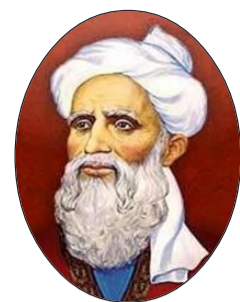

АНВОРИ ДОНИШ

E-mail: anvor.donish@kgu.tj **Наширияи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ***
www.kgu.tj **№8 (260) 16 октябри 2017, душанбе (огози нашр: соли 1994)**

ПАЁМИ ТЕЛЕВИЗИОНИИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ МУҲТАРАМ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН БА МУНОСИБАТИ РӯЗИ ЗАБОНИ ДАВЛАТӢ

04.10.2017 18:00, шаҳри Душанбе

Ҳамватанони азиз!

Ҳамаи шуморо ба ифтихори Рӯзи забони давлатӣ, яъне забони шоиронаву шевои тоҷикӣ, ки онро султони суҳанварони Аҷам устод Рӯдакӣ "тараббахши рӯҳи фараҳафзои ҷон" номидааст, самимона табрик мегӯям.

Забони тоҷикӣ мероси бузурги ниёгони некноми мо бо вучуди мушкилоту монеаҳои зиёд ҳамчун риштаи пайванди насл ба насли миллат аз ҳазорсолаҳои дур то давлати соҳибистиклоли тоҷикон омада расидааст ва решаҳои умри миллатамонро оби ҳаётбахш додааст.

Бинобар ин, арҷгузорӣ ба забони давлатӣ, ки ҳамчун рукаи муҳимтарини ҳастии миллат, пойдевори асосии давлатдорӣ ва фарҳангу маънавиёти халқамон нақши барҷаста дорад, вазифаи инсониву вичдонии ҳар як фарди бонангу номус ба ҳисоб меравад.

Забони давлатӣ, дар ҳақиқат, таҷассумгари таърихи пуршебу фарози миллати бостонии тоҷик мебошад.

Маҳз ба ҳамин хотир, мо забонро мисли истиқлолият, Ватан, Модар ва фарҳанг аз ҷумлаи муқаддасоти миллии худ мешуморем ва онро азизу гиромӣ медорем.

Воқеан, хувияти миллии, фарҳанг ва ойину суннатҳои мардуми бостонии мо дар ҳама давру замонҳо тавассути забон ҳифз мегардад.

Забон, инчунин, воситаи муқтадир сарҷамъии миллат ва ҳамаи онҳоест, ки дар гушаҳои гуногуни олам ҳастии ин сарвати бебаҳоро пос медоранд.

Таърих бисёр мисолҳоро медонад, ки дар баробари аз байн рафтани забон миллат низ аз байн меравад.

Яъне бақои забон бақои миллат ва фаноӣ забон фаноӣ миллат аст.

Едгорӣҳои тамаддуни чандинҳазорсолаи ориёӣ маҳз ба воситаи забони шево ва пурғановати тоҷикӣ ва қаринаҳои бостониву аҳди миёнаи он то замони мо расида, дастраси оламиён гардидаанд, ки ин ҳам боиси ифтихори ворисони ин тамаддуни қадима ва ҳам масъулияти бузурги онҳо дар назди гузашта ва имрӯзу оянда мебошад.

Тоҷикон дар миёни халқу миллатҳои сершумори олам аз ҷумлаи мардумони соҳибтамаддуне мебошанд, ки забони чандинҳазорсоларо маҳфуз доштаанд, шеъри оламғари Рӯдакӣ, Фирдавӣ, Носири Хусрав, Саной, Ҷалолиддини Балхӣ ва садҳо шоирону адибони гузаштаро имрӯз низ озодона мефаҳманд ва дар гуфтугӯи ҳаррӯзаашон истифода мекунанд.

Забони тоҷикӣ бо дарназардошти собиқаи тӯлонии таърихӣ ва захираи бузурги луғавӣ ва дар мақоми забони давлатӣ дар асри ҷаҳонишавӣ низ метавонад иқтидори пешинаи худро ҳифз намояд.

Аз ин рӯ, ба муҳаққиқони забоншинос,

зиёён ва умуман, ҳар шахсе, ки тақдир забон барояш азиз мебошад, зарур аст, ки забони тоҷикиро ҳамчун забони дорои таърих ва осори беназир аз сели вожаҳои иқтибосӣ, ки имрӯз тавассути технологияҳои навин ва молу маҳсулоти хориҷӣ ба тамоми забонҳо ворид шуда истодаанд, ҳифз намоянд ва дар поку беолоиш нигоҳ доштани ба наслҳои оянда ба мерос гузаштани он саҳми ватандӯстонаи худро гузоранд.

Зеро ворид шудани вожаҳои иқтибосӣ боиси маҳдуд гардидани муҳиту майдони истифодаи калимаҳои худӣ, камранг шудани симои миллии забони давлатии мо ва коҳиш ёфтани фасоҳату балоғати он мегардад.

Дар баробари ин, хотирнишон месозам, ки бо пешрафти илму техника ва технология забон низ бояд рушд кунад.

Яъне забони давлатӣ бо ҳифзи асолат ва чеҳраи миллии худ бояд ҳамқадами замони муосир бошад.

Ҳамзамон бо ин, таъкид менамоем, ки ҳифз намудани гиромӣ доштани суннатҳои ниёгон, аз ҷумла фарҳанги миллии, ки забон ва либоси миллии, инчунин, номгузорӣ ба фарзандон ва эҳёи номҳои ҷуррофӣ, ки ойинаи таърихи халқу кишварамон ва василаи пайванди имрӯз бо гузашта мебошанд, бояд ба одати ҳаррӯзаи мо табдил ёбад.

Дар ин раванд, зарур аст, ки ба масъалаи сайқал додани фарҳанги муошират ба забони давлатӣ, аз ҳар гуна унсурҳои ғайри қобили қабул поку бегазанд нигоҳ доштани он, инчунин, дар қалбу зеҳни наврасону ҷавонон бедор намудани ҳисси эҳтиром ба забони модарӣ аз ҷумлаи вазифаҳои муҳимтарин ва доимии ҳар шахси соҳибватан мебошад.

Боиси ифтихор аст, ки мардуми хирадманду фарҳангдӯсти мо забони модарии хешро ҳамеша гиромӣ дошта, онро дар баробари дигар муқаддасоти миллии, хотираи таърихӣ ва нангу номус ҳифз мекунанд.

Итминон дорам, ки ин амал чун ҷузъи муҳимтарини зиндагии ҳаррӯзаи афроди миллат дар оянда низ вусъат пайдо хоҳад кард.

Бори дигар ҳамаи шумо, ҳамватанони азизро ба ифтихори Рӯзи забони давлатӣ самимона табрик гуфта, ба ҳар фарди Ватан сарбаландиву хонаободӣ ва ба забони ширину шоиронаи тоҷикӣ ҳамчун забони давлатӣ соҳибистиклоли тоҷикон умри ҷовидон орзу менамоем.

ЭМОМАЛӢ РАҲМОН ВА СУЛҲИ ДЕРИНТИЗОР

ДОРАНДАГОНИ МУКОФОТҲОИ ДАВЛАТӢ ДАР ДОНИШГОҶ

ОМУЗИШИ "ШОҶНОМА" БАРОИ ШИНОХТИ ХЕШТАН ВА САРЗАМИНИ ХУД

МУБОРИЗАҶО БАРОИ ШИАМАЗҶАБГАРДОНИ

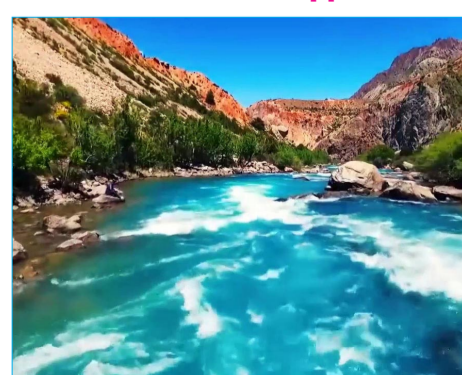
ПОЁНИ ФИТНА ВА ДАСИСА ХАРОБКОРИСТ!

ЧӢ БОЯД КАРД, ТО СИФАТИ ТАЪЛИМ БЕҶТАР ШАВАД?

САРБАЛАНДИРО АЗ КӢҶ ВА ПОКИРО АЗ ОБ БОЯД ОМУҶТ!

РӯЗИ ЗАБОНИ ДАВЛАТӢ

Таърихи 5.10.2017 дар "Толори фарҳангӣ"-и Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ конференсияи илмӣ-бадеӣ бахшида ба Рӯзи забони давлатӣ ва Иди омӯзгор гузаронида шуд.

Нахуст, ректори донишгоҳ доктори илмҳои физика ва математика, профессор Абдулло Ҳабибулло бо сухани ифтитоҳӣ баромад намуда, аз муқаддас будани забони тоҷикӣ ёдовар шуд ва ҳозиринро ба ин рӯзи сайд табрику таҳният намуд. Сипас, дар мавзӯи "Забони тоҷикӣ-ғавҳари бебаҳои миллати тоҷик" ховаршинос, мушовири ректор оид ба иртибот бо ҷомеа Зафар Мирзоён бо маъруза баромад намуданд. Инчунин, бо фармоиши ректори донишгоҳ як қатор собиқадорони маориф, омӯзгорони донишгоҳ бо кӯмақули якҷафта бахшида ба Рӯзи омӯзгор кадрдонӣ карда шуданд. Дар қисмати бадеӣ аз тарафи донишҷӯён шеърҳои тарона дар васфи забони тоҷикӣ ва омӯзгор пешкаши ҳозирин гардонида шуд.

ТАҶЛИП АЗ РӯЗИ МАВЛОНО

Рӯзи 30.09.2017 дар "Толори фарҳангӣ"-и Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ конференсияи илмӣ-бадеӣ бахшида ба Рӯзи Ҷалолитдини Балхӣ таҳ-

ти унвони "Само" баргузор гардид. Дар конференсия меҳмонон, Шоири халқӣ Тоҷикистон Ҳақназар Ғоиб ва роҳбари Қароргоҳи раиси вилоят дар шаҳри Кӯлоб Ҳақназарова Зу-

лайхо иштирок намуданд.

Дар қисмати тантанавӣ бо сухани табрикоӣ ректори донишгоҳ доктори илмҳои физика ва математика, профессор, узви вобастаи АИ Абдулло Ҳабибулло баромад намуда, ҳозиринро ба Рӯзи Ҷалолитдини Балхӣ табрик гуфт. Баъдан, Ашӯрова Нодира, номзоди илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи адабиёти тоҷик бо маъруза баромад намуд.

Дар қисмати бадеӣ-фарҳангӣ ҳунармандони ансамбли "Фалак"-и раёсати фарҳанги мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон дар минтақа ва шаҳри Кӯлоб бо ҳамроҳии донишҷӯёни донишгоҳ таъби ҳозиринро бо суруду тарона шод гардонданд.

БАРГУЗОРИИ ҶАМЪИЯТИ ИЛМИИ ДОНИШҶӮЁН

Таърихи 3.10.2017 дар маҷлиси ғошӯнаи 2-юми бинои асосии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ конференсияи илмӣ "Ҷамъияти илмӣ донишҷӯён" баргузор гардид.

Бо сухани ифтитоҳӣ ректори донишгоҳ доктори илмҳои физика ва математика, профессор Абдулло Ҳабибулло баромад намуда, қайд намуданд, ки ин ягона маҳфили бонуфуз дар донишгоҳ мебо-

шад, ки пайваста фаъолият намуда, мавзӯҳои мубрами рӯз мавриди баррасӣ қарор дода мешаванд. Баъдан, маърузачиён дар мавзӯи "Фарҳанги зансолорӣ Аврупо дар муқоиса бо ҷойгоҳи зан

дар миёни тоҷикон ва эронӣ-ёни бостон" Мирмадова Мартаба, узви ҷамъият ва дар мавзӯи "Бозбинии фарҳанги гузаштаи тоҷикон ва бозгашт ба арзишҳои бехтарини он" роҳбари маҳфил Шерхон Сулаймон маъруза намуданд. Дар охир баҳсу мунозираи сураҷи гирифт.

МАҲФИЛИ "ҶАРОҒИ САБЗ"

Рӯзи 04.10.2017 дар факултаи филологияи рус бахшида ба Рӯзи омӯзгор маҳфили адабии "Ҷароғи сабз" гузаронида шуд. Роҳбарии ин маҳфилро саромӯзгори кафедраи адабиёти рус ва хориҷа Ҳалимова Мавҷуда ба ўҳда дорад. Дар маҳфил намояндагони раёсати илм ва инноватсия Раҳимова Қурбонӣ ва Давлатова Мавзӯна иштирок намуданд. Дар рафти маҳфил аз тарафи донишҷӯён маърузаҳо ва порчаҳои шеърӣ қироат карда шуд. Дар охир декани факулта номзоди илмҳои педагогӣ Шарифова Одинамо баромад намуда, ба ташкилкунандагони маҳфили изҳори миннатдорӣ баён намуданд.

ИШТИРОК ДАР КОНФРОНС

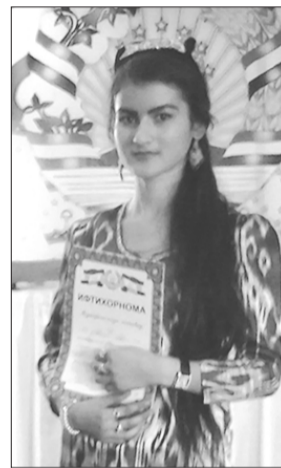
Бо иштироки Кумитаи ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таърихи 28-29 сентябри соли ҷорӣ дар Донишгоҳи давлатии Курғонтеппа ба номи Носири Хусрав конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ ва амалӣ дар мавзӯи "Пайравӣ аз Пешвои миллат: нақши ҷавонон дар рушди ҷаҳонӣ ва фарҳангии кишвар" бахшида ба Соли ҷавонон баргузор гардид. Дар ин конференсия ду олимони ҷавони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ: номзоди илмҳои иқтисодӣ Мирсаидов Муҳаммаднаим ва номзоди илмҳои педагогӣ Шарифова Одинамо иштирок ва баромад намуда, бо ифтихорномаи раиси Кумитаи ҷавонон ва варзиш сарфароз гардонида шуданд.

"КАДБОНУИ ЗАМОН-2017"

Таърихи 2.10.2017 дар толори Коллеҷи омӯзгории назди Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ бахшида ба Соли ҷавонон озмуни "Кадбонуи замон-2017" баргузор гардид. Мақсад аз баргузори ин озмун омода намудани ҷавондӯхтарон барои барпо намудани оилаи солим, модарони ояндаи тарбияёфта, кадбонуи моҳир, арҷ гузоштан ба фарҳанги миллӣ ва эҳёи ҳунарҳои мардумӣ буд.

Ҳунари истеъдодҳои ҷавонро аъзои ҳакамони ба инобат гирифта, донишҷӯи соли дуюм, ихтисоси таҳсилоти томактабӣ Судоба Давлатова сазовори ҷойи аввал гардид. Мадалиева Фарзона, донишҷӯи соли дуюм, ихтисоси таҳсилоти ибтидоӣ ва Кароматова Ҷавҳира, донишҷӯи соли якуми ихтисоси таҳсилоти томактабӣ сазовори ҷойҳои дуюм гардиданд ва Наимова Навбахор, донишҷӯи соли якуми ихтисоси таърих ва Нозанини Абдулвоҳид, донишҷӯи соли якуми ихтисоси математика сазовори ҷойи сеюм гардиданд.

Ғолибони озмун аз ҷониби маъмурияти коллеҷ бо тухфаҳои хотиравӣ ва ифтихорномаҳои қадрдонӣ шуданд.

ТАҶЛИПИ РӯЗИ ЗАБОН ДАР ХОБҒОҶ

Рӯзи 5.10.2017 дар хобгоҳи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ бо ташаббуси факултаи филологияи тоҷик ва журналистика бахшида ба Рӯзи забони давлатӣ ва Рӯзи омӯзгор чорабинӣ таҳти унвони "Забони мо - ҷаҳони мо" баргузор гардид.

Нахуст, декани факултаи Зуфиев Гадомад баромад намуда, донишҷӯёни бахшида ба Рӯзи забони давлатӣ ва Рӯзи омӯзгор табрик намуд. Инчунин, мудир кафедраи забони тоҷикӣ Алиева Бахтинисо низ суханронӣ карданд. Сипас, дар байни донишҷӯён викторина баргузор гардида, ғолибон бо ифтихорномаҳои сафароз гардонида шуданд.

МУАРРИФИИ МАРКАЗИ

РУШДИ КАСБИЯТ ВА ИННОВАТСИЯ

Таърихи 4.10.2017 дар "Толори фарҳангӣ"-и Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ муаррифии Маркази рушди касбият ва инноватсия бо донишҷӯён сураҷи гирифт. Дар чорабинии мазкур ноиби ректор оид ба таълим Холиқов Сафар, сардор ва мутахассисони марказ ва роҳбари клуби муҳоҷисавии "Пешсаф" ширкат варзиданд. Ҳамзамон, сардори марказ Маҳмадалиев Насриддин дар мавзӯи "Ҳамкорӣ бо ташкилоту муассисаҳо" баромад намуд. Инчунин, мутахассисони марказ Муқимӣ Муборак дар бораи "Малакаҳои валонтерӣ", Саъдии Сироҷ оид ба мавзӯи "Тарзи навишти лоиҳаҳои инноватсионӣ", Шарипов Назрулло оид ба ташкили "Клуби иқтисод" ва роҳбари клуби муҳоҷисавии "Пешсаф" Иззатов Умедҷон баромад намуданд. Мақсади асосии чорабинӣ барои ҷалб намудани донишҷӯён ба марказ ва тақмили дониши онҳо ниғаронида шуда буд.

ИХТИРОЪКОРОН ҚАДРДОНӢ

ГАРДИДАНД!

Бо ташаббуси Кумитаи иҷроияи Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон дар шаҳри Кӯлоб санаи 11-уми октябри соли 2017 дар толори маҷлиси Кумитаи ҷамъбасти озмуни ихтироъкорону наоварон баргузор гардид. Дар ин озмун донишҷӯён ва хонандагони зиёди муассисаҳои олии касбӣ ва таҳсилоти миёнаи умумӣ ширкат варзиданд.

Дар ин ҷамъомад ихтироъкорони донишгоҳ низ иштирок намуда, сардори маркази истеъдодҳои ҷавони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ Сайфиддинов Фирӯз бо ифтихорнома ва Назаров Аминҷон, Умедаи Талаб ва Нематуллозода Айсиддин бошанд, барои саҳми арзанда гузоштан дар самти ихтироъкориву наоварӣ бо маблағҳои пулӣ қадрдонӣ гардиданд.

ЭМОМАЛӢ РАҲМОН ВА СУЛҶИ ДЕРИНТИЗОР

Ба имзои созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон марҳилаи тозаеро дар ҳаёти сиёсӣ иқтисодӣ маънавияро фарҳангии мамлакат оғоз бахшид. Сулҳ неъматӣ бебаҳо тақдирсоз, дастоварди бемисли миллати бонангу номуси тоҷик, ҳидоятгари масири ояндаи халқ аст ва ҷашнгирии Иди Ваҳдат - ин пирӯзии фитрати неку, ақли солим ва адолати таърихӣ мебошад. Зеро Ваҳдати миллӣ яке аз сутунҳои устувори яқрорчиҳои давлати навини тоҷикон ва муҳимтарини амали пешрафти ҷомеа ба ҳисоб меравад.

Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ифтихори 15-солагии ба имзо расидани Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон изҳор дошт, ки "Ба шарофати ин санади ҳаётан муҳим мо тавонистем, ки ба муноқишаҳои дохилӣ ва муқовимати мусаллаҳона хотима бахшида, марҳалаи нав, яъне гузаштани пойдевори сулҳ, таъмини ваҳдати миллӣ ва дар ин асос ба эътидол овардани фаъолияти соҳаҳои иқтисодӣ ва маънавияти кишварамон ва рушди онҳоро оғоз намоем".

Яке аз омилҳои, ки пояи сулҳро мустақкам мегардонад, ба ватан баргардонидани гурезаҳо ва муҳоҷирони иҷборӣ буд. Соли 1993 теъдоди онҳо ба 800 ҳазор нафар расида буд.

Муваффақияти чараёни гуфтушуниди ҳалли низои тоҷикон аз бисёр ҷиҳат тавассути иштироки ҷониби сеюм таъмин гардид. Ба миёнаравҳо, созмонҳо ва давлатҳои (ТДМ, ОБСЕ, Россия, Эрон) муяссар гардид, ки мавқеи ҷонибҳои низоьгарро ба маҷрои муттаҳидгардонанда равона созанд. Ба ин гуфтаҳо далел он аст, ки дар гуфтушуниди байни тоҷикон дар соли 1992, ки бе иштироки ҷониби сеюм сурат мегарифт, созиш ба даст наомад. "Гуфтушуниди байни тоҷикон дар соли 1992 се вохӯрии пештар дошт, ки он вақт ҳанӯз ҷанги шаҳрвандии калон аланга нагирифта буд (дар Хоруғ, дар Сайёд-наздики Норақ ва дар Калининобод (Сарбанд)). Ин гуфтушунидҳо бе иштироки ташкилотҳои байналхалқӣ гузашта буданд. Мутаассифона, ҳуҷҷатҳои, ки дар вохӯриҳои Хоруғ, Сайёд ва Калининобод қабул шуда буданд, вайрон карда шуданд ва дар натиҷа ҷанги шаҳрвандии калон аланга гирифт, ки ба талафоти азими моддӣ ва ҷурбониҳои зиёди ҷонӣ расонид.

Чараёни гуфтушуниди байни тоҷикон бо мақсади барқарор намудани сулҳи пойдор дар ҷумҳурӣ, қатъ намудани амалиёти ҷарбӣ ва оштии миллӣ 5 ап-

рели соли 1994, вақте ки дар Москва бо миёнаравии ТДМ ва ВКХ Россия вохӯрии намояндагони Тоҷикистон бо намояндагони муҳолифин баргузор гашт, оғоз гардида буд.

Маҳз ҳамон вақт ҷонибҳо ба фаҳми он расиданд, ки агар гуфтугӯи ҷонибҳо на аз рӯи мавқеи маҳал, тамоюли идеологӣ, балки аз дигар рӯ дарёфти алоқа дар доираи манфиатҳои умумӣ гузарад, бартараф кардани низоь даст медеҳад. Ба даст овардани ҷунин ҳамдигарфаҳмӣ ба худшиносии миллӣ ва инкишофи ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ ва маънавияи Тоҷикистон тақони бузург дод.

Тоҷикистон дар ҷаҳон ягона давлатест, ки ба хотири созишу муттаҳидии миллӣ ба мақомоти ҳокимияти давлатӣ намояндагони иттиҳоди муҳолифинро дохил намудааст.

Мусолиҳаи миллии байни тоҷиконро бисёр давлатҳои муқтадирӣ олам, созмонҳои бонуфузи ҷаҳонӣ бо камоли қаноатмандӣ табрик гуфтанд ва омодагии худро барои ҳамкорӣ қардан бо давлати Тоҷикистон изҳор намуданд. Ин иқдоми муҳими сулҳу салоҳ, тантанаи ақлу хиради солими мардуми ҷумҳурии ашхоси алоҳидаро ба турсу ҳарос овард ва онҳо бо роҳи ноҷавонмардонаю ғайриинсонӣ барои ба сари ҳокимият омадан роҳи зӯрро пеша намудаанд. Ба ҷунин амали ғайриконститусионӣ воқеаҳои моҳи ноябри соли 1998 дар шимоли ҷумҳурӣ мисол шуда метавонанд.

Ин амали зишту ваҳшиёнаи хоинони Ватан на фақат мардуми Тоҷикистон, балки тамоми мардуми адолатпарвару инсондӯсти ҷаҳонро ба хашм овард ва онҳо ин рафтори бадқасдонаи зархаридонро қатъиян маҳкум карданд. Ин рафтори ноҷавонмардона ва ба шаъни миллати шарифи тоҷик нангин дар асл ба муқобили сулҳу салоҳ дар ҷумҳурӣ, бар зидди ваҳдати миллӣ ва беҳбудии зиндагии мардуми кишвар равона карда шуда буд.

Хушбахтона, мардуми азияткашидаи Тоҷикистон рӯз то рӯз хуб дарк мекунад, ки мақсади асосии душманони дохилию берунӣ бо ҳар роҳу восита паст задани обрӯи Тоҷикистон дар арсаи ҷаҳонӣ, баргардондани эътиқоди халқ аз сиёсати роҳбарияти ҷумҳурӣ, сузт кардани пояҳои давлати тозаистиқлоламон мебошад.

Дар ҷумҳурӣ бо сардории Президент муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 1997 Ҳаракати умумиҷумҳурии ваҳдати миллӣ ва эҳёи Тоҷикистон ташкил карда шуд, ки барои муттаҳидию яқдигарфаҳмии тоҷикистониҳо нақши хеле муҳим мебозад. Дар

анҷумани муассисони ин ҳаракат Эмомалӣ Раҳмон аз ҷумла гуфта буд: "Сабақҳои талхӣ таърих нишон доданд, ки душманию адоват дар миёни мардум ба қадом шакле, ки падида наояд, халқро гирифтори муҳтоҷию оврагардию маҳрумиятҳо мегардонад, боиси заифу пароканда шудани давлату давлатдорӣ мегардад".

Ваҳдати миллӣ ду паҳлуи ба ҳамдигар алоқаманд дорад. Яқум, ваҳдат ва ягонагии миллии тамоми тоҷикон. Ин масъалаи ниҳоят муҳим ва сарнавиштсоз аст, ки оянда арзи вучуд доштан ё надоштани миллати тоҷикро муайян мекунад. Фақат ваҳдати устувору тақсимнопазирӣ тоҷикон метавонад ба парокандашавии миллати тоҷик ва

нобудшавии генофонди он, ба харобии иқтисодиёту фарҳанг ва пастравии ахлоқу маънавияти миллат роҳ надиҳад.

Файласуфи машҳури тоҷик, академик шодравон Аловуддин Баҳоваддинов дар асар худ "Очерк по истории таджикской философии" доир ба масъалаи ташаккули миллати тоҷик (соли 1975) бо изтироб таъкид карда буд, ки ҳануз раванди муттаҳидшавии халқи тоҷик қимилан ба итмом нарасидааст ва ин метавонад дар яғри лаҳзаи мусоид боиси парокандашавии ин миллат гардад. У хотирнишон карда буд, ки маҳалгароию минтақаварастӣ, бо лаҳзаҳои гуногун ҳарф задани тоҷикони минтақаҳои гуногун, тафовутҳои фонетикӣ, ки истифодаи забони яғриёни адабии тоҷикиро дар сарзамини Тоҷикистон ва берун аз ҳудуди он халалдор мекунад ва баъзе сабабҳои дигар барои раванди муттаҳидшавии миллати тоҷик монеа мешаванд. Барои ваҳдати миллати тоҷик, пеш аз ҳама, ин монеаҳоро бартараф қардан лозим аст. Паҳлуи дууми ваҳдати миллӣ яғриёни, дӯсти, ҳамдилӣ ва иттиҳоди тамоми шаҳрвандони ҷумҳуриамон новобаста аз мансубияти миллӣ, наҷодӣ ва мазҳабӣ мебошад, ки ҳамаи онҳо халқи Тоҷикистонро ташкил медиҳанд.

Имрӯз вазифаи муқаддаси ҳар яке мо саҳм гузоштан дар роҳи сулҳ ва устувории ваҳдати миллӣ мебошад. Танҳо бо роҳи ҳамдигарфаҳмӣ ва ваҳдати миллӣ бо метавонем сатҳи зиндагиамонро баланд бардошта, рушди минбаъдаи Тоҷикистони соҳибистиклоламонро таъмин намоем. Ногуфта намонад, ки мо сидқан аз он шукргузорем, ки дар кишвари офтобиамон тинҷию амонӣ ҳукмрон аст иди паси иди тантана дорад. Таҳти ғамхори сарвари хирадманди давлат мардуми диёр дилпуро на ба сӯи фардои дурахшон раҳсипор аст. Ҳамагон баҳри ободӣ ва гулгулшукӯфии диёри биҳиштосоямон ҷаҳду талош доранд. Аз пешрафту натиҷаҳои назаррас чашму дили кас об хӯрда, эътимодмон ба ояндаи неки Ватан мустақкамтар гашта, меҳру муҳаббатомон ба зиндагӣ афзун мегардад.

Саирдин СУФИЕВ,
ассистенти кафедри таърих ва ҳуқуқ

Шеърӣ рӯз

Сафар АБДУМОХ

ДАР СИТОИШИ МАВЛОНО

Мавлавӣ - дарёи ноорому пуртуғёни мо,
Мавлавӣ - уқёнуси ором, дар ҷарёни мо.
Мавлавӣ - сардафтари Ишқ асту эй соҳибдилон,
Ишқи ӯ боло бувад аз ақлу аз бурҳони мо.
Ишқи ӯ бар одаму олам надонад ҳаду марз
Мавлавӣ - ақл асту дониш, Мавлави - ирфони мо.
Чун газалхояш ҳама шайдош фарзонагист
Маснавий, ҳам ишқу ҳам ғилм асту ҳам имони мо.
Гар бихоҳӣ бигзари 3-ин рӯди пуртуғёни дил,
То расӣ бар баҳри жарфу гавҳари вичдони мо.
Бош оишқ, бош гаввосе ту дар дарёи ишқ,
Варна тӯфонат барад бар ноқучо, эй ҷони мо!
"Гар шиновар нестӣ, по бар лаби дарё манех"
Ғарқ гардӣ, ту дар ин дарёи бепоеи мо.
Мавлавӣ ин рӯҳи миллӣ, руҳи инсонӣ бувад,
Мавлавӣ "шери худову Рустами дастон"-и мо!
Гарчӣ умре ӯ ҷудо аз зодбуми хеш зист,
Бегумоне буди бошад Балхи мо, Вахиони мо.
Нолаҳои зори ӯ аз ҳанҷару ҳинҷори ӯст,
К-аз ҷудой ноладу аз дил ба нойистони мо.
Гури ӯро гарчи туркон посбонӣ мекунанд,
Шеърӯ гуфтораш ниғаҳбон асту ҳампаймони мо.
Мавлавӣ кони сахову дар забону дар баён,
Ҳаст бо лафзи дарӣ орандаи Куръони мо.

ЧОР ҲИҚМАТ

ҲИҚМАТИ ЯКУМ

Шаҳсе корхонае кушодани мешавад. 5 маротиба кӯшиш мекунад, аммо ҳар бор муфлис мешавад аз одамони зиёд қарздор. Вақте афтодарӯҳ аз кӯчае мегузашт, чашмаш ба мӯрчае расид, ки донаеро ба хонааш бурданӣ буд. Мӯрча доноро ба як баландӣ мебаровард ва ҳар боре, ки ба баландӣ мерасид, дона боз ба поён меафтод. Мӯрча бо ҳамина тарз 30-юм бор доноро ба баландӣ бароварду дона афтид. Маротибаи 31-ум мӯрча тавонист, доноро наафтонда ба баландӣ барораду ба хонааш бибарад. Он шахс ҳамаи инро диду андешид: "Мӯрчае бо ин хурдӣ ин кадр иродаи қавӣ дораду ман бо вучуди инсон буданам аз он маҳрумдам?" Он шахс дар назди худ вазифа гузошт, ки бо ҳар восита бошад, бояд ба мақсадаш бирасад.

Мантӣқ: Мову шумо низ дар роҳи ба мақсад расидан борҳо шикаст меҳурему дилшикаста мегардем, аммо инро набояд фаромӯш кунем, ки яғриёни роҳи ба мақсад расидан ин ҳеч гоҳ таслим нашудан аст.

ҲИҚМАТИ ДУОМ

Шайх Мутаваллӣ аш Шаравӣ меғӯяд, ки панҷ чизро дар хотир бояд гирифт: 1. Вақте падарат мемирад, пас панддеҳи ту мемирад. 2. Вақте бародарат мемирад, пас дасти ростатро аз даст медиҳӣ. 3. Вақте модарат мемирад, пас нур хомӯш мешавад. 4. Вақте хоҳарат мемирад, пас табассуми ту гум мешавад. 5. Вақте дӯстат мемирад, пас ту басираатро гум мекунӣ.

Мантӣқ: Ба дурустӣ ҳаёт ҷунон кутӯҳ аст, ки кириҳои бухлу кибру ғазабу ҳавобаландӣ надорад. Имрӯз муносибати пайвандӣ вайрон мекунӣ, фардо танҳо хотирот мемонаду халос.

ҲИҚМАТИ СЕОМ

Мушфиқӣ ба ҳаммом рафт, аммо ӯро роҳ надоданд. Ходими ҳаммом гуфт:

- Ҳоло дар ҳаммом амир ва қозии мамлакат оббозӣ доранд. Вақте дар ҳаммом одамони калон бошанд, барои одамони майда ҷӯйда роҳ нест!

Мушфиқӣ чизе нагуфт ва берун шуду роҳ сӯи бозор гирифт. Назди дӯконе қарор гирифт, ки ба ивази маблағи андак ҳама чиро кирои гирифтани имкон дорад...

Пас аз соате ба ҳаммом як шутури калонро овард, ки бо либосҳои фохир пушониди шуда буд. Миёни уштуруро ба хилъати тилоӣ, сарашро бо саллаи дарози зебо ва ҳамаи онҳоро бо сангҳои қимматбаҳо орош дод, ки танҳо дар тоҷи шоҳида мешаванд. Мушфиқӣ шутуруро аз пушти худ ба остонаи ҳаммом овард, аммо ҳодими ҳайратзадаву тарсхӯрдаи ҳаммом пеши роҳашро гирифт:

- Худаш чӣ гап?
- Ҳама тинҷӣ, бубин, уштури ман аз амиру қозӣ калонтар аст, либосаш ҳам аз онҳо мондани надорад. Ҳатто дастораш аз онҳо дарозтар аст! Пас, боз ту чӣ баҳонае пеш оварда метавонӣ, то шутури маро ба ҳаммом барои оббозӣ иҷоза надидӣ?

ҲИҚМАТИ ЧОРОМ

Бародарони Юсуф (а) вақте меҳостанд Юсуфро ба чоҳ партоянд, Юсуф (а) лабханд кард. Бародараш Яҳудо пурсид:

-Чаро меҳандӣ? Ин ҷойи ханда нест. Юсуф (а) гуфт:

-Рӯзе дар фикр будам, ки чӣ касе метавонад ба ман изҳори душманӣ кунанд, бо ин ки бародарони нерӯманде дорам. Инак Худованди мутаъол ҳамина бародаронро бар ман мусаллат кард, то бидонам, ки набояд ба ҳеч банде така кард. (Сураи Зумар, ояти 36")

Мантӣқ: Ба ҳеч одам ба пуррагӣ бовар қардан нашоад.

Таҳияи
Ҷаҳонгир РУСТАМ

Зафар МИРЗОЁН,
ховаршинос, ноиб ректор
оид ба иртибот бо ҷомеа

Донишварони доно ва огаҳони саргузашти мардумони ориёӣ, "Шоҳнома" и Ҳаким Фирдавсиро шиносномаи миллати тоҷик ва умуман шиносномаи эронитаборон доништаанд, ки ин росту дуруст аст. "Шоҳнома" китоби ягонаест, ки пайдоиши эронитаборон, нақши онҳоро дар кашфи асрори ҷаҳон, офариниши фарҳанг, ойини давлатдориву додгустарӣ ва саргузашти драматикии ин мардумонро барои ниғадошти асолату хувияти миллӣ ва марзу буми худ, бо як забони зебову шевову гӯё сабт намудааст. "Шоҳнома" офаридаи беҳамтоест, ки ҷангоми омӯзиши он бо нигоҳи жарфтаре ба нукоти дар дostonҳои пурмоҷарояш ҷой дошта, шогирдонро метавон дар рӯҳияи худшиносии миллӣ, гиromидошти хирад, дониш, фарҳанг ва меҳри бепое ба Меҳан ва арзишҳои миллӣ, тарбия намуд. Аммо шоиста ба гуфтан аст, ки пеш аз оғоз ба омӯзиши ин китоби осмонӣ, шогирдон боясти ба ин дунукта дарбраванд: Нахуст ҳар гоҳ вожаи ҷуғрофиёӣ (топонимикии) "Эрон" дар пеши рӯ оварда мешавад, бояд бидонанд, ки кишвари "Эрон" и борҳо дар "Шоҳнома" омада, он кишвари имрӯза, бо номи Чумҳурии Ислонии Эрон, бо пойтахташ Техрон намебошад. Ҳаким Фирдавсӣ бо ёдкарди Эрон, ҳамон сарзамини Ориёнои бузургро дар назар дорад, ки аз халиҷи Форс то марзҳои Чин паҳна дошт ва пойтахташ замоне Истахр - Персеполис (Тахти Чамшед), замоне Балх (Афғонистони имрӯз), замоне Сипохон (Исфохон) ва замоне Бухоро буд. Дар ин густараи паҳновар аксаран аждодони тоҷикон ва форсҳо зинадагӣ мекарданд. Кишвари Эрони имрӯзаро, ки бо номи Форс доништа мешуд, шоҳи он кишвар, Ризошоҳи Паҳлавӣ, 21 март соли 1935 Эрон ном ниҳод. Бисёре аз ҳодисаҳои дар "Шоҳнома" нақл гардида, дар марзҳои таърихи Хуросон (Афғонистони кунунӣ), Вароруд (Мовароуннаҳр, Тоҷикистон), ба миён омадаанд.

Дуввум ин ки "Шоҳнома" - китоби бузургеро, ки дар он саргузашти тоҷикон, аз нахустин одам то шикаст аз ҳамлаи бераҳмонаи тозиён бо назми осмонӣ бозгӯ шудааст, афсона ва устура, яъне мифология надонанд. Ҳатто ба он навишторҳои донишмандони номи Аврупову Русия, ки ин шоҳи китобҳои ҷаҳонро афсонаву устура унвон кардаанд, набояд бовар кард, зеро аксари ховаршиносони анэронӣ (ноэронӣ), бо тамоми ҳастии худ наметавонанд ангеҷаҳои андешагарой ва офарандагии ниёкони моро бифарзанд. Шоҳномашиносони мағрибӣ ва пайравони маҳаллии онҳо албатта ба нобиги нотакрори Фирдавсӣ ва шоҳқори якувон беҳамтоӣ ӯ арҷ мегузоранд, вале ба ҷангоми таҳлили баррасии ормони - идеяи миллии дар ин шоҳқор ҷой дошта, онро аф-

сонаву устура мехонанд. Мо дар ин ҷо ҷумлаеро аз навиштаи ховаршиноси Олмон Курт Хейнриш Хонзен (Hansen Kurt Heinrich) чун намуна меоварем, ки ба навиштаҳои Шоҳномашиносони дигари аврупоӣ ҳамсон мебошад: "Шоҳнома" баёни шоиронаи қадимтарин ривояти асотирӣ ва афсонаи Эрон аст, ки дар авоили қарни даҳуми мелодӣ ба риштаи назм кашида шудааст." (Курт Хейнриш Хонзен, "Шоҳнома" и Фирдавсӣ, сохтор ва қолаб, тарҷумайи Кайковус Чаҳондорӣ, Техрон 1384 (2005), с.1).

Ховаршиносони аврупоиву русӣ тавонистанд ҳатто ҳуди тоҷикону иронийро ба он боварӣ бирасонанд, ки китоби таърихи худро, (метавон гуфт нахустин китоби таърихи ҷаҳон) - "Шоҳнома" ро афсона доништа, гуфторҳоро дар пайдоиши инсон ва кашфиётҳои нахустин, ки дарунмои онкитоб аст, устура (мифология) бидонанд. Аммо имрӯзҳо

ОМУҶИШИ "ШОҲНОМА" БАРОИ ШИНОХТИ

дар омӯзаҳо ва барномаҳои телевизионии худ, бар пояи ковишҳои археологӣ дар Урал сурат гирифта, дарёфтҳои олоти ҷангиву либосдӯзиро ба намоиш гузошта, бо ифтихор эълон мекоранд, ки ҳанӯз 7225 сол пеш, ниёкони русҳо аз ҷама қавмҳои пешрафтаи Аврупо будаанд.

Аммо чуноне ба мо равшан аст, овардаҳои "Шоҳнома" фаротар аз устура, аз ҷумла мифологияи Юнону Рум мебошад, зеро қахрамонони асарҳои мифологӣ, ки саросар бофторҳои ҳаёливу афсонавӣ мебошанд, аз худоене ҳикоят мекунанд, ки зиндагӣ ва муборизаҳои онҳо осмонҳо сурат гирифтааст ва ҷараёни зиндагиву набардҳои онҳо ҳаёливу аз воқеъиятдур мебошанд. Дар ниғари мо омӯзгоронро мебояд, ки барои тасдиқи воқеъият доштани офаридаҳои "Шоҳнома", дар ин замина дostonи Ҳушангро ёдовар шаванд, ки ба таври фишурда, он дoston чунин аст:

ҲУШАНГ КАШФКУНАН-ДАИ ОТАШ

Рӯзе шоҳ Ҳушанг бо ҷамъе аз ёрон аз миёни кӯҳи бузург боло мерафтанд, ки ногаҳон мори сиёҳи баланде дар рӯ ба рӯяшон пайдо шуд. Ҳушанг санге бардошт ва бо қуввати бузурги худ сӯйи мор партофт. Мор худро ба канор андохт ва санги партофта шуда бошиддат ба тахтасанге бархурд ва аз ин бархурд, шарора пайдо гардида оташ аланга зад. Хору хошоки атроф шуълавар шуда оташ густариш ёфт. Мор гурехт, аммо оташи рӯшноивару гармибахш дар ҷой монд. Ҳушанг аз оташ машъале сохта, онро дар миёни мардум гузошт. Ба дастури ӯ ҷойгоҳе барои оташ сохтанд, то ҳамеша фурӯзон бошад ва одамони ниёз ба оташ дошта аз он истифода кунанд. Одамиён, ки то он замон меваву дона мехӯрданд, пӯхтани хомро наметавонистанд, ҳамчунон омӯхтанд, ки ба ҷангоми тухм бар замин пошидан ва дарав намудани маҳсули он, нон фароҳам меояд ва ранҷи ҷустуҷӯи хӯрока камтар мешавад. Дар замони Ҳушанг одамиён аз пӯст либос омода карданро низ омӯхтанд.

Оташи шуълавар дар оташдону танур, хушаҳои пурбори

гандум ва афзори сохта шудаи гандумӣ, номи Ҳушангро (Маънии номи Ҳушанг: хушдор, хушманд, хушёр, боақл) ба некӣ дар фарҳанги тоҷикон ва дигар эронитаборон ҷовидон сохтааст. Бо дасти Ҳушанг оташ кашф шуд ва мардум парвардигорро ба хотири ин фурӯғи нур бисёр сипосгузорӣ карданд:

*Ниғаҳ кард Ҳушанги бохушу санг,
Гирифташ яке сангу шуд пешчанг.
Ба зӯри каёнӣ биёзид даст,
Ҷаҳонсӯз мор аз ҷаҳонҷӯ бичаст.
Баромад ба санги гарон санги хурд,
Ҳамину ҳамон санг бишкаст хурд.
Фурӯге падид омад аз ҳар ду санг,
Дили санг гашт аз фурӯг озаранг.
Нашуд мор кушта, валекин зи роз,
Падид омад оташ аз он санг боз.*

Чуноне дида мешавад, ин дoston бар хилофи устураи юнонӣ, кихудон онҳо бо номи Прометейоташро дар осмон дузида ба одамон мебахшад, заминӣ ва ба воқеъият наздик аст.

Бад-ин сон дostonҳои "Шоҳнома", бо реша доштан дарфарзияҳои (гипотезаҳои) илмии офариниши ҷаҳон, таърих ва рӯйдодҳои дар навишторҳои бoston омада, ба риштаи тилоии назм кашида шудаанд. Ояндаи ба нодурустиҳо ва сохтакориҳо бурдани асари бемарги худро пай бурда Ҳакими бузургвор, борҳо таъкид кардааст, ки навишторҳои бо хуни дил дар дарозии 35 соли зиндагии ранҷбори ҳеш, берун баровардаашро афсона напиндоранд:

*Ту ипро дурӯғу фасона мадон,
Ба яқсон равиш дар замона мадон.*

Ва агар касе хирадманд бошад битавонад ба сухани жарф дарбиравад, хоҳад донист, ки ҳар он чӣ гуфтааст бо раҳи рамз маънӣ баранд:

*Аз ӯ ҳар чӣ андар хурад бо хирад,
Магар бар раҳи рамз маънӣ барад.*

Чуноне ҳар гоҳ сухан аз "дев" мегӯяд, ба таъкид меоварад, ки девонро одамони бад шиносанд, одамони ношукр ба яздон:

*Ҳар он к-ӯ гузашт
аз раҳи мардумӣ,
Зи девон шумар,
машимараш з - одамӣ.*

Ва ё:
*Ту мар девро мардуми бад шинос,
Касе к - ӯ ба яздон надорад ситос.*

(Шоҳнома, Душанбе, соли 19, ҷ. IV, с. 283)

Шогирдонро мебояд ба замони офариниши "Шоҳнома", заминаи сурудани ин сарчашмаи беҳамтои тоҷикӣ сохта, дар бораи, ҳадафҳои Ҳаким Фирдавсӣ ранҷи 35 сол бурдааш, сухан гуфтан муҳим доништа шавад. Бояд ёдовар шуд, ки Ҳаким Фирдавсӣ бузургвор дар 60 ҳазор байти ин китоби бемарги худ бо суханони заррин, бо таъкид хушдор меҳидҳад, ки муборизаҳои тоҷикон - эронийн дар баробари туркони ишғолгари хунрез ва халифаҳои хуношоми араб, ки мехостанд кишвари моро дарҳампошида забон ва хувияти мардумонашро арабӣ созанд, ба ҷое нарасид. Рӯзгороне, ки донишмандон ва файлсуфони бузурги моро ба дорҳо овехта, бо оташи китобҳои худро гарм мекарданд, ҷангоме ки Сабуктегин ва писари ӯ Маҳмуди ғазнавий бо дастгирии халифаҳои нопоки аҳримансиришти арабӣ хонадонҳои куҳани тоҷикӣ, чун Сафориён, Дайламиён, Оли бувия, Сомониён, Чағониён, ки донишу хунару фарҳанговарон буданд, барҳам мезаданд, аз миёни онҳо бузургмарди нобиғае бо табъи чун оби равон, Ҳаким Фирдавсӣ пайдо шуда, рӯҳияи аз даст рафтаи озодзодагонро ба онҳо баргардонд. Ҳаким Фирдавсӣ пас аз гиromидошти сухан, хирад, гуфтор дар офариниши ҷаҳон, Офтоб, Моҳ, мардумон, дostonҳо дар бораи нахустин инсонии тахтнишин Каюмарс, писару набераи ӯ Сиёмак, Ҳушанг ва Таҳмурас, ба дostonи ҳазорсолаи фарҳанговарии шоҳ Чамшед пардохтааст, ки дар рӯзгори подшоҳии ӯ ба бори нахуст аз кӯҳ оҳан бурун оварда шуда, олаҳои барзгарӣ ва силоҳи ҷангӣ сохта мешаванд. Ниёкони мо нахустин шуда пизишкӣ омӯхтанд ва ба бори нахуст амали ҷарроҳӣ сурат гирифта, Рустами Дoston аз батни модар бо амали "таваллуди Рустамиёна" (русиаш "Кейсерово сечение") зода шудааст. Нахустин кӯшиши инсон барои ба осмон парвоз кардан дар рӯзгори шоҳии Чамшед ба амал омадааст. Дар рӯзгори Чамшед атру хушбӯйӣҳо, либосҳои аз абрешиму пахтаву пашм

таҳия гашта ба бар мекарданд. Дар замони подшоҳии Чамшед мардумон аз тамоми нӯши замон бархурдор гашта, ба анӯшагӣ, яъне бемаргӣ мерасанд. (Албатта дар ин ҷо Ҳакими Тус осоиши одамонро бо аз байн бурдани ҷангҳо ба рамз бемаргӣ номидоаст.)

ЗАҲҲОК ВА АНДЕША-РАБОИИ ҶАВОНОН

Яке аз дostonҳои ҷолибе, ки саросар бо рамз суруда шуда, барои насли имрӯзи мо омӯзандамебошад, дostonи Заҳҳоки мордӯш аст. Пас аз хондани ин дoston кас бояд бипурсад, ки бо чӣ ҳадаф аз сари ду китфи Заҳҳок морҳо берун омада, майли хӯрдани мағзи сари шоҳро мекунанд, аммо бо пешниҳоди Аҳримани либоси пизишкӣ ба бар, моронро ҳар рӯз бо хӯрдани мағз мағзи сари ду ҷавон, ором месозанд. Заҳҳоки аждаҳоваш, ки аз тозиён буд, бо чираманд гаштан ба кишвари озодзодагон, дар пайи хӯрдани мағзи сари ҷавонон мегардад. Дар ин ҷо бояд рамзи дар ин дostonи хушдорро ба шогирдон кушод. Ва он ин аст, ки бегонагони бадкору бадсиришт (яъне арабҳои туркҳои ишғолгар, аз ду самти кишвар), дар пайи рабудани андешаҳои ҷавонон буданд. Яъне агар барои ҷавонон худшиносии миллӣ бегона бошад, иродашон дар дасти бегонагони ишғолгар бошад, миллат аз байн рафта, мардумон ғулому бардагони ишғолгарон хоҳанд гашт. Ба ҷангоми ин дostonро пеши рӯ овардан, мебояд замони Фирдавсиро пеши рӯ овард.

ЗАМОНИ ФИРДАВСӢ

Яъне замоне, ки халифаҳои арабӣ зери фишори қиёмҳои пайдар пайи тоҷикон, хилофати хешро аз даст методанд ва дар Хуросону Вароруд давлатҳои озоди Сафориёну Сомониён ба миён омада, бо забони тоҷикӣ - форсӣ ҳукми давлатдорӣ мебароварданд ва халифаҳо пай бурданд, ки лаҷоми хилофаташон аз даст рафтааст, аз макру ҳилаҳо кор гирифта, рӯ ба туркони қипчоқӣ, аз ҷумла рӯ ба қарохониҳо, қарохитиҳо ва ғуломони турки ғазнавий ниҳода, бо ваъдаҳои дастгирии моливу ҷонӣ ва бахшидани давлатдорӣ

сарзаминҳои тоҷикинишин ба ихтиёрашон, онҳоро ба дини ислом гароиш доданд ва бодиягардони чун арабҳо ба тахту тоҷ, зери парчами ислом ҳамла ба кишварҳои ободии чаманзорҳои алафчарҳо зада, пас аз кушту кушторҳои ҳангуфт ба онҳо чираманд гаштанд.

Рамзи қолиби дигари дар достони Заҳҳок нуҳуфта, он аст, ки Заҳҳоки мордуш, гарчи шикаст хурда бошад ҳам кушта намешавад, нопадид мегардад. Заҳҳокро Коваи оҳангар сарнагун сохта, ба тоҷу тахт мекунад, вале он Аҳриман гурехта дар кӯҳ пинҳон мешавад. Ин нукта низ қолиб аст, ки набераи Заҳҳок, бо номи Кокуй дар сафи лашкари Салм бар зидди Манучеҳршоҳ мечангад. Яъне дар паҳлӯи Салм воистода барои барҳам задани ваҳдати ягонагии писарони Фаридун мечангад. Афросиёб, ки туркмениш буд ва ҳазор сол дар пайи вайрон кардани Меҳани аҳурии Фирдавсӣ буд, гурехта дар кӯҳҳо пинҳон меша-

хонаводагӣ ва байнихудиро гуногун бозтоб намудааст. Агар моҷарои Фаридун аз бахш кардани ҷаҳон ба ҳафт иқлим ба миён омада бошад, сабаби задухӯрди хунин миёни Рустам ва Исфандиёр ва дар паёмади он кушта шудани Исфандиёр ва ду писараш сабабҳои мазҳабӣ дошт. Шоҳ Гуштосб барои густириши кеши зартуштӣ, ба писараш Исфандиёр фармон медиҳад, ки гаройидани Рустами Дастонро ба ойини Зартушт фароҳам оварад ва дар сурати напарзирфтани ойини мазкур, дасти ўро баста ба наздаш оварад. Рустами бохирад, ки дар бовариҳояш хуршедпараст буд, пешниҳоди Исфандиёрро напарзирад ва кӯшиши бастании камарбанди зартуштиёнро ба унвони "куштӣ" рад мекунад. Рустами ҷаҳонпаҳлавон бо як хирадмандии ба ў хос, намехоҳад барои бовариҳи мазҳабиву динӣ шуда, ватани чун ҷон азизаш аз байн биравад, ба Исфандиёр меғӯяд, ки ў дар баробари дини

СУХАНИ МОНДАГОР

Садриддин АЙНӢ, Қаҳрамони Тоҷикистон

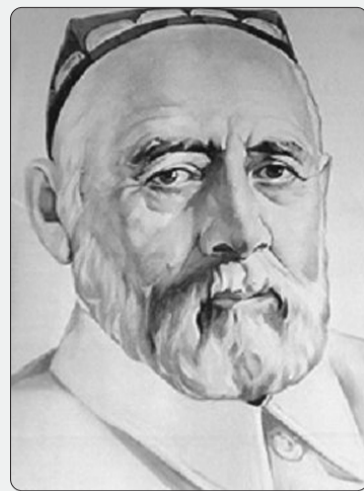
"Як шаб ҳаво соф буд, сармои тунди тирамоҳӣ ба бадани кас монанди бигизи дар оташ тасфида сӯзиш кунонида мехалид... Ман... фикр мекардам, ки "агар имшаб сармо занад, фардо ҳамаи ҷувориҳоро гундошта гирифтанд даркор мешавад ва ҳол он ки дар замин нисфи ҷувориҳоя бар пой ва сарҳашон нашикастагӣ буд... Аммо як ҳудам ба танҳои ин қадар чизро чӣ гуна ба зудӣ меғундорам?"

Ман дар ҳамин гуна фикру ҳаёл будам, ки Иқромхоҷа омад. Ў аз сармо меларзид ва шикояткунон гуфт:

- Хостам аз кӯрпаҳои аз модарам бамеросмонда якеашро гирам, модари ўгай намонд. Ба падарам гуфтам, ў ҳам тарафи вайро гирифта: Агар як кӯрпачаро гирифта ба ту диҳам, ў норозӣ мешавад ва худаш аз беморӣ нав хестааст, аҷаб нест, ки канда шавад. Ин сармо одамро намекушад. Рафтанд гир! - гуфт. Боз се бача омад ва яке аз онҳо ба ман гуфт:

- Ту барои "во бибем"- гӯй ба Маҳаллаи Боло нарафтӣ? Ин суҳан як дег оби чӯш буд, ки ба сари ман рехт ё санги осие буд, ки бар сари ман гардида, тамоми аъзои баданамро ордвор соида партофт. Ман фаҳмидам, ки модарам мурдааст ва ин бача, аз кучо бошад, шундида омадааст ва ба ман ба ҳамон тарзи ифодае, ки ба ақидаи худаш шоирона ва болояш пӯшидааст, фаҳмондан хостааст. Аммо ба чашмонам об чарх назад, гӯё маро бо он суҳан дар оташ андохта гудохта бошад, ҳамаи наму тариҳи баданам хушида буданд. Ман фикр мекардам: "Акнун чӣ кор мекарда бошам? Дар 12-солагӣ ҳам бепадар ва ҳам бемодар, бародарон бемор, акаам бошад, ҳар вақт саломат ёбад, ба хондан меравад ва додарҳои хурдсолро ҳам бояд ман саробонӣ кунам. Хондан... ва он хондан, ки худ мехостам ва падар дар нафаси вопасинаш васият карда буд, чӣ мешавад?"

"Ёддоштҳо", саҳ. 115-116

ХЕШТАН ВА САРЗАМИНИ ХУД

вад. Ин ҳамарамзааст ва ишора бар он дорад, кидушманнахуфтааст. Яъне бадиву бадкирдорӣ ҳаргиз пурра аз байн нахоҳад рафт. Заҳҳоки бадкирдориаҳримансиришт, ки мағзи сари ҷавон мерабудва Афросиёби тег ба сарзамини озодзодагон кашада, зиндаанд ва дар фазои зиндагии мо парвоз мекунад. Озодзодагон бояд ҳамеша хушёр бошанд ва аз дасисаву мақроҳи ниҳони онҳо эҳтиёт пеша кунанд.

Дар ин ҷо омӯзгор метавонад, аз рӯзгори имрӯзгори тоҷикон намунаҳо оварад, ки бархе ҷавонони бедонишу андешарабуда, фирефтаи дасисаи бегонагон, ҳамон гуна ки гирифтӣ ба макри Заҳҳоки морон гашта бошанд, ба ҷангҳои кишварҳои арабӣ, ба монанди Суриядаромехта, ҷон бохтаанд.

Бо бархостани Коваи оҳангар Заҳҳок маҳв шуда, Фаридуни каёнӣ ба тахт менишинад. Фаридун нахустин касест, ки ҳафт иқлимро миёни се писараш фасл мекунад ва се кишвари ҷудогона ба вучуд меоварад, ки ҷанг миёни онон рафта - рафта ба ҷанги кишварҳо, метавон гуфт, ҷангҳои ҷаҳонӣ тағдил мешавад. Мебояд гуфт аз ин ки се бародар аз қавми тозиён зан гирифта буданд ва наздик ба гирифтори ҷодуи шоҳи Яман - падари занонашон гаштаанд, ки ягонагии сарзамини Эрон (Иронвич) барояшон арзише надост, дар пайи бузургҳои ва бузургманишӣ шуда, бародарони меҳтар (калонтар), Салму Тур бародари кехтар (хурдтар), Эраҷро куштанд. Сипас Фаридун набераи Эраҷ, Манучеҳрро дар пайи қассоси падар, мефариштад ва Тӯро Салм кушта мешаванд. Пас аз он фарзанди Тур Афросиёб лашкар ораста ба Эрон ҳамлавар мешавад, ки ҷангҳои ҳазорсолаи кинаҷӯии Эрон Турон бо нобуд шудани Афросиёб, поён меёбад. Вале аз ин ҷангҳои пай дар пай ва баҳамсезии дохилии кишвари Эрон низ афсурда гашта, бо дасти тозиён хароб мегардад.

Фирдавсии бузургвор дар "Шоҳнома" и газанднопазири худ ба ҷангҳои дохилии кишвари Эрон беш аз ҳама рӯ оварда, сабабҳои рух додани ҷангҳои

худ ба Занду Авасто - мазҳари ойини зартуштӣ низ арҷгузорӣ мекунад, аммо меҳри Меҳан барояш аз ҳама арзишҳо болотар аст:

*Ба додори Зартушту дини беҳӣ,
Ба Нӯшозару озару фарраҳӣ,
Ба Хуриеду Моху ба Устову Занд,
Ки дилро биронӣ ба роҳи газанд.*

Ҳақими бузургвор ба мардумоне, ки дар миёни озодагон тухми кина мекоранд, лаънат мефиристад. Чуноне ки дар саҳнаи сӯғвори Исфандиёр, Башутан рӯ ба Ҷомосп оврада меғӯяд:

*Бигуфт ину рух сӯйи Ҷомосп кард,
Ки "Эй шуми бақеши бадрой мард,
Ба гетӣ наронӣ суҳан ҷуз дурӯғ,
Ба кажжӣ гирифтӣ*

*ба ҳарсӯ фуруғ,
Миёни каён душманӣ афканӣ,
Ҳама ин бад - он ин бад - ин барзанӣ."*

Ва чуноне гуфта шуд ҷанг миёни ду гурди Эрон даргирифта, ду фарзанди Исфандиёр кушта мешаванд. Ва дар фарҷом Рустами Дастон низ бо дасти бародари нотани худ Шағод кушта мешавад. Дар ин достон ҳикмате ниҳон аст, ки ҳатто набояд бовариҳи динӣ боиси барҳам задани ваҳдат миёни сипаҳбадону сарварон гардад. Ҷанги байнихамдигарӣ паёмади аз даст додани девори давлатдорӣ Эрон, Рустами Дастон мегардад. Мутаасифона на ҳама ба ҳикматҳои бузургон, ки поя ба таҷрибаи таърихи қавмҳои миллатҳо андӯхта доранд, нобоварона, ё хунукназорона нигариста, сабабгори парокандагӣ ва ошуфтагӣҳои мардумони бегуноҳ, аз ҷумла занону кӯдакону пирсолон мегардад. Ҳамин буд, ки зарбаҳои ба сарзамини мо овардаи бегонагон, аз тарафи бадбинони миллат тухми ҷудойи коштан, ба шикампарастиву сарватандӯзӣ ва ҷоҳу ҷалол дода шудани мӯбадони зартуштӣ, рӯҳияи миллӣ аз байн рафта, кишвари моро бо як осонӣ лашкари араб забт карда, фарҳангу забони арабро ба сари мардумонам ба бор овард. Миллати мо аз ин шикасти рӯҳӣ дер боз ба худ наомада, дар оянда гирифтори ҳамлаҳои беамони Чингизу Темуру Шайбонихону Манғитиёну дигарон гашт. Мо

агар ҳар чӣ жарфтар саҳифаҳои таърихро варақ бизанем ва зеҳнамонро ба рӯйдодҳои он замонаҳои дур, ҳар чӣ бештар равона созем, хоҳем дид, ки ҳама шурбаҳои ва бохтҳои бебаргаштамон бар асари ноиттифоқӣ, яъне надоштани ваҳдати миллӣ, сар задааст.

ДИРАФШИ КОВАЁНӢ

Ба шогирдон дар мавриди дирафш, ё парчам ва ҷойгоҳи он дар давлатдориву лашкардорӣ мебояд суҳбате дошт ва дар зимн ёдовар шудан лозим аст, ки тоҷикон аз он миллатҳое мебошад, ки дар замонаҳои дурдури таърихӣ соҳиби дирафш (парчам) будаанд.

Ҳамин гиромидошти дирафш, ҳамчун намоди давлатдорӣ мебошад, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба барафрохтани парчами миллӣ дар пойтахти мамлакат ва дар шаҳрҳои калони кишвар, аҳамияти вижа медиҳанд. Парчами миллӣ ба монанди муқаддасоти дигари миллӣ, ҳар нафас моро ба ёд меоварад, ки ниғаҳбони марзубуми Меҳан, пайдории он ба сони нафас моро зинда ниғаҳ медорад.

Дирафши коваёнӣ ҳамеша намоди (символи) шаъну шарафи миллии тоҷикон ва парчамбардор будан, мояи ифтихори сипоҳиёни сарбаланди корзорҳо будааст. Дар аҳди бостон аз даст додани дирафши миллӣ ба монанди имрӯз нангбору бешарафӣ доништа мешудааст. Мо дар навишторҳои пешини худ, диди хонандагони гаронмояро ба "Шоҳнома" равона сохта, ёдовар шуда будем, ки Фирдавсии бузургвор лаҳзаҳои қолиби пурӯҳоси арҷгузорӣ ва ҷоннисорӣ паҳлавонону сипоҳиёнро, ба ҳангоми ба душман надодани парчами миллӣ, бо як маҳорати вижа бозтоб намудааст. Ва яке аз он саҳнаҳоро, ки ниҳоят рӯҳангезу дилнишин аст, ба таври фишурда дар ин ҷо дубора бозгӯ менамоем:

Ба ҳангоми набарди хунин бо туркони Чин, родмарди озодае бо номи Гиромӣ мебинад, ки парчамбардор кушта шуда, "дирафши каёнӣ" нагун аст, худро дар яки он ба корзор расонда,

дирафшро барафрохта, бо як даст шамшеру дигар дирафш, бо туркон меразмад:

*Ба як даст шамшеру дигар дирафши,
Бигирад бад-он ҷо
дирафши бунафи.*

Душманон ҳамла оварда, дар набарди нобаробар дасти Гиромӣ бо шамшер мебурианд. Аммо Гиромӣ бо дандон дирафшро дошта, ба разми диловаронааш идома медиҳад:

*Гиромӣ ба дандон бигирад дирафши,
Бидорад ба дандон
дирафши бунафи.*

Туркон ба ғазаб омада, аз дур вайро бо тир меафкананд. Ин лаҳзаро родмарди озода, Настӯҳ пури Зарир дида аспашро ба пеш меронад ва шаст тан аз душманони дар гирди дирафш гирд омадаро кушта, дирафшро аз замин бармедорад.

Ёдоварии ин нукта лозим доништа мешавад, ки бар асари зери салтанати нотоҷикони бадави, чӣ арабу чӣ туркон буданамон, бо биниши фарохтари миллӣ надоштем, таъриху адабиёти миллиамонро бо хости зиммодорони дини исломро шамшери идеологии худ қарор дода, меомӯхтем ва аз ин ки ҳамчунон дар қайди сиёсати замон будем, касе наметавонист ормонҳои "Шоҳнома" ро аз зовияи нигариши Ҳаким Тӯс бозгӯ намояд. Ҳатто андешамандони овозаманди мо наместанданд ба ин нукта дарбированд, ки Ҳаким Фирдавсӣ ҳамчун фидоии меҳани хеш, дар қолаби дostonҳои таърихӣ, бар зидди бартарихиҳои душманон қиём карда, ба хотири бозтоби партави асолати миллии ориёӣ, ба тавсифи шукӯху шаҳомат, ҷалолу шавкат, додгустарӣ ва хирадгарии шоҳони гузаштаи мо аҳамияти вижа додааст. Фирдавсии бузургвор бо хати сиёҳ таъкид кардааст, ки душманони сарзамини аҳурии озодзодагон, ки пешани чаповулу горагтарӣ доштанд ва рамагардони арабу турк ҳаргиз дорандаи тахту тоҷ набуданд, зеро онҳо ба улусу уруқ, қабилаву ийлҳо фасл шуда, ҷодарнишину кучӣ буданд ва бад-ин сабаб аз коҳу давлатдорӣ бенасиб буданд. Бад-ин манзур Ҳақими Тӯс тозиёни истилогарро бо истеҳзо "аҳриманчеҳра", "бе тахту наҷод" номидоаст. Ва Номаи Бостон бо ҳамлаи араб ва дарегу дардсароҳои Ҳақими ватансара бо поён мерасад. Бузургвори

меҳанпараст чирамандии тозиёнро бар кишвараш, фоҷеаи саҳт доништа, ҳатто паёмади ҷаҳонро аз ғалабаи фарҳанги арабӣ, тираву ошуфтабор меғуморад:

*На ганҷу на тахту на ному наҷод,
Ҳама дод хоҳанд гетӣ ба бод.*

Дар он мавқеъ, ки бодиягардони араб бо сарвари Саъди Ваққос кишвари моро ишғол мекунанд, Ҳаким Фирдавсӣ маниши нопок ва чеҳраи тираву тори онҳоро арзандаи тоҷу тахти каён намедонад, ки безорӣ ў аз ин мисраъҳо хувайдошт:

*Зи шири шутур хӯрдану сусмор,
Арабро ба ҷое расидаст кор.
Ки тахти каёнро кунад орзӯ,
Тфу, бар ту эй чархи гардон, тфу!*

Ба шогирдон дар мавриди "тахти каёнӣ" чанд суҳане гуфта дар зимн мебояд ёдовар шуд, ки агар онро ба замон ва усули давлатдорӣ имрӯзи тоҷикон тафсири намоем, ҳамон Кохи Президент мебошад, ки аз ҷойгоҳи баланди он барои шуқуфои давлату миллати тоҷикон, тасмиҳи сарнавиштсоз тарҳрезиву амалиягардад.

Ҳамин тавр "тахти каёнӣ", ки дар саросари "Шоҳнома" ҷилваи ошкоре дорад, омилҳои асосии ҳифзи истиқлолияти миллӣ ва сиришти тоҷикӣ мебошад. Ҳақими Тӯс чун мазҳари меҳанпарастӣ дар поёни Номаи Бостон, дар он маврид, ки кишвараш зери суми аспони лашкари хуношоми тозиён хароб мешуд, бо дарег тахту тоҷи аз даст додаро бо барбод рафтани бузургиву наҷоду додгустарӣ яке доништа, ва ин сурудаҳои пурдардро гуфтааст:

*Дарег он сари тоҷу он тахту дод,
Дарег он бузургиву фарру наҷод.
К - аз ин пас шикаст ояд аз тозиён,
Ситора назардад магар бар зиён.*

Ва ҳамин тавр ҳам шуд, вале пас аз истиқлолият ба даст овардан, пойдор гаштани ваҳдати миллӣ, хувият, забону фарҳанг, ойини давлатдорӣ тоҷикон умри дубора пайдо кард. Дигар акнун ҳар як инсонӣ бонангу номуси сарзамини аҳурии Тоҷикистонро - ёдгоре аз Ориёноӣ Бузургро мебояд андешае ҳамвора фарогир бошад, ки ў дар назди рӯҳи диловарсарони дар роҳи озодиву ниғаҳдошти асолати тоҷикӣ ҷон нисор карда ва дар назди ояндагони ин миллат, масъулияти бечунучаро доранд.

БОАРЗИШТАРИН ДАСТОВАРД

Омили ҳастии ҳар як миллат андешаи Истиқлол ва бунёди давлати мустақили милли ас. Истиқлолият боарзиштарин дастоварди миллати тоҷик аст, ки маҳз бо шарофати он Тоҷикистон ҳамчун узви баробарҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ эътироф гардид. Маҳз дар ин даврон Тоҷикистон ҳамчун давлати нави комилҳуқуқ ба арсаи сиёсати ҷаҳон қадам гузошт.

Таҳти роҳбарии Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон давлати тоҷикон қомат рост кард ва ба бунёдкорӣ созандагӣ ӯ ба фардои умед овард. Кори тамоми соҳаҳои кишвар дар ин аём ботадриҷ ва муваффақона пеш рафт. Истеҳсолот афзуд ва иқтисодӣ мамлакат охирасти раҳбарӣ кард.

Мамлакати мо, тавре дар назар аст, ба модели инноватсионӣ рушди иқтисодӣ хоҳад гузашт. Амалишавии мақсадҳои иқтисодии ҷамъият бо намуди рушди инноватсионӣ ба он алоқаманд мебошад, ки асоси онро раванди доимӣ ва мақсаднокӣ ҷустуҷӯ омодаасозӣ ва амалисозии навоариҳо ташкил медиҳад ва он имкон хоҳад дод, ки натаҳво самараноки истеҳсолоти ҷамъиятӣ баланд гардонада шавад, балки ба таври принципиалӣ роҳҳои рушди онро тағйир диҳад. Таҷрибаи як қатор мамлакатҳо нишон медиҳад, ки ислоҳоти ба низоми рушди соҳаи навоарӣ равонашуда нерӯи иқтисодиро ҳатто дар даврони бӯҳрон метавон мустақам намояд.

Яке аз бахшҳои пешбарандаи иқтисодӣ Тоҷикистон ва ба ҷои қор таъмин намудани аҳолии соҳаи кишоварзӣ буда, рушди он солҳои охир дар сатҳи устувор қарор дорад. Дар на-

тиҷаи тадбирҳои то имрӯз андешадар тарақиёти воқеии маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ таъмин гардида, дар даҳ соли охир 2 баробар зиёд шудааст ва ҳоло ба ҳисоби миёна 23 фоиз маҷмӯи маҳсулоти дохилии кишварро ташкил медиҳад.

Тавре аён аст, давлат ва Ҳукумати мамлакат таъмин намудани пешрафти соҳаи соҳибкорӣ яке аз самтҳои муҳими фаъолияти худ қарор дода, барои ба рои дастгирии соҳибкорон ва таъмини шароити мусоиди ташаққили соҳаи ҷомеаи ҷаҳонӣ заруриро амали сохта истодааст. Маҳз дар натиҷаи тадбирҳои амалигардида маҷмӯи Тоҷикистон беҳтар шуда, тибқи арзиши созмонҳои байналмилалӣ молиявӣ, дар давоми солҳои охир се маротиба ба қатори 10 кишвари ислоҳотгари пешсаф дохил гардид.

Қобили зикр аст, ки дар замони истиқлолият илму маориф ва фарҳанг ба як рукуни муҳими иҷтимоӣ табдил ёфта, ҳамчун

ҷавҳари ҳастии миллат эътироф гардидаанд. Зеро ин падидаҳои бузурги башарӣ дар ташаққили маънавии ҷомеа хизмат намуда, дар тарбияи насли наврас, шинохти рисолати таърихӣ, густариши эҳсоси ватандорӣ ва худшиносӣ худогоҳии милли таъсири амиқ мегузорад.

Дар ин иртибот, баҳусус тайи 15 соли охир дар соҳаи маорифи кишвар ислоҳоти ҷиддӣ амалӣ карда шуд. Дар ин самт Ҳукумати Тоҷикистон оид ба ҷорӣ намудани низоми нави таъсири миёнаи умумӣ, ворид сохтани технологияи иттилоотӣ нав дар қараёни таълим ва истифодаи усулҳои замонавӣ барномаҳои махсус қабул намуд, ки онҳо барои мутобиқ гардидани сатҳи сифтаи дониши хонандагон ва талаботи меъёрҳои ҷаҳонӣ заминаи мусоид фароҳам овардаанд.

Яке аз ҳуҷатҳои муҳиме, ки ҳамчун дастоварди шоистаи давраи истиқлолият дар соҳаи маориф ба имзо расид, Созиш-

нома дар бораи эътирофи маълумоти олиӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар аврупо ба шумор меравад. Ҳуҷҷати мазкур ба хатмкунандагони мактабҳои олиӣ кишвар имкон медиҳад, ки дар давлатҳои Аврупо низ фаъолият карда, донишҷӯ таҷрибаи худро таҳким бахшад.

Тадбирҳои то ба имрӯз тадбиқнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф тавре мебинем, боиси беҳтар шудани нишондиҳандаҳои рушди нерӯи инсонӣ гардида, ба амалишавии афзалиятҳои муайяншуда оид ба сатҳи зиндагӣ, саводнокии маърифат, давомнокии умр ва дар маҷмӯъ ба пешравии ҷомеаи болоравии сатҳи зеҳнии он фароҳам овардани шароити мусоид барои зиндагии шоистаи аҳолии таъсири мусбат мегузорад.

Аз соли 2004-ум сар карда дар соҳаи маориф ислоҳот ва навосозӣ дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот оғоз гардида, ин раванд то ба имрӯз идома дорад. Ҳадафи ин раванди созанда аз он иборат аст, ки механизми рушди устувори низоми маориф фароҳам оварда шавад ва ба талаботи асри XXI мутобиқ намудани он, таъмин кардани рушди иқтисодӣ иҷтимоӣ кишвар ва қонеъ гардонидани талаботи давлат ва ҷомеаи мусоидат намояд.

Солҳои охир ҷиҳати гуманитарикунони таълим дар низоми таҳсилот низ тадбирҳои назаррас амалӣ гардидаанд ва ба омӯзиши забони давлатӣ, забона

ҳои хориҷӣ, баҳусус русӣ ва англисӣ диққати бештар дода шуда, фарҳонӣ риёзӣ ва табиӣ соҳиби афзалият гардидаанд. Ин иқдомот боис шудаанд, ки шароити қор ва сифати таълим дар ҳама зинаҳои таҳсилот торафт беҳтар гардад. Воқеан, донишҷӯи забонҳои хориҷӣ дар навбати аввал русӣ ва англисӣ ва ташаққили тавсеаи мафкура ва ҷаҳонбинии наврасону ҷавонон мусоидат мекунад ва ба онҳо барои аз худкунии техникаву технологияҳои муосир, аз ҷумла технологияҳои иттилоотӣ роҳи васеъ мекушоад.

Таҷрибаи таърихӣ собит кардааст, ки инсонӣ босаводу донишманд барои ҳар як давлату миллат сарвати бебаҳо ва нерӯву захираи тавоноии зеҳнӣ ба шумор меравад. Агар мо хоҳем, ки давлатамон пешрафтаву нерӯманд ва ҷомеаи кишварамон осуда бошад, бояд тавре амалу рафтор намоем, ки фарзандонамон босаводу соҳибмаърифат бошанд ва ҳамқадами замон пеш равад.

Амрулло НУРАЛИЕВ,
номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти
кафедраи назарияи иқтисодии
Донишкадаи молия ва иҷтисодии
Тоҷикистон

● БАХШИДА БА 20-СОЛАГИИ ФАКУЛТАИ ИҚТИСОДИИ ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ КҮЛОБ БА НОМИ АБУАБДУЛЛОҲИ РҶДАКӢ ВА ИДИ ОМУЗГОР

ОМУЗГОРЕ, КИ МЕҲРАШ ДАР ДИЛҲОСТ

Боиси ифтихор ва сазовори офарин аст, ки дар донишгоҳи мо омӯзгорони басо арзандаву созанда умри хешро ба таълиму тадриси шогирдон сарф намудаанд. Аз зумраи чунин устодон дотсент, номзади илмҳои иқтисодӣ Анна Александровна Конкова мебошад. Номӣ устод Анна Александровна Конкова дар вирди забони ҳар як хатмакардаи факултаи иқтисодӣ ҳаст ва боқӣ мемонад. Ӯ аввалин роҳбари факулта аз ҳисоби занон буд, ки бо дарки баланди педагогӣ дар факулта раванди таълиму тарбияро роҳандозӣ менамуд.

Устод Анна Александровна Конкова 05.05.1952 дар шаҳри Кӯлоб дар оилаи зиёӣ ба дунё омада, фаъолияти меҳнатии муаллима дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб аз солҳои 1980-ум оғоз гардидааст. Муаллима хатмакардаи факултаи физика-математикаи Донишкадаи давлатии омӯзгории Кӯлоб буда, аз соли 1986 номзади илми иқтисодӣ ва аз соли 1990 илми илми дотсентро сазовор гардиданд. Фаъолияти қорӣ ва таҷрибаи педагогии муаллима Анна Александровна бою рангин буда, солҳои 1973-1997 ба ҳайси муаллима, муаллими калон, дотсенти кафедраи иқтисоди сиёсӣ, мудири кафедраи назарияи иқтисодӣ, аз соли 2003 то соли 2006 дар вазифаи декани факултаи иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ва солҳои 2006-2013 ба ҳайси дот-

сенти кафедраи маркетинги факултаи иқтисодӣ қору фаъолият намудааст. Муаллифи чандин асарҳои илмӣ, дастурмаълумат ва мақолаҳои мебошанд.

Аз соли 1996 роҳбарии ҷамъияти русзабонони шаҳри Кӯлобро ба ӯҳда дошта, аз соли 1998 узви раёсати Ташкилоти ҷамъиятии "Ҳамватанони бурунмарзӣ" буданд.

Донишу таҷриба ва маҳорату малакаи хуби қорӣ ва ҳамкориҳои самимонаву беғаразонаи А.А. Конковаро дида, ҳайати устодону омӯзгорон ба ӯ эҳтиромӣ хоса доштанд. Муносибати Анна Александровна бо донишҷӯён низ ончунон хуб буд, ки мо шогирдон барои дарси муаллима лаҳзашуморӣ мекардем. Ӯ нисбат ба донишҷӯ меҳру муҳаббатӣ хоса дошт. Дарси муаллима гоҳе бо ханда, гоҳе ба панду ҳикмат, гоҳе бо ҷиддият рангоранг мегузашт ва ҳама ин рангоранги бароямон мактаби бузургеро мемонд. Анна Александровна дар дарс серталаб буда, машғулиятҳои лексионӣ ва амалии муаллима дар сатҳи баланд гузаронида мешуд. Аз одоби сухан, рафтору кирдори нек, эҳтиромӣ волидайн, хиради инсонӣ модарвор насихат мекард. Муаллима доимо таъкид менамуданд, ки "...барои ба ҳадаф расидан, иродаи қавӣ бояд дошт, вагарна як писханд нобудат хоҳад кард...".

Соли 2011 зери роҳбарии муаллима, рисолаи дипломиамро бо муваффақият ба анҷом

расонидам. Аз роҳбарияшон бисёр чизҳо омӯхтам, пеш аз ҳама дақиққорӣ вақтшиносӣ, кадршиносӣ меҳнати хешро омӯхтам. Ҳар як сатре, ки дар рисолаам дарҷ гардид, бароям саропо панди муаллима буд. Мавзӯи рисолаам, ки "Ҳолатҳои бӯҳрони иҷтимоӣ дар коллектив" буд, муддати қор бо муаллима он чунон зудгузар буд, ки мунтазам оид ба санъати идоракунӣ коллектив, санъати роҳбарӣ аз таҷрибаи роҳбарии хеш сӯҳбат мекарду маслиҳат меод. Ҳар як тавсияю маслиҳати муаллима бароям як ҷаҳон маънӣ дошту маро дар ҷодаи илм равона менамуд, ки ҳар як мафҳумро дарку маънидод созам. Ва ҳар замон беихтиёр ин мисраҳоро ба ёд меовардам:

*Ҳар қору устод набвад
қор бар бунёд нест,
Дар раҳи маънӣ рафиқе
беҳтар аз устод нест.*

Ҳисси хештаншиносӣ ва рисолати вантандорӣ Анна Александровна ончунон қавӣ буд, ки доимо дар машғулиятҳои аз дӯст доштани Ватан, арҷгузори ба арзишҳои милли, осоиштагии Тоҷикистони азиз сӯҳбат мекарданд. Маҳфилоро ва сӯҳбатҳои кафедра буда, мо ассистентон доимо ба суханҳои волои муаллима гӯш мекардем. Муаллима бароямон чун маънази илму дониш буда, мунтазам маслиҳату тавсияҳои ӯро ҷи дар

рафти машғулиятҳои ва ҷи дар таълифи мақолаҳои илмӣ сармаҷми қори худ мекардем.

Гарчанде миллату дину мазаҳабаш аз мо ҷудо буд, аммо ба арзишҳои диниву дунявӣ, урфу одат ва анъанаҳои миллии мо эҳтиромӣ хоса доштанд.

Бояд қайд кард, ки ҳисси масъулият дар муаллима аз волидайнаш, ки зиёӣ буданд мерос монда буд. Падараш Конков А.А. олимӣ зилзиласанҷ, иштирокчи Ҷанги Бузурги Ватанӣ, муаллифи зиёда аз 40-мақолаи илмӣ, дорандаи 3-ордени Ситораи сурх ва мукофотҳои буданд. Модараш И.П.Конкова омӯзгор, муаллимаи хизматнишондодаи ҶШС Тоҷикистон, Аълочии мактабҳои олиӣ ИҶШС, дотсент ва ба ҳайси де-

кани факултаи филологияи хориҷии ДДОК фаъолият намудааст.

Айни ҳол муаллима дар шаҳри Екатеринбургӣ Федератсияи Руссия ташкили хонаводагӣ намуда, дар нафақа мебошанд. Ишботи меҳру муҳаббат ва ҳисси баланди инсонии Анна Александровна дар он аст, ки ҳар боре, ки ба Тоҷикистони азиз меоянд, аз шогирдону ҳамкорон ва донишгоҳи азизаш дидан мекунад. Соатҳо бо мо сӯҳбат мекунад, ҳар якеро аз вазъи ҳолати оилавӣ то қори илмӣ пурсон мешаванд. Аз муваффақиятҳои мо модарвор шод гашта, дар ҷодаи илму маърифат моро рӯҳбаланд месозанд. Мо шогирдон дуоғӯи саломатӣ ва осудагии рӯзгори муаллима буда, пайваста ёди сӯҳбатҳои машғулиятҳои ӯро дорем. Кӯшиш менамоем, ки сазовори номи шогирди муаллима Анна Александровна Конкова буданро ноил гардем. Дар ҷодаи роҳбарӣ, педагогӣ А.А. Конковаро устоди хеш мехонам, пайваста ёди суханҳои волоиаш мекунаму гоҳе афсӯс меҳӯрам, ки дигар имконияти сӯҳбати рӯ ба рӯро кам дорам.

Лутфия РАСУЛОВА,
саромӯзгори кафедраи иқтисодии
қорхонаҳои соҳибқорӣ, декани
факултаи иқтисод ва идора

Пиралӣ НАЗАРОВ,
номзоди илмҳои сиёсӣ,
дотсент, мудири кафедраи иқтисоди
корхонаҳо ва соҳибкорӣ

Чумхурии Тоҷикистон ба сифати давлати соҳибистиклол ва узви комилхуқуқи Созмони Миллали Муттаҳид новобаста аз мушкилоти давраи гузариш, ки бо бӯхрони сиёсӣ ва фоҷиҳои ҷанги шаҳрвандӣ рӯ ба рӯ гардида буд, дар заминаи саъю ибтикороти худ, тайи ду даҳсолаи охир масъалаҳои вобаста ба обро мутобиқ бо назардошти масоили ҷаҳонӣ собитқадамона пеш мебардад. Мусаллам аст, ки он давлатҳое, ки аз роҳи душвори таърихӣ, музафариат ва арзишҳои миллии худро ҳифз менамоянд, баҳри рушди минбаъда ва бақои давлатдорӣ худ қорҳои зиёдеро бояд ба анҷом расонанд. Тоҷикистон, ки маҳз аз ҳамин роҳ давлатдорӣ навини худро мустақам менамояд, новобаста аз душвориҳои ҳаёти ҷамъиятӣ - сиёсии кишвар, аз рӯзҳои нахустини ба даст овардани истиқлолияти сиёсӣ бо сарвари Пешвои миллат, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамқарини давлатҳои ҷаҳон гардида, дар радиои Барномаи Рушди ҳазорсолаи СММ, махсус барои ҳалли масъалаҳои муҳими глобалии ҷаҳон саҳмгузор мебошад.

Ҳалли проблемаҳои глобалӣ, ки дар маҷмӯъ амният ва беҳдошти масоили ҷаҳониро дар мадди назар мегузоранд, аз рӯи муҳият омилҳои муҳими рушди босуботи давлатҳо, минтақаҳо ва дар маҷмӯъ ҷомеаи ҷаҳонӣ мегардад. Падидаҳои таъсирпазири рушди давлатҳо дар бисёр маврид, бо роҳи дастбӣ ва ташкили равобити судманди муносибатҳои байндавлатӣ чараён мегардад, ки дар ин ростро нақши давлатҳои пешсаф, ки аз роҳи дарки масоили ҷаҳонӣ бо ибтикороти худ ҷомеаи ҷаҳониро ба ҳамонш ва ҳамфикри равона месозанд, беандоза назаррас мебошад.

Созмони Миллали Муттаҳид дар ибтидои солҳои 2000-ум Барномаи Рушди ҳазорсоларо қабул кард, ки мутобиқи муқаррароти он таваҷҷӯҳи ҷомеаи ҷаҳониро ба ҳалли проблемаҳои муҳими глобалӣ равона намуд. Дар қатори масоили муҳими глобалӣ, ки дар марҳалаи нав давлатҳои ҷаҳонро ба нишаст ва ҳамошироӣ байндавлатӣ меоварад, ин масъалаи ҳалли проблемаҳои алоқаманд бо об ва дастрасии он ба аҳолии ҷаҳон иборат мебошад. Дар заминаи ин муқаррароти навини СММ, моҳи сентябри соли 2016 Панели (ҳамоиши байндавлатӣ) сатҳи баланд оид ба масъалаҳои об дар шаҳри Будапешт (Маҷористон) сурат гирифт, ки Нақшаи амалҳои иборат аз 9 мавзӯи афзалиятнок ва 48 амалро қабул намуда буд. Чумхурии Тоҷикистон ба ҳайси давлати ташаббускор дар ин Панел ширкат варзид ва баҳри амалӣ намудани ин мавзӯҳо ва амалҳои афзалиятнок ибтикороти аз рӯи шумора ҷаҳоруи худ - Даҳсолаи байналмилалӣ "Об - барои рушди устувор" - ро пешниҳод намуд, ки 21 декабри соли 2016 аз ҷониби СММ қатъномаи мазкур қабул гардид.

Ҳукумати Тоҷикистон ба сифати давлати ташаббускори масоили алоқаманд ба об пеш аз ин ҳам бо пешниҳоди Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон се маротиба дигар пешниҳодоти худро манзури ҷомеаи ҷаҳонӣ гардонид буд, ки аз ҷониби СММ нисбати онҳо қатъномаҳо қабул гардида буданд. Умуман, бо ташаббуси Тоҷикистон ва ҷонибдорӣ як қатор кишварҳои дигар, Маҷмаи қулли Созмони Миллали Муттаҳид қатъномаҳои зеринро қабул намудааст:

1. "Соли байналмилалӣ оби ошомиданӣ" дар соли 2003.
2. "Даҳсолаи байналмилалӣ амалиёти "Об - барои ҳаёт" (Барои солҳои 2005 - 2015).
3. "Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об" дар соли 2013.
4. Даҳсолаи байналмилалӣ амал "Об барои рушди устувор" (Барои солҳои 2018 - 2028), ки 21 декабри соли 2016 қабул гардидааст.

Бояд ин нуктаи муҳимро зикр намуд, ки роҳандозии қатъномаҳои пешин (манзур се қатъномаи қабл аз ин қабул гардида) тавонист то андозае давлатҳои минтақа ва ҷаҳонро дар ҳалли масоили об бо ҳам оварад. Аз ҷумла барои ҳалли масъалаҳои алоқаманд бо дастрасии оби ошомиданӣ, тозагӣ ва беҳдошт, самаранок истифода намудани он дар хоҷагии қишлоқ бо мақсади зиротакорӣ ва истеҳсолоти саноатӣ, истеҳсоли энергия аз ҷиҳати экологӣ тоза бо роҳи сохтмони обанборҳо, Нерӯгоҳҳои оби (хурд, миёна ва калон), пешгирии хушкшавии баҳри Арал, ҳалли одилонаи масоили об вобаста ба қарордодҳои дарёҳои сарҳадгузар ва амсоли онҳо махсус дар минтақаи Осиёи Марказӣ ва давлатҳои ҷаҳон мусоидат намуданд.

Мусаллам аст, ки ҳамқадами ҷомеаи ҷаҳонӣ будан бори масъулияти нисбатан бузургест барои давлатҳое, ки аз роҳи ихтиёр ва интихоби озоди худ муқаррароти масоили ҷаҳониро бо назардошти эҳтиёт ва ниёзмандии хеш, рушди минтақаи иқтисоди кишвар ва ҳалли проблемаҳои ҳаёти иҷтимоии аҳолии дарк намоёнд ва ҷустуҷӯи роҳи ҳалли ин проблемаҳо дар равобит бо ҳалли масъалаҳои алоқаманд ба ҳаёти дигар давлатҳои ҳамҷавор ва ҷаҳонӣ ҳаллу фасл намоёнд. Хушбахтона, Чумхурии Тоҷикистон аз рӯзҳои нахустини давраи соҳибистиклол гардидан дар қатори он давлатҳое қарор гирифт, ки бори рисолати ҳамқарини ҷаҳон буданро ба хуби пазируфт ва дар ин радиф бо ибтикороти ва пешниҳодоти созандаи хеш доир ба масъалаҳои об шинохта ва маъруфи ҷаҳон гардид.

Чаро маҳз масъалаи об? Оё масъалаҳои дигари глобалӣ, ки роҳи ҳалли онҳо шарикӣ ва ҳамбастагии давлатҳоро нигарон аст мавҷуд нестанд? Ва ё Тоҷикистон бо ибтикороти худ дигар масъалаҳои мубрами глобалро то ба имрӯз пешниҳод накардааст ва ҷомеаи ҷаҳониро барои ҳаллу фасли онҳо масъул нашуморидааст? Ин ва ба ин монанд суолҳо моро водор менамояд то андозае мавриди назар ва ёдоварӣ қисмате аз пешниҳодоти дигари кишвари худро номбар намоем, ки бевосита, бо ташаббуси Пешвои миллат, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҷаласаҳои сатҳи байналмилалӣ, ки бо ибтиқори СММ дар давлатҳои гуногуни ҷаҳон доир гардидаанд, ёдовар шавем, ки манзури онҳо ба роҳандозии масоили глобалӣ аз қабилӣ: таъмини сулҳ дар ҷаҳон, ҳалли низоъҳои сарҳадӣ, қатъ гардонидани ҷанги Афғонистон ва таъмини амният дар минтақаи Осиёи Марказӣ, гуфтӯгӣ тамаддунҳо, ҳифзи беҳдошт ва сихати аҳолии, ҳифзи табиат, гирифтани пеши роҳи қочоқи маводи мухадир, паст гардонидани шиддати коррупсия дар қатори умуми давлатӣ, мубориза бо экстремизм ва терроризми динӣ ва амсоли онҳо равона гардида буданд.

Мавриди назар ва муҳим арзёбӣ намудани масоили алоқаманд бо об, ки меҳвари ибтиқороти навбатии Тоҷикистонро дар ҷомеаи ҷаҳонӣ дар бар мегирад, барои давлат ва миллати тоҷик, ҳамқарини рисолати таърихӣ будан аст, ки осори он дар доираи афкор, назар, андеша, рафтор, дину оин, ахлоқ, руҳи равонӣ, фарҳанг ва дигар падидаҳои арзишманди аҷдодони гузаштаи мо вуҷуд дошт ва бо дарки амиқ аз роҳи нав бо назардошти ба назар гирифтани омилҳои муҳими гло-

ЧУМХУРИИ ТОҶИКИСТОН: ИБТИКОРОТ ДАР МАСОИЛИ ОБ ВА РУШДИ ҲАЗОРСОЛА

Дар шароити ниёзмандии рӯзфзунӣ ҷаҳонӣ ба об ҳамкориву шарикӣ созанда дар ин арсаҳо тақозои замон аст.

Эмомалӣ РАҲМОН

балӣ дар ибтидои ҳазораи нав аз ҷониби Пешвои миллат, Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пешниҳод мегардад.

Чунон ки аз ин иқдомҳо бармеояд, имрӯзҳо Ҳукумати Тоҷикистон ҷиҳати дарёфти роҳҳои ҳалли масъалаҳои вобаста ба об чӣ дар дохил ва хоричи кишвар пайваста талош меварад. Ба ҳамагон маълум аст, ки Тоҷикистон дорои захираҳои бузурги об ва теъдоди зиёди пиряху дарёҳо, кӯлҳо ва шабақаҳои оби зерзаминӣ мебошад. Аз назари коршиносони соҳа дар қаламрави кишвари мо зиёда аз 60 фоизи захираҳои оби минтақаи Осиёи Марказӣ ташаққул меёбад, вале новобаста аз ин ҳалли проблемаи об то ба имрӯз дар самти сиёсати иҷтимоии давлат ва ҷомеаи тоҷик масъалаи мубрам арзёбӣ мегардад. Мутобиқи рақамҳо танҳо дар даҳ соли охир Ҳукумати Тоҷикистон барои ҳалли проблемаи мазкур маблағгузори соҳаро афзун намуда, ба ин соҳаи ҳаётан муҳим як миллиарду ҳафтсад миллион доллари амриқӣ ҷудо намудааст. Ҳамзамон, дар зарфи даҳ соли охир ҳолати таъминоти зиёда аз якуним миллион аҳоли бо оби ошомиданӣ беҳтар гардонид шудааст.

Новобаста аз ин иқдомҳо ва дастгириҳои давлатӣ, кишвари мо дар бахшҳои фарвии вобаста ба об ҳоло як қисмати аҳоли, бахусус дар деҳот, ба шароити беҳтар дар арсаи беҳдошт ва дастрасӣ ба манбаъҳои тозаи оби тоза нӯшокии ниёзманд мебошад. Мавҷуд будани чунин ҳолат, пеш аз ҳама, бо зерсохтори фарсуда шуда, имкониятҳои маҳдуди молиявӣ ва норасоии иқтидорҳои техникӣ вобастагӣ дорад. Илова бар он имрӯзҳо, Тоҷикистон агар чӣ захираҳои бузурги гидроэнергетикӣ доро бошад ҳам, дар давраи фасли зимистон ҳамасола бо камбудии нерӯи барқ дучор мегардад, ки дар навбати худ бисори мушкилоти мухталифи иҷтимоиву иқтисодӣ мегардад. Аз 527 миллиард кВт/соати иқтидорҳои солони кишвар, имрӯз танҳо 3-4 фоизи он истифода мешавад. Ин нишондиҳандаҳо аз имконоти бузурги ҳалли мушкилоти мавҷудаи иҷтимоиву иқтисодӣ, ҳамчунин расидан ба рушди устувор шаҳодат медиҳанд.

Ҳамзамон, ҳолати воқеии алоқаманд ба ҳаёти иҷтимоии аҳолии деҳотро метавон ёдовар гардид, ки дар он нақши зиротакорӣ обёриванда ҳалқаи муҳими таъмини амнияти озуқаворӣ ва шуг-

ли аҳоли ба шумор меравад. Дар Тоҷикистон истеҳсоли зиёда аз 80% маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ, ки 20 фоизи Маҷмӯи маҳсулоти дохилро ташкил медиҳад, маҳз ба ин бахши иқтисод рост меояд. Мушкилоти вобаста ба обро инчунин равандҳои тағйирёбии иқлим ва офатҳои табиӣ дучанд мушкил мегардонанд. Аз ҷумла, дар зарфи даҳ соли охир мутобиқи хулосаҳои муҳаққиқони соҳа, масоҳат ва ҳаҷми пиряхҳои кишвар, ки сарчашмаи асосии дарёҳо мебошанд, ба таври назаррас кам шудаанд. Тағйирёбии иқлим ва шароити душвори кӯҳсор сабабгори ба вуҷӯ пайвастани офатҳои табиӣ вобаста ба об, аз қабилӣ селу обхезиҳо мебошанд. Бар асари чунин офатҳои табиӣ ҳамасола зерсохторҳо вайрон гардида, масоҳати калон зери об менамояд ва ба иқтисоди кишвар зарари зиёд ворид мегардад. Танҳо бар асари гармои ғайриҷамъшод тобиستی соли 2015 ва обшавии босуръати пиряху барфӯдаҳо ба иқтисоди кишвар зиёда аз 600 миллион доллари амриқӣ зарар расидааст.

Новобаста аз мушкилоти мавҷудаи алоқаманд ба масоили об, Ҳукумати кишвар пайваста кӯшиш менамояд масъалаҳои муҳимро ҷиҳати ҳифзи манбаъҳои оби кишвар ва истифодаи бехатарии он дар ҳаёти иқтисодии давлат ва ҳаёти иҷтимоии аҳоли дар доираи имконоти худӣ ва хоричӣ ба роҳ монад.

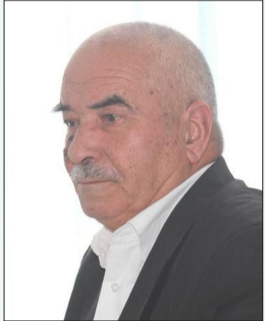
Ифодаи амиқӣ нишондоди пайгирии Ҳукумати Тоҷикистон дар мавриди ҳалли масоили алоқаманд бо об дар як қатор ҳуҷҷатҳои ба расмият қабулгардидаи давлат роҷеъ ба масъалаи мазкур нақши худро ёфтаанд. Аз ҷумла барои ҳалли масоили алоқаманд бо об "Барномаи ислоҳоти бахши оби Тоҷикистон дар давраи солҳои 2016-2025" қабул гардидааст, ки дар асоси ду усули сиёсӣ: ҷудо кардани вазифаҳои сиёсӣ аз танзими фаъолияти истеҳсолии хоҷагидорӣ ва гузариш ба низоми идоракунӣ ҳавзавӣ таҳия гардидааст. Дарки амиқӣ масъалаи алоқаманд ба об инчунин, дар "Стратегияи миллии рушди Тоҷикистон барои давраи то соли 2030" нақши худро муназам дарёфтааст. Ниҳоят ҳуҷҷати муҳими дигар "Консепсияи сиёсати хоричии Тоҷикистон" маҳсуб меёбад, ки дар он ба масъалаҳои дипломатияи об ҷиҳати хоса зорчӣ гардидааст. Ибтиқороти навини Тоҷикистон дар мавриди Даҳсолаи байналмилалӣ нава

таҳти унвони "Об - барои рушди устувор" (2018-2028) - идомии мантиқии пешниҳодоти қаблӣи кишвар дар мавриди "Рушди Ҳазорсола" буда, ба ҷиҳати муҳият раванди муттаҳид гардонидани талошҳои дастаҷамъонаи давлатҳои ҷаҳон баҳри расидан ба Ҳадафҳои рушди устувори вобаста ба об мебошад, ки аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ ва коршиносони соҳа хӯш пазируфта шудааст. Коршиносони масоили мазкур муҳтавои аслии ва нақшаи дурнамои лоиҳаи мазкурро пеш аз ҳама дар ба анҷом расонидани чунин тадбирҳои ба назар муҳими масоили глобалӣ алоқаманд бо об мебинанд, ки ҳалли ҳамачонибаи онҳо ҳамкорӣҳои яққояи давлатҳоро дар шароити бӯхронҳои шадиди ҷаҳонӣ тақозо дорад. Аз ҷумла:

- таҳкими фаҳму дарки аҳамияти об барои рушди иҷтимоиву иқтисодии кишварҳо;
- тадбирҳои нави ҳифзи экологӣ дар ҷаҳон;
- истифодаи самарабахш ва одилонаи захираҳои об бо мақсади таъмини сулҳу субот ва рушди кишварҳо;
- ташкили низоми дурусти истифодаи об;
- роҷуҳо ва василаҳои дастбӣ ба ҳадафҳои вазифаҳои ҳалли проблемаи норасоии об дар ҷаҳон;
- масъалаҳои истифодаи самаранок захираҳои об, кам кардани талафоти он, беҳтар гардонидани сифати оби ошомиданӣ ва пешгирии ифлосшавии манбаъҳои он;
- истифодаи захираҳои оби ҳайси манбаъҳои барқароршавандаи таъмини энергия дар амалияи таъмини консепсияи "рушди сабз";
- истифодаи оқилонаи захираҳои гидроэнергетикӣ дар минтақаҳо;
- ҷустуҷӯи механизми амалӣ гардонидани истифодабарии об, дастрасӣ ва қонъ гардонидани ниёзмандии кишварҳо дар заминаи доштани захираҳои кафолатноки молиявӣ;
- дастгири ва расонидани кӯмак ба кишварҳои камтарқатъ ва дар ҳолати рушд қарордошта ва ғайраҳо.

Ҳамин тариқ, аён мегардад, ки қабилӣ қатъномаи Даҳсолаи байналмилалӣ амал "Об - барои рушди устувор" (2018-2028), амали воқеъбинонаи СММ мебошад, ки ташаббуси Чумхурии Тоҷикистонро мақбул донист ва мо итминони комил дорем, ки амалигардонии ин ташаббуси Чумхурии Тоҷикистон барои расидан ба Ҳадафҳои рушди устувори вобаста ба об, ки дар меҳвари Барномаи Рушди ҳазорсола қарор мегардад, мусоидат хоҳад намуд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Дарси сулҳ ба назорати сифати таҳсилот дар донишгоҳҳо дахл карда, аз Вазорати маориф ва илм хост, то рейтингҳои назорати сифати таълими мактабҳои олиии кишварро бисанҷад ва ҳар шаш моҳ ба Ҳукумат ҳисоботи хаттӣ пешниҳод кунад. Вобаста ба ин масъала хостем, то аз чанд нафар ба саволи "Чӣ бояд кард, то сифати таълим беҳтар шавад?" нурсон шуд.

Сайвалӣ ГАДОЕВ,
мушовири ректор оид ба таълим.

Соли 4-ум аст, ки қабули донишҷӯён тариқи Маркази миллии тестӣ гузаронида мешавад ва ин нишон дод, ки шафофияти ин қабул хубтар беҳтар аст. Барои он ки шафофият беҳтар хубтар шавад, раёсати донишгоҳро зарур аст, ки корро дар кафедра ва факултаҳо дуруст бароҳ монад. Пеш аз ҳама, бояд аз стандартҳои таълим хуб истифода карда шавад. Иҷроиши нақшаҳои таълимиро бояд хуб санҷид ва барои иҷрои онҳо кадрҳои болаёқат, магистрантҳо ва докторантҳои ботаҷрибаро тайёр кунад. Омӯзгоронро аз воситаҳои техникӣ дуруст истифода карданашон даркор аст. Муаллим ба дарс бояд бо тамоми ҳиссиёт ба синфхона дохил шавад. Барои ҳар як машғулият омӯзгорро зарур аст, ки лексияро яшро пурра карда, бо тайёрии пӯхта биёяд. Маълум аст, ки мо аз рӯи низомии таҳсилоти кредитӣ чанд сол аст, ки фаъолият карда истодаем ва ҳар як омӯзгорро зарур аст, ки низомномаи таҳсили кредитиро аз худ кунад ва дар асоси он фаъолият намояд. Дар ин низомии таълим омӯзгор бояд дар ҳар як рейтинг ба донишҷӯ ба тариқи шафоф баҳогузорӣ кунад. Барои хубтар шудани сатҳи сифати таълим таклиф мекунам, ки муаллимони ҷавон ба дарсҳои омӯзгорони собиқадор даромада, аз онҳо методикаи таълимиро ёд гиранд ва усулҳои нави омӯзишро аз худ намоянд.

Зафар МИРЗОЁН,
мушовири ректор оид ба иртибот бо ҷомеа.

Дар ин ҷо достоне ба ёдам меояд, ки як шахсе хонаи як яҳудӣ меравад ва бисёр ҷойи болаззату бомазза менӯшад ва баъд мегӯяд, ки ту ин ҷойро аз кучо мехарӣ ва сири ин ҷой дар чист, ки ин қадар хушбӯй аст. Яҳудӣ мегӯяд, ки ман инро ба гӯшат мегӯям, вале ба ҳеҷ кас нагӯй. Яҳудӣ ба гӯши он шахс чунин ҷум-

ларо мегӯяд: "Ҳамон ҷойро зиёдтар андохтан даркор!"

Дар ин мавзӯ соатҳо суҳбат кардан лозим меояд, аммо пеш аз ҳама хуш кардану сара кардани ҳамон одамоне, ки ба омӯзишу парвариш шавқдоранд, лозим аст. Шахси тасодуфӣ набояд таълиму тарбия диҳад. Таълим додан, яъне омӯзондан ин заҳмати бисёр зиёдеро меҳақад. Омӯзгорон одамоне бояд бошанд, ки танбалӣ дар онҳо дида нашавад. Маҳсули кори омӯзгор баъд аз солҳо маълум мешавад.

Албатта, хондан ранҷи бисёрро меҳақад, ки одам соатҳои умрашро сарф кунад, то бихонад, бидонад ва боз ҳунаре ба дигарон талқин кардану додани ҳамон омӯхтаояшро бояд дошта бошад. Табиат ин аст, ки баъзан одамоне медонанд, вале гуфтан намехоҳанд ва ё ба гуфтан хушашон намеоянд ё гуфтанро беҳуда медонанд. Агар ҷанбаи дигарро гирем, омӯзгор бояд масъулият дошта бошад, зеро ӯ ҷавобгӯи донишманди кордонро ба воя мерасонад. Донишҷӯ агар панҷ сол дар донишгоҳ таҳсил кунад ва агар омӯзгор аз синаи ин одам, аз сари он истеъдодро ҷустуҷӯ карда берун оварда тавонад, ин муваффақияти омӯзгор аст.

Ниёзбӯ ДАВЛАТОВА,
номзоди илмҳои педагогӣ, сардори шӯъбаи идоракунии сифати таҳсилот.

Беҳбудии дарс ин пеш аз ҳама аз тайёрии касбии омӯзгор вобаста аст. Агар омӯзгор савияи дониши хуби касбӣ дошта бошад, аз методҳои инноватсионӣ (навгониҳои таълим) бархӯрдор бошад, он гоҳ дарс дарсест, ки мисли "нақш дар санг" дар хотири шогирдон боқӣ мемонад. Омилҳои дигари беҳбудии дарси омӯзгор мунтазам аз балои худ кор кардан, ҳамеша донишу фаҳмиши ӯ (маънавият, рафтор, одоб) аз шогирдон боло будан, шогирдонро дӯст доштан (тарбияи инсондӯстӣ), эҳтироми шахсияти онҳо ва муносибати хоксорони омӯзгор дар навбати худ нисбат ба фанни тадрисшаванда пурталаб, қатъӣ будан, меҳру муҳаббати шогирдонро ба дарс бедор кардан мебошад.

Куган ИЗАТУЛЛОЕВ,
номзоди илмҳои педагогӣ, доцент, мушовири ректор.

Барои он ки сифати таълим хубтар нағзтар шавад, аз

ЧӢ БОЯД КАРД, ТО СИФАТИ ТАЪЛИМ БЕӢТАР ШАВАД?

тайёрии ҳаматарафаи ҳуди устод вобаста аст. Агар устод ба дарсаш бо тайёрии пухта биёяд, дарси ӯ хубтар беҳтар ва бо сифати баланд гузаронида мешавад. Агар муаллим ба дарси навбатӣ ба тайёрии ҳаматарафа омода набошад, албатта аз дарси ӯ ягон самарае гирифта намешавад, яъне дарси ӯ дар сатҳи баланд намегузарад. Аз тарафи дигар, омӯзгор дар вақти дарсгузариаш бояд аз асбобҳои айёни истифода барад. Агар хоҳад, ки дарсаш дар сатҳи баланд гузарад, аз ин гуна усулҳо бояд истифода барад. Ман гумон мекунам, ки дарси омӯзгор дар ҳама ҳолат дар сатҳи баланд мегузарад ва натиҷаи дилхоҳ медиҳад, ки агар муаллим аз усулҳои нави фаъолияти таълим ба дурустӣ истифода бурда тавонад. Вақте донишҷӯ рӯ ба китоб овард, дар ин ҳолат метавонад муаллим ба саволҳои ҷавобҳои пурраю мушаххас гирифта метавонад.

Дилором САЙДАӢМАДОВА,
номзоди илмҳои педагогӣ, ноиб ректор оид ба тарбия.

Мо, дар асри XXI, яъне асри рушди техникаву технология зиндагӣ дорем ва бояд барои боз ҳам хубтар шудани сифати таълим аз технологияи муосир истифода барем. Инчунин, омӯзгор бояд дониши хуб дошта бошад. Лексияе, ки чанд сол пеш онро тайёр карда бошем ҳоло ҳам истифода барем, дар ин ҳолат сифати таълим беҳтар намешавад, махсусан дар соҳаи илмҳои дақиқ. Омӯзгор бояд аз ҳар гуна навгониҳои соҳаи илм хабардор бошад.

Фикр мекунам, ки барои боз ҳам хуб шудани сифати таълим дониши кофӣ доштани ҳар як омӯзгор зарур аст. Вазифаи дигари омӯзгор он аст, ки бояд назаряро бо амалия якҷоя кунад исбот намояд. Вақте ки мо донишҷӯро чанд маротиба барои як мавзӯ пурсиш кунем, дар ин ҳолат си-

фати таълим хуб мешавад. Дар давраи донишҷӯиямон дар дарсе, ки иштирок карда наметавонистем, баъди дарс кафедра ба назди ҳамон омӯзгор рафта, сабақгардонӣ мекардем ва то ҷавоби мо омӯзгорро қонеъ намекард, аз ҳамон мавзӯ ба мавзӯи дигар намегузаштем. Барои он ки донишҷӯ дарси моро хуб ҳазм кунад, бояд омӯзгори асил бошем, ҳам дар муомила ва ҳам дар муошират дар мо камбуд набошад.

Сафар ХОЛИҚОВ,
номзоди илми кимиё, ноиб ректор оид ба таълим.

*Ӣеҷ кас аз пеши худ ҷизе нашуд,
Ӣеҷ оҳан ханҷари тезе нашуд,
Ӣеҷ Мавлоно нашуд*

*Мавлои Рум,
То муриди Шамси Табрезӣ нашуд.*

Асосан яроқи омӯзгор ин сухани сарехи ӯст. Агар омӯзгор сухани сарех дошта бошад, ӯ дониши фаровоне, ки дар замиранаш аст, қисм ба қисм ба сомеони худ расонида метавонад, вале агар вай дониши комил дошта бошад сухани сарех надошта бошад, инро ба донишҷӯ бурда расонида наметавонад. Сухан байни дониши омӯзгор як роҳест байни дониши омӯзгор ва донишҷӯ. Ин роҳ бисёр ҳамвор бояд бошад ва ин роҳ бисёр наздик бошад. Ӣарчи қадар сухан таъсирнок бошад, ин мақбули донишҷӯён аст. Ана ҳамин тавр мо дониши донишҷӯёнро комил карда, сифати донишандӯзии онҳоро баланд бардошта метавонем. Бояд донишҷӯён даста-даста ба китобхона раванд, чунки сарчашмаи ҳамаи илмҳоро аз китоб дарёфттан мумкин аст.

Вақте ки фарҳанги маънавии устод боло меравад, вай хоксор мешавад. Яке аз сифатҳои беҳтарини омӯзгор хоксор будан аст. Аввалин сифати омӯзгор ин бисёр меҳрубон будани ӯст. Ба ҳама саволу инчиқиҳои донишҷӯ вай сабру таҳаммул бояд карда тавонад.

*Сухан бифканад
минбару дорро,
Зи сурух берун кашад моро.*

Анвар ШАРИФОВ,
сардори раёсати таълим. Масъалаи сифати таълим яке аз камбудҳои соҳаи маориф аст. Барои сифати таълимиро беҳтар кардан ба донишгоҳҳо омӯзгороне ҷалб карда шаванд, ки дар соҳаи худ мута-

хассиси сатҳи олий бошанд. Дар шароити имрӯза омӯзгор бояд аз тахтаи электронӣ хуб истифода бурда тавонад. Адабиёти зарурӣ, ки ба донишҷӯ даркор аст, муаллим муҳайё созад. Дар дарс аз аёнӣтаро истифода бурдан хуб аст. Бояд дар дарсҳои амалӣ дар соҳаи илмҳои дақиқ лаборатория мавҷуд бошад ва донишҷӯ дарсашро дар онҳо гузаронад. Инчунин, утоқҳои фанӣ бояд зиёд бошад. Омӯзгоронро зарур аст, ки дар баробари дарс додан донишҷӯёнро ба навиштани мақола ва таҳлил кардани онҳо водор намояд.

Насрулло АБДУЛЛОЕВ,
номзоди илмҳои сиёсӣ, муdiri кафедраи фалсафа.

Яке аз самтҳои афзалиятноки давлат соҳаи маориф ба шумор меравад. Ин нуктаро пайваста Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар баромадҳои худ қайд менамоянд. "Зиёиён нурӯ ва ҷавҳари ақлонии миллат, қувваи пешбарандаи ҷомеа ҳастанд". Ё худ ҷои дигар гуфта: "Мо ба омӯзгори воқеӣ, ки ба таълиму тарбияи фарзандони миллатамон фидокорона кӯшишу ғайратдоранд, аҳсант мегӯем".

Воқеан ҳам на ҳар кас омӯзгори ҳақиқӣ шуда метавонад. Бояд қайд намуд, ки беҳтар шудани сифати таълиму тарбия аз омӯзгорони соҳибтаҷриба ва унвондор вобаста аст. Барои беҳтар намудани сифати таълим пеш аз ҳама чунин талаботҳо бояд риоя карда шаванд: ҷалб намудани омӯзгорони касбӣ ва дараҷаи унвони илмидошта, хуб ба роҳ мондани сифати таълиму тарбия аз ҷониби омӯзгорон, гузаштан ва мукамал намудани донишҳои назарияӣ дар амалия (фанҳои дақиқ, лабораторияҳо ва озмоишгоҳҳо), тадбиқ намудани донишҳои назариявӣ аз ҷониби омӯзгорон ва донишҷӯён ҳангоми (таҷрибаомӯзӣ), ҳолгузори намудани донишҷӯён дар ҳар як дарс (ҳавасмандгардонӣ).

*Таҳияи
Самариддин НАБИЗОД,
Гулафзои ДАВЛАТ*

ДОРАНДАГОНИ МУКОФОТҶОИ ДАВЛАТӢ ДАР ДОНИШГОҶ

Абдулло ҲАБИБУЛЛО, доктори илмҳои физика ва математика, профессор, Узви вобастаи АИ ҚТ, дорандаи ордени Шараф дараҷаи 2 (2015), барандаи Ҷоизаи ба номи Исмоили Сомонӣ (1998), ректори ДДК ба номи А. Рӯдакӣ

Тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мукофотҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон" ба қормандони истеҳсолоти моддӣ, соҳаҳои ҳуқуқ ва ҳифзи иҷтимоӣ, фарҳанг, маориф, васоити ахбори омма, хизмати давлатӣ барои натиҷаҳои баланди кориаш беи аз 15-солаи соҳаи худ чун қоида ба мукофотҳои давлатии ҚТ қадрдонӣ карда мешаванд. Барои фаъолияти пурсамар якҷанд омӯзгорони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ ба мукофотҳои давлатӣ мушарраф гардидаанд. Мо дар ин шумора мақсад гузоштем, то онҳоро ба хонанда муаррифӣ намоем.

Каримов САМАРИДДИН, доктори илмҳои химия, профессори кафедраи МТФ ва ТМ, узви пайвастаи АМТ (1992), узви пайвастаи филиали АМБ (ФР, 1994), узви пайвастаи Академия ва Институтҳои муҳандисии байналмилалӣ давлатҳои исломӣ (2000, Урдун, Уммон), Ходими шоистаи илми Ҷумҳурии Тоҷикистон (1995), Арбоби илм ва техникаи Тоҷикистон (2000).

Азамов ХУРСАНД, номзади илмҳои таърих, дотсенти кафедраи сиёсатшиносӣ, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2015)

Ибродов МАҲМАДУЛЛО, доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи фалсафа, дорандаи ордени "Дӯстӣ" (2000), Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2011)

Ҷумъахон АЛИМИЙ доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудири кафедраи журналистика, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2015)

Ғулумов ИСЛОМ, доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи методикаи таълими математика, "Қорманди шоистаи Тоҷикистон" (1999)

Абдуллоев МАҲМУД, доктори илмҳои таърих, профессори кафедраи таърих ва ҳуқуқ, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2013)

Изатуллоев КУГАН, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи педагогика ва методикаи таълими ибтидоӣ, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (1995)

Изатова МУҲАББАТ, доктори илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи тарбияи томактабӣ, дорандаи медали "Хизмати шоиста" (2015)

Мирзоев ҒОИБ, номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забони тоҷикӣ, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2015)

Иброҳимов ГУРЕЗ, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи педагогика, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (1999)

Расулов ДАВЛАТМУРОД, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи педагогика, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2016)

Худойдодова ШАРОФАТ, номзади илмҳои филологӣ, ноиби ректор оид ба илм ва инноватсия, дорандаи медали "Хизмати шоиста"

Раҳимова САВРОНБИ, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи адабиёти рус ва хоричӣ ва МТЗАР, Қорманди шоистаи Тоҷикистон (2015)

ҚАБИЛАИ ОРИЁИ ДАР МАСИРИ ТАЪРИХ

Дар таърихи тамаддуни ҷаҳонӣ ҳар як халқу миллат бо офаридаҳои моддию манавиш саҳми арзандаи худро мегузорад. Аз ин рӯ, омӯзиши тамаддуни ҳар як халқ, аз як тараф, ба бою гани гардидаи тамаддуни башарӣ, ки аз маҷмӯи тамаддунҳои халқҳои ҷаҳон иборат аст, мусоидат мекунад, аз тарафи дигар, ташаккули инкишофи маданияти ин ё он халқро дар масири таърих муайян карда, саҳифаҳои дар зерӣ ғубори фаромӯшӣ мондаи онро таҷдид менамояд ва аз бархӯри маданиятҳои наслҳои баъдиро огоҳ менамояд ва дар маҷмӯи сатҳи худогоҳӣ ва худшиносии миллӣ ва умумибашарию вусъат мебахшад.

Бинобар ин, таҷқиқи таърихи тамаддуни ҳар халқу миллат ҳеч гоҳ барои эҳсоси гуруҳ ва ифтихори ноҷо аз гузаштаи худ набуда, он бояд барои нишон додани роҳи тӯлонӣ ва пурпечуби тайкардаи ниёгони худ, шинохти заминаҳои аслию унсурҳои асосӣ ва муайян намудани хусусияту тамоюлҳои тамаддуни аҳди қадим равона гардад ва тақони таъсирбахше барои рушди инкишофи тамаддуни муосираш бошад.

Дар партави дастовардҳои соҳаҳои гуногуни илм, ки аз ҷониби муаррихон, фарҳанг-

шиносон, бостоншиносон, забоншиносон, диншиносон ва ҳатто биологҳои генетикҳо, ки дар охири асри XX ориёӣҳо ба муваффақиятҳои бузурге ноил гардидаанд, мавриди баррасӣ қарор диҳем, мушоҳида хоҳем кард, ки ин тамаддун таърихи дерину кӯҳан дошта, ҳанӯз дар ҳазораҳои 4-3 то мелод дар саҳнаи таърих арзи вучуд намудааст. Он дар ҷараёни сайри тӯлонии худ гоҳ дар гиру дор ва гоҳ дар муколамаи фарҳангӣ бо дигар тамаддунҳои ҳамҷавори худ дар аҳди бостон ва асрҳои миёна буда, гоҳ дар дохили тамаддунҳои дигар ҳамчун ҷузъи таркибии он амал кардааст ва гоҳе ҳам дигар тамаддунҳо тобеъ ва дар таркиби худ ҷой дода, ба ҳаёти созандаи ҷомеа мусоидат намудааст.

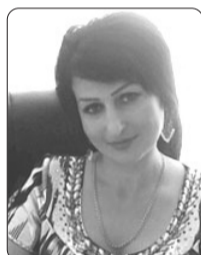
Таҷқиқи тамаддуни қадими ориёиро юнониён дар давраи атика шурӯъ карда буданд, ки аз байни онҳо Плутархо ном бурдан ҷои аст.

Бино ба маълумоти Б.Фафуров ва Цибукидис Д.И., Искандари Мақдунӣ ҳангоми юриш ба Шарқ олимону донишмандони зиёдеро барои омӯзиши соҳаҳои гуногуни ҳаёти иқтисодии иҷтимоӣ ва фарҳангии халқҳои Шарқ ба артиш ҷалб намуда буд, ки дар байни онҳо Пиррон, Анаксарха, Онсикрит, Аристокрит, Пто-

лемей ва дигарон низ буданд. Ба ҷуз инҳо муаррихони номии юнонию румӣ Ҳеродот, Арриан, Юстин, Страбон ва дигарон маълумоти гаронбахое дар бораи ориёӣҳо ва тамаддуни ориёӣ додаанд.

Қавми ориёӣ бузургтарин қавми худуди Осиё гузаштагону ниёгони мо тоҷикон ба шумор мераванд, маҳз аз ин лиҳоз Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат муҳтарам Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон соли 2006-умро соли бузургдошти тамаддуни ориёӣ эълон намуданд, ки дар давраи истиқлолияти давлатӣ ба таърихи пуршӯро овозадори ниёгонамон аз сохти давлатдори аввалин шаҳриёрони пешдодию каёнӣ сар карда ба марҳилаҳои муҳиму мухталифи оини ҳештандорӣ ва умури ватанпарварии миллатамон муаррихон муроҷиат намоянд ва аз ҳама муҳимаш, ба ташаккули инкишофи маданияти моддию маънавии тамаддуни ориёии худ назар андозанд ва бар ҳамин мабно ҳаёти маънавий ва фарҳангии худро ба роҳ монанд.

Таърихи ҳар як халқу миллат пур аз воқеаҳои сиёсӣ иҷтимоӣ ва фарҳангӣ мебошад. Ҳар давлате, ки дар саҳнаи таърих пайдо шуда, барои нишон додани нуфузу кудрати худ ва бо мақсади тасхири давлати дигар иқдом мекунад, муносибати ғолибу мағлубро ба вучуд меоварад.

Мавриқат АСОЕВА,
муаллими кафедраи фанҳои
ҷамъиятии Коллеҷи омӯзгорони
назди ДДК ба номи А. Рӯдакӣ

Махрамбӣ АКБАРОВА,
ассистенти кафедраи таҳсилоти ибтидоӣ

ДОНИСТАНИ МАТЕМАТИКА ДАР
БАРРАСИИ МУШКИЛОТ

Математика яке аз илмҳои қадим буда, барои инсоният фанни то абад зарурӣ боқӣ мемонад. Калимаи "Математика" истилоҳи юнонӣ буда, маъноаш "илм" ва "тафаккур" мебошад. Дар замони қадим донишҳои ҳосилгардида ва кашфиёти аксаран ҳамчун сири махфӣ нигоҳ дошта мешуданд.

Омӯзиши математика ҳамчун илм дар тамоми муассисаҳои таълимӣ ба расмият таълим дода мешавад. Дар марҳилаи ҳозира он ба тамоми соҳаҳои ҳаёти инсон ворид гардидааст ва барои фанҳои физика, химия, нуҷум, иқтисодиёт, биология асос маҳсуб мегардад. Математикаро мошинҳои ҳисоббарор, ҳангоми навиштани шеър ва бастанӣ оҳанг, ченкунии андозаи атомҳо, сохтани нерӯгоҳҳои барқӣ ба таври васеъ истифода мекаранд.

Ҳаёти фаъолияти инсон асосан, аз ҳал кардани масъалаҳо ва кушодани муаммоҳои иборат аст. Ҳама он ҳодисоте, ки дар зиндагии ҳаррӯза мо ба вуқӯъ меояд, бо чор амали арифметикӣ, асос ёфтаанд. Математика бошад, ба ҳалли масъалаҳои гуногуни истеҳсоли, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ сару кор дорад. Олими фаронсаӣ С. Д. Пуассон тасдиқ мекунад, ки: "Ҳаёт бо ду чиз: омӯзиши математика ва таълими он зебо мегардад".

Инсон ба моҳияти донишҳои математикӣ ҳамон вақт дуруст сарфаҳм менамояд, ки агар аз уҳдаи ҳалли машқу масъалаҳо баромада тавонад.

Дар Паёми Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22.12.2016 нуктаи зеринро барои рушду нумӯи илмҳои дақиқ баён гардид: **"Вазифаи аввалиндараҷаи Вазорати маориф, Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз он иборат аст, ки ҳамаи қувваҳои имкониятҳои худро дар баробари рушди илмҳои гуманитарӣ ба тавсия ва инкишофи илмҳои дақиқ аз ҷумла, илми риёзӣ сафарбар намуда, заминаи тақомули шуури техникӣ ва иқтисодии ҷомеаи фароҳам оранд"**.

Дар ҳар соҳае, ки фаъолият мекунам, татбиқи математика дар он таъсири намоёни худро дорад. Бузургони мо гуфтаанд, математика инсонро зебо, бомаърифат, сабур мегардонад, ки дар ҷараёни фаъолияти ҳаррӯза дар дилҳо ҷода муваффақ шуда, дар ҳалли ин ё он масоил ба мушкили дучор намешавад. Ҳамин тариқ, математика фанни аҷоиб, шавқовар, шоҳи фанҳо ва диққатҷалбкунанда мебошад.

Дар амалия ҳамеша бояд мо калонсолон ба насли наврас дар таълими фанни математика диққати ҷиддӣ бидиҳем. Ҳатто дар оила, муассисаҳои томактабӣ ва муассисаҳои таҳсилоти миёна дар синфи ибтидоӣ ин масъаларо бояд мавриди таваҷҷӯҳ қарор диҳем. Параметрҳои, ки дар вақти таълим ба кудакон омӯзонида мешаванд, дуруст таллаффуз намоянд, чунки наврасон ҳар чизе аз калонсолон баён мегардад, онро қабул менамоянд. Наврасон, ки дар зинаҳои поёнии таҳсилот илми арифметикаро нағз аз бар намуданд, дар оянда дар синфҳои болоӣ дар давраи донишҷӯӣ ба ҳеч як мушкилот рӯ ба рӯ нахоҳанд шуд. Агар инсон ҳангоми омӯзиши фанни математика таҳаммулкор бошад, оянда дар ҳама ҷода муваффақ хоҳад шуд. Хуллас, ҳар як паҳлуи ҳаёти инсонӣ бе ҳисобу китоб ба ҳақиқати воқеӣ пайваст намегардад.

ХЕЗЕД ҶАВОНОНИ ВАТАН
НАВБАТИ МО ШУД!

Акнун навбат ба мо низ расид, боз ҳам бештар хубтар дарки масъулият намудани мо афзун гардид, сари нангу номус омӯздани мо аз ҳама чиз дида авлотар шуд, аз як гиребон сар баровардану ба хотири ободиву гулгулшукӯфии як порча замини ватани азизамон Тоҷикистон бо меҳнату заҳмат қарзи вазифаи асосии мо маҳсуб гардид. Дар ин асно вақти аз ҷой бархостану ба пеш ҳаракат кардан баҳри фаҳми қуллаҳои мурод даррасид. Мо ҷавоноронро мебардорим, эҳтиромии доштаи давлату ҳукуматро нисбати худ боз ҳам афзун намуда, ба ҳар як хизмат омода бошем. Ин ба он хотир, ки имсол солест, ба вижа Соли мо ҷавонон. Соли меҳнату заҳмату талошҳои пайдарпаии суботкоронаи ҷамъии ҷавонон!

Дар паёми навбатии худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯзи 22 декабри соли 2016 Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар баробари расонидани паёми муҳиму зарурӣ дар як соли оянда ва мува-

фақиятҳои соли сипаришуда, ки барои некуаҳолии ҳаёти иқтисодиву иҷтимоӣ ва вазъи сиёсӣ давлат басо мубрам буданд, инчунин эълон намудани соли 2017-ро "Соли ҷавонон" нишоннаи соҳибэҳтиромӣ ва ғамхорӣ дар самти сиёсати пешгирифатаи давлату ҳукумат барои дастгирии ҷавонон аст. Чунонки ин каломӣ зер аз забони Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз минбари баланд танинандоз гардид барои кулли ҷавонон хушҳолкунанда буд: "Бо дарназардошти саҳми ҷавонон дар рушди ҷомеа ва иштироки фаъолонаи онҳо дар ҳаёти сиёсӣ иқтисодии мамлакат пешниҳод менамоям, ки соли 2017 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон соли ҷавон эълон карда шавад".

Бояд иқдор шуд, ки саҳми ҷавонон дар пешбурди фаъолияти идоракунии давлат ва соҳаҳои иҷтимоӣ ҳаёти имрӯза хело назаррас аст. Бегумон дар дилҳо соҳа ашхоси ҷавон, чӣ мард ва чӣ зан фаъолияти пурсамар

доранду заррае ҳам бошад дар пешрафт ва тараққиёти кишвар саҳиманд. Ҳарчанд то ин муддат (то эълони соли ҷавонон) масъулияти бештаре бар уҳдаи ҷавонон вогузор буд, баъди эълони "Соли ҷавонон" боз ин масъулият дучанд гардид, ки иҷрои саривақтии онҳо қарзи аввалиндараҷа ба гардани ҳар як ҷавон аст. Тавре ки дар Паёми имсола зикр гардид: "Ҷавонони мо дар ҳар ҷое, ки бошанд бояд ҳисси баланди миллӣ дошта бошанд, бо Ватан, миллат давлати соҳибистиқлоли худ ифтихор намоянд ва барои ҷимояи онҳо ҳамеша омода ва хушёру зирак бошанд".

Дастгирии давлат ба ҷавонон дар ҳама гуна шароит чашмрас аст. Барои татбиқи ин ҳама ғамхорию некбинӣҳо ҳанӯз 15-уми июли соли 2004, №52 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон" қабул гардид. Бандҳои алоҳидае, ки поёнтар иқтисод меорем, ҳамагӣ дар амал татбиқ шуда, барои таҳлили илм дар макотиби миёнаву олий, ма-

шғул гаштан ба ҳаёти тарзи солим дар муассисаҳои варзишию тамринӣ, иштироки ҷавонон дар маърақаҳои сатҳи давлатию ҷамъиятии давлатӣ, ташкили иҷтимоӣ (стипендия) дар бахшҳои мухталифи таҳсилот тақвиятбахши гуфтааст.

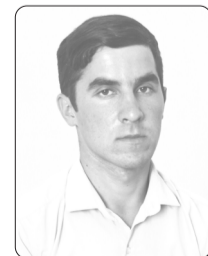
Тавре дар моддаи 1-и қонун дар ҷи гардидааст: "Сиёсати давлатии ҷавонон-системаи ягонаи тадбирҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ, ташкилӣ, ҳуқуқӣ ва тарбиявӣ мебошад, ки аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ташкилоту муассисаҳо, сарфи назар аз шакли ташкили ҳуқуқӣ ва моликият, иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон ва шаҳрвандон бо мақсади таъмини таълиму тарбия, ташаккули камолоти ҷавонон, ҳифзи ҳуқуқ ва истифодаи пурсамари иқтисодии онҳо ба манфиати ҷамъият таҳия ва татбиқ мегардад."

Дар моддаи 3-и ҚҶТ "Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон" оид ба мақсад ва принципҳои қонуни мазкур ин гуна талабот муқаррар гардидааст: Мақсади сиёсати давлатии ҷавонон аз инҳо иборат аст: -мусоидат ба инкишофи маънавий, фарҳангӣ ва иҷтимоӣ ҷисмонии ҷавонон; -ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои ҷавонон;

-муҳайё сохтани шароит барои мустақилона ва бо ҳисси масъулият ширкат кардани ҷавонон дар ҳаёти ҷамъиятӣ, иқтисодӣ ва сиёсӣ кишвар, (ҚҶТ аз 27.11.14 с, №1161),

-дастгирии моддӣ, молиявӣ ва иҷтимоӣ ҷавонон, инчунин ташаббусҳои аҳамияти иҷтимоӣ-доштаи онҳо (ҚҶТ аз 28.06.11с, №716)

Дар ҳулосаи матлаб ҳаминро гуфтан кофӣ аст, ки дастгирию ғамхорию давлат, хусусан дар синфи Пешвои муаззами миллат баҳри ҷавонон кам нагашта, рӯз аз рӯз мукамал гардида истодааст. Гуфтаҳои боло заррае аз ҳамаи ғамхориҳо ва имкони ҳамаи онро нигоштанро надошт. Зеро ҳар қадар ки менигоштам ҳамаи андоза кам буд.

Худойдоди ИСЛОМ,
донишҷӯи соли 3-юми
иқтисоди рӯзноманигорӣ

ERSAMUS PLUS - EXTEND VA RUШДИ TAҲСИЛОТИ МУҲАНДИСӢ ДАР ТОҶИКИСТОНУ РОССИЯ

Ҷаҳонишавии таҳсилот ва ворид шудан ба шабакаи ягонаи низоми таҳсилот дар назди макотибҳои олии як қатор вази-фаҳои ҳаётан муҳимро пеш ме-гузорад. Барои расидан ба ин ҳадафҳо имрӯз донишгоҳро зарур аст, ки дар яқоягӣ барномаҳои таълими нисбатан якра-н ва низомӣ ягонаи таҳсилотро ҷорӣ намоянд. Ин пеш аз ҳама водор месозад, ки дониш-гоҳҳо лоиҳаҳои дастаҷамона тартиб дода, дар ҳамкорӣ ва му-бодилаи илмӣ ва таҷрибавӣ ба ин мақсадҳои наҷиб бирасанд. Зеро имрӯз дар ҷараёни пурта-лотуми инкишофи технологӣ ва муаммоҳои глобалӣ, ҳалли муш-килоти номбурда кушиши даста-ҷамъии оммаро тақозо менамо-яд. Дар ин радиф як қатор таш-килотҳои байналмилалӣ ва со-змонҳои дахлдор ҳиссаи муас-сир мегузоранд. Яке аз ин бар-номаҳо ин барномаи Эрасмус + мебошад.

Бояд гуфт, ки барномаҳои Erasmus+ барои солҳои 2014-2020 пешбинӣ шуда, идомаи барномаи TEMPUS ва як қатор барномаҳои аз ҷониби Иттиҳоди Аврупо маблағгузоришаванда мебошад. Самтҳои асосии барномаи Erasmus+ соҳаҳои маориф, таҳсилот, ҷавонон ва варзишро фароғир аст, ки дар муддати қайд гардида, Иттиҳоди Аврупо 14,7 млрд. евро ма-балағ ҷудо менамояд.

Озмуни навбатии ташкилоти мазкур моҳи октябри соли гузашта оғоз гардида, то 9-уми фев-рели соли ҷорӣ идома ёфт. Дар ин муддат донишгоҳҳои Тоҷики-стон бо чандин донишгоҳҳои хориҷи дуру наздик ҳамкорӣ на-муда, як қатор лоиҳаҳо ва созиш-номаҳо ба имзо расониданд. Яке аз ин ҳамкорӣҳо, ки зери

он чор донишгоҳи Тоҷикистон бо Донишгоҳи политехники Бухарести Руминия ва як қатор до-нишгоҳҳои Россия доир ба беҳ-тар гардонии таҳсилоти муҳан-дисӣ тавассути омода намудани омӯзгорон ва методҳои нави па-дагогӣ дар Россия ва Тоҷикистон (ERASMUS +EXTEND) ҳамкорӣ хоҳанд кард, буд. Ин масъала ва мушкилоти соҳа дар лоиҳаи ERASMUS +EXTEND таҳлил ва таҳия карда шуда, ба унвони ком-иссияи дахлдори Иттиҳоди Ав-рупо пешниҳод гардид.

Чанде қабл комиссияи боз-тимоди Иттиҳоди Аврупо ариза-хоро мавриди баррасӣ қарор дода, натиҷагирӣ намуданд ва аз 756 аризаи дар маҷмӯъ во-ридардида 149 адади он барои

маблаггузорӣ пешниҳод намуд-данд. Ҳамзамон, хотирнишон бояд кард, ки дар давраи нави озмуни барномаҳои Иттиҳоди Аврупо барои солҳои 2014-2020 наздик ба 200 давлат ширкат меварзанд. Ин кишварҳо ба мин-тақаҳо тақсим карда шуда аст ва Осиеи Марказӣ тахти рақами минтақаи 7-ум унвон гирифта-аст. Аз 32 ариза аз ин минтақа пешниҳодгардида ҳамагӣ 7 тояш дастгирӣ ёфт.

Дар ҷараёни дар амал татбиқ намудани лоиҳаи ERASMUS +EXTEND Донишгоҳи политех-ники Бухарести Руминия нақши ҷамоҳангсози кул ва 3 дониш-гоҳҳои бонуфузи дигари Иттиҳоди Аврупо аз қабилӣ Донишгоҳи Техникии Ригаи Латвия, Дониш-

гоҳи Минҳои Португалия ва До-нишгоҳи Астони Англия ба сифа-ти донишгоҳи ёвар ва 4 дониш-гоҳ аз Федератсияи Россия ва 4 Донишгоҳ аз Ҷумҳурии Тоҷикис-тон ҳамчун шарик ширкат ме-варзанд.

Дар татбиқ намудани лоиҳаи мазкур Донишгоҳи политехни-кии Бухарести Руминия чун ари-задиҳанда ва ҷамоҳангсози кул ва донишгоҳи Донишгоҳи давла-ти техникии Москва ба номи Н. Э. Бауман ба сифати ҷамоҳанг-сози минтақавӣ ва яке аз дониш-гоҳҳои калидӣ фаъолият меба-ранд. Гузашта аз ин, аз Феде-ратсияи Россия 3 донишгоҳи дигар аз қабилӣ Маркази мил-лии тадқиқоти Донишгоҳи дав-латии Мордовия ба номи Н.П. Огарева, Донишгоҳи давлатии техникии Магнитогорск ба номи Г.И. Носова ва Донишгоҳи дав-латии сохтумонии Москва шир-кат меварзанд.

Чунон ки зимнан қайд кардем аз Тоҷикистон чор донишгоҳ аз қабилӣ Донишгоҳи Миллии То-ҷикистон, Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б. Гафуров, Донишгоҳи дала-тии техникии Тоҷикистон ба номи М. Осимӣ ва Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ ширкат меварзанд. До-нишгоҳи миллии Тоҷикистон дар ин лоиҳа ба сифати ҷамоҳанг-сози минтақавӣ фаъолият наму-да, барои татбиқи ҳадафҳои лоиҳа нақши асосӣ мебозад.

Дар назар аст, ки дар доираи татбиқи лоиҳа дар 8 дониш-гоҳҳои ҳамкор марказҳои мах-сусгардонидашуда барои гуза-ронидани семинарҳо, вебина-рҳо, курсҳои омӯзишии фосо-лавӣ, интернет конферонсҳо ва ғайра таъсис дода шуда, ин мар-казҳо ба таҷҳизотҳои муосир муҷаҳҳазонида хоҳанд шуд. Дар навбати худ ин марказҳо бо ҳам пайваст кардашуда, чун шаба-каи ягонаи байни 12 донишгоҳ фаъолият хоҳад бурд.

Гузашта аз ин, дар давоми 3 соли фаъолияти лоиҳа намоян-дагон аз донишгоҳи ҳамкор ба донишгоҳи бонуфузи Иттиҳоди Аврупо сафарҳои мақсанон ан-ҷом дода, барои дар сатҳи баланд ва бо муваффақият татбиқ намудани лоиҳа ҳиссаи босазои худро хоҳанд гузошт.

Давомнокии лоиҳа 3 сол буда, маблағи умумии он 856.097,00 евроро ташкил медиҳад. Маб-лағи дархостшуда 856.097, 00 евро буда, 180.000,00 евро ё 21%-и он барои харидории таҷ-ҳизотҳо барои марказҳо дар 8 донишгоҳҳои ҳамкор нигарони-да шудааст.

*Орзу ОРИФОВ,
ассистенти кафедраи МТЗХ
ДДК ба номи А. Рӯдакӣ
Ҷалшед ИСТАМКУЛОВ
сармутахассиси шӯъбаи
робитаҳои байналмилалӣ
ДДХ ба номи академик
Б. Гафуров*

ХИМИЯ ВА РӮЗГОРИ СОЛИМ

Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикис-тон "Дар бораи барҳам додани бадмастӣ-майзадагӣ" қайд шуда-аст: "Майнӯшӣ саломати инсонро хароб мекунад, ба наслҳои оян-да таъсири манфӣ мерасонад. Ҷамъият аз ин зарари моддӣ ва маънавий мебинад". Чунин таъкид вобаста ба омӯзиши химияи орга-никӣ ба диққати хонандагон расо-нидан хеле мувофиқ аст. Масалан, ҳангоми таълими мавзӯи "Истеъ-мол ва истеҳсоли карбогидроге-нҳои этиленӣ" фаҳмонидан лозим меояд, ки ба этилен обро пайваст карда, спирти этил ба даст ме-ранд. Этанол дар соҳаҳои гуногу-ни хоҷагии халқ васеъ истифода бурда мешавад. Онро дар истеҳ-солоти доруворӣ, моддаҳои хуш-бӯй, ранг ва дар бисёр мавридҳо ҳамчун ҳалкунанда ба кор меба-ранд. Аз он кислотаи сирко, эфи-ри диэтил, эфирҳои мураққабӣ гу-ногун ва ғайра тайёр мекунамд, вале бояд дар назар дошт, ки этанол ин моддаи зарарнок ва мадҳ-ушкунанда буда, ҳангоми ба хун гузаштан ҷисмро ранҷур мегардо-над. Олимон исбот намуданд, ки ҳангоми маротиби аввал ворид шудани спирти этил ба организм зиёда аз ҳазор ячекаҳо, ки дорои фикрҳои нав мебошанд нест ме-гарданд. Нӯшокиҳои спиртӣ кас-аҳои вазнини системаи асаб, уз-вҳои ҳозима, дил, рағҳои хунгузар-

ро ба вуҷуд меорад. Аз ҳама зиёд ба ҷисми ҷавонон ва наврасон таъсири бад мерасонад. Тақрибан 90%-и этанол дар ҷигар ҷамъ шуда, онҳо бо таъсири фермен-тҳо то дараҷаи алдегиди сирко, ки барои ҷисм зараровар мебошад, оксид мешавад. Алдегиди ҳосил-шуда ба дилбеҳузурӣ ва беҳушӣ оварда мерасонад.

Миқдори зиёди этанол барои ба даст овардани каучуи синтезӣ сарф мешавад. Дар вақти фаҳмонидани истеъмоли глицерин аз мавзӯи "Спиртҳои сеатома" қайд намудан мумкин аст, ки нитроглицерин ба-роӣ муолиҷаи бемории диқӣ нафас истифода мешавад. Истеъмоли нитроглицерин дар ҳолати мастӣ фишорро дар шоҳрағ фавран паст карда, боиси аз хун пурра таъмин нашудани мӯшаҳои дил мегардад, ки ин одамро ба ҳалокат оварда ме-расонад.

*Баҳром ДИЛШОД,
магистранти соли 2-юми факултати
химия, биология ва география*

ОИЛА - НИҶОДИ МУҲИМИ ҶОМЕА

Оила дар фарҳанги мардуми кӯҳанбунёди тоҷик ҳамчун ниҳоди муқаддас эътироф гардидааст, зеро беҳтарин арзишҳои инсонӣ, аз қабилӣ муҳаббатӣ садоқат, самимияту вафодорӣ ва ҳамдигарфаҳмишу таҳамулгароӣ маҳз дар оила ташиқкул меёбанд.

Эмомалӣ РАҲМОН

Оила зербинои ҷамъияти пешрафтаи инсоният ба шумор рафта, барои ваҳдату якдигар-фаҳмӣ ва тарбияи насли на-врас, камол ёфтани инсоният заминаи мусоид фароҳам ме-варад. Оила мисли киштиест, ки дар он зану шавҳар ба сӯйи соҳили мурод мешитобанд ва барои сафари беҳатар кишти-ронро ақли солим мебояд. Карл Маркс мегӯяд: "Ҳеч кас ба ақди никоҳ маҷбур карда намеша-вад, лекин касеро, ки ба ақди никоҳ даромадааст, маҷбур на-мудан зарур аст, ки ба қонунҳои никоҳ итоат кунад".

Дар тарбияи фарзанд оила нақши муҳим доранд. Набояд фаромӯш сохт, ки оилаи хуб аз донишу малакаи марду зан во-баста аст. Дар ҷомеаи мо таҳ-сили занонро аксарият нораво меҳисобанд. Ҳуқуқи занон дар бисёр маврид поймол меша-вад, барои фаъолияти густур-даи эшон мардон заминаи му-соид фароҳам намеоваранд, ки ин боиси муноқишаву нофаҳ-

миҳо дар оила мегардад.

Оила дар ҳама давру замон муқаддас ва рукни ибтидои асосии давлат ҳисобида меша-вад. Оила гаҳвории инсон, ма-кони нахустини сабишу парва-риши фарзанд аст ва нигоҳуби-ни ин гаҳвора, қабл аз модари солим кӯдаки солим таваллуд мешавад ва аз кӯдаки солим оилаи солим, ҷомеаи солим бу-нёд мегардад. Масъалаҳои маърифати оиладорӣ, баланд бардоштани масъулияти пада-ру модарон дар таълиму тар-бияи фарзанд, омода кардани фарзандон ба ҳаёти мустақило-на ва пойдорӣ оила аз ҷумлаи проблемаҳои мебошанд, ки диқ-қати доимии тамоми мақомоти

давлатӣ, муассисаҳои таҳси-лотӣ ва кулли аъзои ҷомеаро тақозо мекунад.

Оила ва ҳаёти оилавӣ барои ҳар як одам мазмуни махсус дорад. Мо дар оила ба камол мерасем, тарбия меёбем, ме-ёрҳои маънавию аз бар меку-нем, обуботи ҳаёти мегирем. Оила ин як намуди муттаҳид-шавии ихтиёрии марду зан буда, натиҷаи муттаҳид шудан ба он оварда мерасонад, ки фарзандон таваллуд мешаванд ва маҳз онҳо асоси пойдорӣ оилаҳо мебошанд. Оила муно-сибатҳои зану шавҳарӣ ва хе-шутабориро дар бар мегирад.

*Диловар РАҲИМОВ,
ассистенти кафедраи фаиҳои
ҷамъиятии Коллеҷи омӯзгорони
назди ДДК ба номи А. Рӯдакӣ*

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Дафтарчаи имтиҳонотие, ки соли 2015 Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ ба донишҷӯи соли 4-уми факултаи таърих, ҳуқуқ ва муносибатҳои байналмилалӣ, ихти-соси муносибатҳои байналмилалӣ, шӯъбаи рӯзона Зардаков Аб-дурасул додааст, бинобар сабаби гум шуданаш аз эътибор со-қит доништа шавад.

Озодало КЕНҶАЕВА,
сармӯззори кафедраи забони тоҷикӣ

Аз овони кӯдакӣ шундаам, ки меғуфтанд: агар шаб хоб дидӣ, онро ба об гӯӣ, нек бошад ба муродат мерасӣ, агар хоби дидаат таъбири бад дошта бошад, об онро бо худ мебарад. Дар диёри мо об ҳамради ҳаёт аст. Халқ ҳаёти равшани худро бо об қиёс мекард. Мардуми мо дар замони ҷанги шаҳрвандӣ чӣ рӯзҳои сахтеро, чӣ маҳрумият ва ҷангу ҷидолҳоро паси сар кардааст. Бесабаб нест, ки мардум сарнавишти ногувори худро аз об савол мекарданд.

Ин ҷумбишҳо Тоҷикистони моро тарҳи дигар андохт. Дар кишвари мо биноҳои тоза қад афроханд, деҳаҳо чаман-чаман шукуфтанд, тамаддуни пурбаҳои дерине эҳё ёфт. Иншоотҳои обёрӣ Тоҷикистон мисли садҳо сохтмонҳои дигар далели дурусти роҳи пешгирифтаи сарвари давлат, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон буда, пайкест аз рами саодати халқ. Бо ғайрати беандоза заминҳоро, ки беш аз ҳама ташнаи об буданд, шодоб гардиданд.

Дар ҳақиқат Тоҷикистон кишвари офтобию афсонавӣ буда, макони обҳои зулол, чашмаҳои дарёҳои пок аст. Баҳорон, вақте ки барфҳо об мешаванд, кӯлу дарёҳо сероб мегарданд. Аз дили кӯҳҳои азим чашмаҳои ҷӯш зада мебароянд. Оби чашмаҳои мусаффо, хунук, ширину рӯҳбахшанд. Кас ба ин офаридаи табиат нигариста, ангушти ҳайрат мегаразд!

Дарё! Дарё!

Бе худ равонӣ, дарё,

Пири чу дунё,

Чу ман ҷавонӣ, дарё, чу ман ҷавонӣ.

Дар осори ниёгон ситоиши баҳру кӯлу рӯдҳои кишвари азизамон барҷаста ба назар мерасанд. Мусаллам аст, ки ҳар як эҷодкор бо рӯзгори хеш пайванди ноғузастанӣ

дорад ва дар осораш ҳодисоти воқеоти рӯзгори хешро инъикос менамояд. Чун ба эҷодиёти шоири сулҳпарвар устод Мирзо Турсунзода менигарем, ӯ ҳамчун шоир, ҳамчун сиёсатмадор рушду камол ёфта, каломии сеҳрофаринаш чун уқубони кӯҳӣ ба ақсои олам баланд парвоз кардааст, шоире буд, ки нисфи зиеди умраш дар сафарҳо гузаштааст. ӯ дар байте меғӯяд:

*Мо сафар дорем бо амри ватан,
Бо сунориҳои халқи хештан.*

Ин аст, ки хотираҳои ин фарзанди бовафои халқу миллат хело гуногун аст, вале мо чанд хотироти ӯро, ки ба об нисбат дорад, рӯи коғаз меоварем.

Устод Мирзо Турсунзода, ки худ зодаи водии Ҳисор аст, зодгоҳ ва айёми кӯдакиашро маҳз бо хотироти рӯди Қаротог ёдовар мешавад. ӯ дар мақолааш "Шафақи субҳи Осиё" соли 1972 навиштааст: "Ман дар деҳаи нодоре, ки рӯди Қаротог онро ба ду қисм ҷудо карда, убр мекард, аз модар таваллуд шудаам. Дар гаҳвора садои мавҷҳои онро шундаам ва даврони кӯдакияи ҳамвора дар канори мавҷҳои пурталотуми он гузаштааст". Ба ақидаи ӯ об шохиди ҳама дарду андӯҳи инсон аст.

Эй обшор, навҳагар аз баҳри чистӣ?

Чин бар ҷабин фиканда

дар андӯҳи кистӣ?

Дардат чӣ дард буд, ки

дишаб тамоми шаб

Сарро ба санг мезадиш мегиристӣ?

Устод Мирзо Турсунзода ба хотир меорад, ки баъди анҷоми сохтмони канали Вахш адибони Москва ва Ленинград ба Тоҷикистон омаданд, ки ҳаёти тоҷиконро дар асарҳои худ тараннум намоянд. Дар байни онҳо суҳанварони мумтози рус Николай Тихонов, Владимир Луговский ва дигарон низ буданд. Ман худ шохид будам, ки, - меғӯяд ӯ, - баъди тамошои дарёи Вахш адиби инқилобӣ Бруно Ясенский он қадар ба ваҷъ омад, ки дар хаймаи сохтмончиёни Вахш саҳифаҳои аввалини романи "Одам пӯшташро иваз мекунад"-ро навишт.

Шоир ин рӯзхоро ба ёд оварда баъдтар чунин ибрози назар кардааст: "Ман дар зиндагӣ бисёр

сафарҳо кардаам, руду дарёҳои бешуморро гузаштаам, дарёҳои хурд ва бузург, орому пурталотум пеш омадаанд, баъд аз он хотироти худро ёд меоварам. Соли 1933 ман аз шаҳри Қазон бо кишти дар дарёи бузурги рус - Волга шиновар будам. Ба соҳилҳои сабзи дарё, саҳроҳои нопайдоканор менигаристаму фарзанди ин диёр адиби ҷаҳоншумул Максим Горкий ба ёдам меомад. Ба мавҷҳои дарё менигаристаму хаёлам дубора ба риштаи таърих пайванд меҳурд ва ёди ҳама ашхоси адолатҷӯи пеши назарам меомад".

САРБАЛАНДИРО АЗ КҶҲ ВА ПОКИРО АЗ ОБ БОЯД ОМУҲТ!

Дар сари роҳи рӯзгори шоир рӯдҳои қадимаи Ганг, Фурот, Даҷла ва Нил ҳам пеш омадаанд. Ин аст, ки дар достони "Аз Ганг то Кремл" мулоқотхояшро дар соҳили ин рӯдҳо ва чӣ гуна ба фикру хаёл ва андешаҳои амиқ фуру рафтаниро ба хотир меорад:

Гуфтам: "Эй Ганг, аз чӣ хомӯшӣ?

Аз чӣ дарёсифат намеҷӯшӣ?

Нафасат аз чӣ гарму ҷӯшон аст?

Рег неши дами ту бирён аст?"

Рудворона зиндагонӣ кун!

Ҷӯш зан, ҷӯш зан, ҷавонӣ кун!

Устод Турсунзода дар достони дигари худ "Садои Осиё" дарёфтани озодӣ ва хушбахтиро ба инқилоб, ба тӯфони дарё ташбеҳ медеҳад. Ба ақидаи ӯ рафтори инсон шабеҳи талотумҳои дарёст. Гоҳе орому соқит аст ва гоҳе ба ғазаб омада, саркашона тугён мекунад:

Осиё гӯяд суҳан овози онро бишнавед,

Мавҷи дарё, гурриши

бахри омонро бишнавед,

Осиё бедор шуд, бедор,

тарки хоб кард,

Ростиғу дӯстиро оқибат дарёб кард.

Шоир боз як лаҳзаи ҳаяҷонбахшоро, ки ба об алоқаманд аст, чунин ба ёд овардааст: "Соли 1944

дар шаҳри Душанбе маҷлиси Совети вазирони республика баргӯзор гардид. Ногаҳон дари маҷлисоғоз боз гашт ва ду тан аскарӣ тоҷик дар назди вазирон ҳозир шуданд. Онҳо аз Висла омада, дар бораи муборизаи ҷанговарони тоҷик дар ҷанг ҳисобот доданд. Баъд ба рӯи миз ду шишаи пури об гузоштанд. Яке аз ҷанговарон гуфт: "Мо аз соҳилҳои Висла омадем, инак ба шумо оби он рӯд..." Ҳама аз ҷо бархостанду гуфтанд: "Ба мо ин об зиёда азиз аст, чунки он далели иштироки тоҷикон дар озодкунии Полша аст..." Чунин шишаҳои пуробро ҳамчун ёдгор солҳо нигоҳ медоранд".

Мақсад аз ин гуфтаҳо он аст, ки мо набояд фаромӯш кунем, ки аҷдодони мо нисбат ба об эҳтироми хоса доштанду доранд.

Хушбахтона, ҳоло ҳам мардуми мо обро рӯшноӣ доништа, онро чизи аз ҳама муқаддас мешуморанд. Чун ба олами ислом менигарем, хушнуд аз он мегардем, ки мусулмонони мо ҳар сол барои адои ҳаҷ ба мамлакати Арабистони Саудӣ ба Маккаю Мадина сафар карда, қиблаи мусулмонон Каъбаро зиёрат мекунад. Баъди баргаштан ёру дӯстон ва наздикон баҳри мубо-

ракбодӣ омада, аз ҳама муҳиму азиз, оби чашмаи Замзамро, ки ҳоҷиён ҳамчун рамзи неъматӣ хонаи Худованд овардаанд, нӯши ҷон мекунад. Аз рӯи ривоят, ин чашма дар миёни кӯҳҳои Сафо ва Марва будааст. Дар ҳамаи мавзӯи Биби-Ҷоҷар - ҳамсари пайгамбар Иброҳим барои шикастани ташнагии писараш ҳазрати Исмоил 7 маротиба ду тараф давида, об ҷустааст. Дар ҷое, ки нишонае аз об набуд, баъди кӯшиши зиёди бенатиҷа Биби-Ҷоҷар назди кӯдакш бармегардад ва мебинад, ки дар он ҷой аз пояшро бисёр ба хок кӯфтани кӯдак бо амри Парвардигори олам об баромадааст. Ба чашмаи Замзам ном монданд, ки то имрӯз кулли мусулмонони олам аз оби он нӯшида, аз Худованд имони комил, файзу баракат ва тинчию оромӣ металабанд.

Аз ин хотир, бузургон макрӯҳ кардани онро гуноҳ ё худ рафтори носавоб медонанд. Асадии Тӯси дар байте дуруст фармудаанд:

Зи ҷӯе, ки хӯрдӣ аз он оби пок,

Нашояд фиғандан дар он сангу хок.

Сарбаландиро аз кӯҳ ва покиро аз об бояд омӯхт!

ОИЛАИ СОЛИМ - ҶОМЕАИ СОЛИМ

Оила яке аз муҳимтарин падидаҳост, ки инсонро тамоми ҳаёт ҳамроҳӣ менамояд. Солҳои охир диққати ҷомеа ва давлату ҳукумат нисбат ба муаммоҳои никоҳ ва оила афзудааст. Бештар ба муаммоҳои оила рӯ овардани ҷомеа бо мақсади додани ҳодисоти манфии иҷтимоӣ, ба монанди ҷинояткорӣ, нашъамандӣ, худкушӣ ва пошхӯрии оилаҳо, алалхусус оилаҳои ҷавон шумораи онҳо сол то сол афзоиш ёфта истодааст, ба ҳисоб меравад. Бо мақсади пешгирии аз ин зухуроти номатлуб ва баланд бардоштани маърифати оиладорӣ ҷавонон Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои муҳтарам

ми миллат Эмомалӣ Раҳмон соли 2015 ро соли оила эълон намуданд, лекин масъалаи пошхӯрдани оилаҳои ҷавон ҳанӯз ҳам ҳалношуда монд.

Тибқи иттилои Кумитаи кор бо занон ва оила, танҳо дар 6 моҳи соли 2016 дар кишвар 2514 ҳолати вайрон шудани оилаҳои ҷавон сабт шудааст, ки ин нисбат ба соли гузашта зиёд аст. Омилҳои пошхӯрдани оилаҳои ҷавон зиёд ва гуногунанд. Маърифат Сайидова намояндаи кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҚТ бо ишора ба афзоиш ёфтани талоқи миёни оилаҳои ҷавон меғӯяд: "... Яке аз сабабҳои аслии ин раванд

аз лиҳози равонӣ ба ҳаёти оилавӣ тайёр набудани духтарони ҷавон мебошад. Агар аз як ҷониб тайёр набудани навҷавонон ба ҳаёти мустақилона бошад, аз тарафи дигар набаробарии вазъи иҷтимоӣ, паст будани шароити маишӣ ва муноқишаҳои оилавӣ ба ин раванд таъсиргуздор мебошад.

Дар ин миён боз якчанд сабабҳои дигарро низ метавон номбар кард, ки ба пошхӯрдани оилаҳо сабаб мешавад. Ба монанди набудани шароити зист, зандагии якчанд оила дар як манзили истиқоматӣ, муноқиша байни келинҳо, таънаву маломати яқдигар ва бесабриву ҳавобаландӣ сабабҳои пошхӯрдани оилаҳо шуда метавонад.

Санифалмо ОДИНАЕВА,
омӯззори Коллеҷи тиббии шаҳри Кӯлоб

Тоҷикистон

Тоҷикистон соҳибистиқлол шуд,

Пиру барнояш ҳама хушҳол шуд.

Дӯстию меҳри ӯ поянда бод,

Фатҳ гӯё куллаи шқбол шуд.

Тоҷикистон, кишвари шеърӯ сухан,

Нухтае аз Оли Сомони кӯҳан.

Фаҳр месозем мо бо номи ӯ,

Аз дилу ҷон хондаем онро Ватан.

Тоҷикистон баҳри мо ҷону дил аст,

Дар миёни кӯҳсорон манзил аст.

Обҳои чашмасоронаш зулол,

Соли файзу нусрату ҳам ҳосил аст.

Тоҷикистон дар ҷаҳон поянда бод,

Расми хуби тоҷиконаш зинда бод.

Аз тамоми даҳр оянд дӯстон,

Бар лабони пиру барно ханда бод.

Даврони АЙНИДИН

Бедорини пшқ

Ишқи ту маро боз ба гирдбодӣ бало бурд,

Раҳтӯшаи имони маро бодӣ фано бурд.

Дар умқи дилам нест дигар гавҳари ноёб,

Аз синаи ман рушаниши нуру зиё бурд.

Бедор ҷаро ин дили шурида набошиад,

Авроқи парешони маро ёр кучо бурд?

Аз аҳли қалам ёд накардан чи хатоест,

Нодониш як зумра қасон роҳи хато бурд.

Мо пеш равему вале ин қисмати номард,

Аз кӯчаи мардонӣ асил сӯи қафо бурд.

Олам ҳама дар дафтари андеша нагунчанд,

Даврон сухани холи туро бод кучо бурд?

Шарифхон ТИЛЛОВ,
рӯзноманигор

Талошҳои ба мазҳаби ташайюъ ҷалб намудани мардуми Осиёи Миёна таърихи тӯлонӣ дорад ва он ҳанӯз дар замони Сомониён бо паҳн намудани қарматия ба вуҷуд омада буд.

Мубаллиғони мазҳаби шиа дар ҳар давру замон мекӯшиданд, ки ин мазҳаб дар байни суннимазҳабони Мовароуннаҳр - Осиёи Миёна роиҷ бошад. Агар муборизаҳои аҳли шиа ва суннимазҳабонро дар минтақаи Осиёи Миёна ба таври комил таҳлил карданӣ шавем, талаб мекунад, ки асари алоҳидаи қанҷаҷме ба вуҷуд ояд.

Аммо мухтасаран агар бигирем, дар замони ҳукмронии Сафавиён дар асри понздаҳи мелодӣ муборизаи саҳт байни сунниён ва шиамазҳабон ба вуҷуд омад. Ҳангоми муборизаҳои саҳт бо супориши ҳокимони шиамазҳаби Сафавӣ қабри Абдураҳмони Ҷомиро оташ заданд ва дар санги мазори ӯ чои нуқтаи ҳарфи ҷимро тағйир дода, "Ҷомӣ"-ро ба "Ҳомӣ" табдил доданд.

Муборизаҳои барои ба даст овардани ҳудуди Мовароуннаҳр ва паҳн гардонидани мазҳаби шиа дар замони подшоҳи Эрон - Нодиршоҳи Афшор дар асри 18 мелодӣ низ хеле рушду равнақ ёфт. Сарсулолаи хонадони манғитҳои Бухоро Муҳаммадраҳимхон дар дарбори шоҳи Эрон тарбият гирифт ва ҳокимияти худро бо дастгирии Нодиршоҳ ва лашкариёни қизилбошия, ки мубаллиғони шиа буданд, устувор кард. Дар давраи манғитҳо қозикалони Бухоро як муддат аз олимони шиамазҳаб буд.

Пас аз пошхӯрии Иттифоқи Шӯравӣ, ки ҷумҳуриҳои собиқӣ он истиқлол ба даст оварданд, дар ин ҳудуд таблиғоти мазҳаби шиа рӯ ба рушд ниҳод.

Маъмулан, дар замони ҳозира маркази қаҳони мазҳаби

шиа дар Ҷумҳурии Исломии Эрон қарор дорад. Дар ин кишвар садҳо марказҳои таблиғотӣ ба монанди ташкилоти бонуфузи Маҷмаи қаҳони аҳли байт амал мекунад, ки вазифаи аввалдараҷаи он таблиғи ташвиқи мазҳаби шиа мебошад. Баъди пошхӯрии Иттифоқи Шӯравӣ марказҳои таблиғотӣ ба паҳнкунии китобҳо бо забонҳои роиҷи Осиёи Марказӣ - тоҷикӣ, қазоқӣ, қирғизӣ, туркманӣ ва ғайраҳо шурӯъ карданд. Дар Озарбойҷон, ки аслан қисме аз аҳолиаш таърихан пайрави мазҳаби шиа буданд, адабиёти бешумори диниро интиқол доданд.

Дар баробари ин дастгоҳҳои таблиғотии дигар ба монанди сомонаҳои интернет, рӯзномаву маҷаллаҳо, шабақаҳои муҳтасили радиои фаъолият мебаранд. Миқдори муайяни маблағҳо барои кори тарғибу ташвиқ ҷудо мегардад.

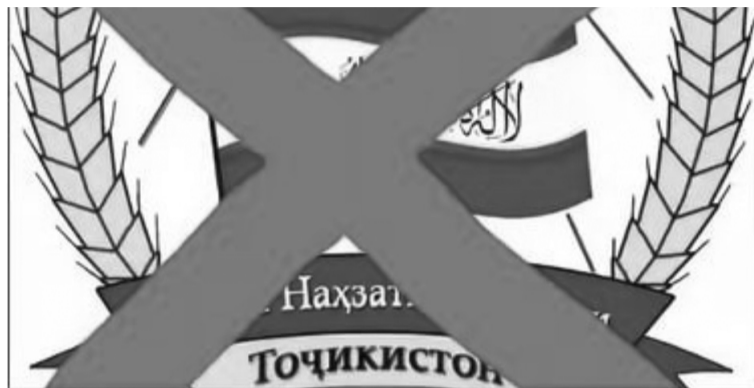
Барои Ҷумҳурии Исломии Эрон аз якҷанд ҷиҳат шиамазҳаб гардидани мусулмонони Тоҷикистон аҳамиятнок аст. Инро дар ду мисол дида мебароем.

Якум. Бино бар ҳадисҳои аҳли ташайюъ мардуми Хуросон пеш аз омадани ҳазрати Имом Маҳдӣ (имоми охири он, ки дар ғоре пинҳон аст) бо бардоштанӣ парчами сиёҳ ва ё сурх ба пешвози ӯ мебароянд. Дар асри ҳафт-ҳашти мелодӣ Хуросон гуфта на танҳо вилояти ҳозираи Хуросони Эрон, балки як қисми Афғонистони кунунӣ ва як қисми Тоҷикистони кунуниро мефаҳмиданд. Бино бар ин мубаллиғони шиамазҳаб эътиқоддоранд, ки мардуми Тоҷикистон низ ба он ҳадис шомил мегарданд ва бояд ба пешвози Имоми охируззамон бароянд.

Бино бар андешаи он суннимазҳаб будани ин минтақа кори дуруст нест.

Дигар ҳадиси маъруфе ҳам ҳаст, ки мутобиқи он пайғамбарамон Муҳаммад, алайҳиссалом, гуфтаанд, ки имон ва дар гунаи дигар илм агар дар Сураиё бошад ҳам мардуми Форс онро ба даст меоранд. Тарғибгарони мазҳаби шиа бо шарҳи нодурусти ин ҳадис иддао доранд, ки имонашон ва илмашонро пайғамбар васф кардаанд ва набояд, ки дигар ҳамзабонашон

МУБОРИЗАҶО БАРОИ ШИАМАЗҶАБ ГАРДОНИДАНИ ТОҶИКИСТОН

пайрави мазҳабҳои дигар бошанд.

Дар чунин ҳолат тундравӣ ва тундгароӣ ҳам ба ин таблиғот роҳ ёфтааст. Агар дар маҷмӯъ назар кунем, Ҷумҳурии Исломии Эрон на танҳо барои шиа гардонидани Тоҷикистон, балки барои густариш додани ташайюъ дар Афғонистон ҳам кӯшишҳо дорад.

Ба андешаи мо сабаби асосӣ ва баҳона ва ё худ идеологияи ҷалби Тоҷикистон ва ҳам баъзе ноҳияҳои Афғонистон ба пайравӣ аз мазҳаби шиа дар ҳамина ҳадисҳо пинҳон аст.

Дуввум, риюяи васиятҳои сиёсии Имом Ҳумайнӣ мебошад. Маъмулан Рухуллоҳ Мӯсаи Ҳумайнӣ роҳбари Инқилоби исломӣ дар кишвари Эрон буд ва бо роҳбарии ӯ ҳукумати подшоҳӣ дар ин кишвар сарнагун гашт ва ҷумҳурии исломӣ арзи ҳастӣ кард.

Ба нашр расонидани китобҳои тарғиботӣ ва ҳамчун қарамон нишон додани роҳбарони муҳолифини Тоҷикистон як воқеаи маъмулии тарғиботӣ гардид. Дар ин самт солҳои навадӯм чанд асар рӯи чопро дида буданд.

Мутобиқи васиятҳои сиёсии Имом Ҳумайнӣ кишварҳои олам ба ду қисм ҷудо мешаванд: золим ва мазлум. Тибқи васият мардуми Эрон, донишмандону гӯяндагон ва аҳли ҳунари ин кишвар вазифадор гаштаанд, ки ба кишварҳои мазлум ёрмандӣ кунанд. Дар солҳои навадӯми асри бист, бино бар тавсияи

Имом Ҳумайнӣ Тоҷикистон кишвари мазлум - зулмидида ба шумор мерафт. Барои пиёда кардани ҳадафҳои худ ин кишвар кӯшишҳои фаровонро харҷ кард. Кӯшиш намуд, ки ба таври худ кишвари моро аз зулми коммунистон озод кунад.

Дастгирии аҳзоби сиёсӣ ва ҳаракатҳои динӣ ба манфиати ҳукумати кунунии Эрон аст. Тайёр кардани мубаллиғон, парвариш кардани мутахассисони ҳарбӣ ба хотири амалӣ гардонидани ҷиҳод ва ё инқилоби исломӣ яке аз барномаҳои қорӣи ин давлат аст. Бо дарназардошти ин ду назария гуфтан мумкин аст, ки барои амалӣ кардани он ҳукумати Эрон тахти сарварию Кумитаи инқилобӣ ҳамаи қорҳои ба сомон мерасонад.

Дар доираи қорҳои таблиғотӣ ва ба хотири афзалият доштани соҳти исломӣ олимони, донишмандон ва донишҷӯён ҳам ҷалб мегарданд.

Дар солҳои охири таблиғотӣ ва ба хотири афзалият доштани соҳти исломӣ олимони, донишмандон ва донишҷӯён ҳам ҷалб мегарданд. Дар солҳои охири таблиғотӣ ва ба хотири афзалият доштани соҳти исломӣ олимони, донишмандон ва донишҷӯён ҳам ҷалб мегарданд. Дар солҳои охири таблиғотӣ ва ба хотири афзалият доштани соҳти исломӣ олимони, донишмандон ва донишҷӯён ҳам ҷалб мегарданд.

ба амал меомад.

Дар ин ҳолат Эрон шахсони мутамоил ба шиаҳо ва Арабистони Саудӣ салафитҳоро ҷонибдорӣ мекард, ки дар натиҷа мардуми одӣ ранҷу азият мекашид.

Фарз кардем, ки Тоҷикистон тамоми муносибатҳоро бо Ҷумҳурии Исломии Эрон қатъ мекунад. Дар ин ҳолат ҳам ин кишвар сиёсати тарғиботияшро идора мекард ва ин барои ҳукуматдорони Эрон як вазифаи сиёсӣ ба шумор меравад.

Барои пешгирии роҳи тарғиботи шиамазҳабон рӯҳониёни Тоҷикистон гӯиё мубориза мебаранд. Аммо муборизаи онҳо танҳо бо роҳи амри маъруфу вазъ гуфтан аст. Дар сурате ки барои тарғиботи мазҳабӣ аз ҷониби Эрон маблағҳо ва сармояи номӯҳад сарф мегарданд.

Олимони равшанфикри Эрон кам нестанд ва ба хусус донишгоҳиёни ин кишвар сиёсати кунунии кишварашонро танқид мекунанд. Дар девори хонаҳои кӯчаҳои қанори шаҳр широрҷое чун "марг ба вилояти фақеҳ" навишта шудааст. Дар Эрон ҳамаи умури давлатиро ба хусус масъалаҳои муносибат бо кишварҳои хориҷиро Роҳбари Инқилоби исломӣ - Хоманай идора мекунад, ки ӯ қоиммақоми Имом Ҳумайнӣ доништа мешавад. ҳукумати ӯ бо иборати "вилояти фақеҳ" фаҳмида мешавад.

Агар ба таври воқеӣ бинем, масъалаҳои ҳалношуда доир ба умури мазҳабӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Исломии Эрон хеле зиёд аст. Масъалаҳои марбут ба муносибати шиамазҳабону сунниён, масъалаҳои рӯй овардани ҷавонони шиамазҳаб ба дини насронӣ, зиёдшавии пайравони шайтонпарастӣ ва ғайраву ҳоказо сари ҳар қадам хуруҷ карда меистад, аммо сиёсатдорони ин кишвар боз дар талоши онанд, ки мазҳаби худашонро дар кишварҳои хориҷа низ таблиғ кунанд. Ба иборате гиребони худашонро буй намекунанду дар дигар кишварҳо худашонро хомии лин вонамил мекунанд.

ПОЁНИ ФИТНА ВА ДАСИСА ХАРОБКОРИСТ!

Дар шароити имрӯза қаҳонишавӣ имконияти бузурги пешрафт ва дар айни замон таҳдидҳои ҷиддӣ ва қадидро ба ҳаёти инсоният ворид сохта истодааст. Давлатҳои абарқудрат ба хотири манфиатҳои иқтисодиву сиёсӣ давлатҳои аз лиҳози сиёсӣ заифтарро майдони ҳарбу зарб табдил дода, бар замми даромадҳои азими иқтисодӣ аз ҳисоби нафту газ ҳамчунин яроку силоҳи худро ба таъбири халқӣ "ба пул зада истодаанд".

Набардҳое, ки имрӯз дар мамлақати Ироқ ва Сурия доир шуда истодааст, шаҳодати гуфтаҳои болоянд. Касе ҳақ будани худро исбот карда наметавонад. Аз як сӯ аҳолии осоишта аз ин ҷанги бемаънӣ хисороти калони моддӣву маънавий мебинанд, аз сӯи дигар ҷони ҳазорон размандагон, ки худ наметавонанд бо қадом мақсад вориди ҷанг шудаанд, қурбони ин фирефтаи дасисаҳо гардида истодаанд. Барои инсон, ки ақлу шуур дорад ин нобасомониҳо бояд дарси ибрат шавад.

Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ин маврид қайд карда буданд: "...Қаҳони-

шавӣ чун дар ҳама ҷо барои асолат ва ҳуввияти миллӣ, арзишҳои воқои ахлоқиву маънавий, симо ва сирати миллии мо хатарӣ ҷиддӣ эҷод намуд. Ба ин сабаб талоши мунтазам ва қотонаи мо барои ҳифзи онҳо самти афзалиятнокӣ фаъолиятҳои дохилӣ ва хориҷии давлатӣ ҷавони Тоҷикистонро ташкил дод ва силсилаи чораҳои домандорро тақозо намуд".

Имрӯз аслиҳаи асосии абарқудратҳои ташкили ғояҳои носоз дар зеҳну шуури ҷавонони навроҳи зиндагист, ҳамзамон ин гурӯҳҳо бо истифода аз дину эҳсос ва мазҳаб мехоҳанд дар симои мусулмон мусулмони дигарро душман созанд. Яъне, мазҳабгароиву ба гурӯҳҳо ҷудо шуданҳо, ки тайи чанд сад соли охир заифии мусулмон аст, қалиди асосии ҷангу хунрезии гашта истодааст. Маҳз ҳамина омил аст, ки имрӯз муносибати Эрон бо давлатҳои арабӣ рӯ ба қоҳиш ниҳодааст. Агар зиёиён, соҳибназарон ва рӯшанфикрон дар ин самт андешаи ҷиддӣ накунанд, ҳоли сокинон чӣ мешавад, тақдир медонад.

Қоршиносони масоили сиёсии

олам мазҳабгароиро хатарӣ бузуртар аз экстремизму терроризм медонанд, ки воқеан ҳам дуруст аст. Зеро экстремисти террорист бо як мақсад - нест кардани ҳадафҳои худ қор бубарад, пас пайравону тарафдорони ин ё он мазҳаб хостгори нест кардан ё ба ҷониби худ моил намудани қавм ё миллатанд, ки воқеан ҳам ҷои андеша аст.

Яке аз "сиёсати ҳадафманд"-и ҷиҳбӣ ба ном наҳзати исломии Тоҷикистон, ки соли 1991 таъсис ёфта, дубора соли 1999 аз ҷониби Вазорати адлия сабти ном шуда буд, маҳз таблиғи ташвиқи ғояҳои қараёни мазҳаби шиа дар Тоҷикистон буд. Мубаллиғони ин ҷиҳб, ки аз мактаби бузурги сиёсатмадорӣ ва адабиёти Эрон оғоз буданд, мехостанд арзишҳои миллии мо-адабиёт, фарҳанг, таърих, нангу ор ва номуси миллии моро ба адабиёту фарҳанги бегона иваз карда, бо ҳамин номи Тоҷикистонро аз харитаи қаҳон пок созанд. Ин парда замоне аз рӯи чеҳраҳои шинохтаи ин ҷиҳб бардошта шуд, ки худӣ роҳбарияти олиии Ҷумҳурии Исломии Эрон, ки маркази таблиғи шиапарастии қаҳон маҳсуб меёбад, он-

ҳоро паноҳандагӣ дода, дар саҳти давлат ва ҳукумат пазиروي карданд ва ба конференсияи исломӣ расман даъват намуданд, ҳол он ки ҷониби Тоҷикистон як қатор ташкилотҳои бонуфузи қаҳонӣ ин ҷиҳбро ҳамчун ҷиҳби экстремистиву террористӣ эълон доштаанд, аммо ҷониби Эрон ин ҳамаро нодида гирифт, муносибатҳои ҳазорсоларо, ки моро дӯст менамуд, пушти по зад. Ба Кабирӣ, шахси аввали ҷиҳб имкон доданд, то "дарди дил" кунад. Аз ҳадафҳои иҷроашудаи "судмандаш" нақл кунад. Гузашта аз ин онҳо аз созмонҳои бонуфузи олам даъват ба амал оварданд, ки ба "нақзи ҳуқуқҳояшон" дар Тоҷикистон истодагарӣ намоанд.

Мусоҳибаи рӯзноманигор Шарифи Ҷамдампур бо Шамс Азизов, судьяи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тахти унвони "То табаддулот се рӯз монда буд" худ парда аз чандин амалҳои номатлуби ин ҷиҳб, ки пуштибони аслиаш Эрон аст, бардошт. Дар посух ба саволҳои ҳабарнигор номбурда така ба далелу аснод исбот кардааст, ки ҶНИТ натавонад мубаллиғи асосии шиапарастӣ дар кишвар, ҳамчунин барангезандаи ҷанги дубораи шаҳравандӣ будааст. Роҳбарони ин ҷиҳб дар минтақаҳои барои силоҳнокунии гурӯҳи муташаққил саҳм гузоштаанд.

Пас, саволе ба миён меояд, ки силоҳу маблағҳои ҳангуфт, ки ба Ҷоҷи Ҳалим Назарзода зимни баргузори амалиётҳо ба зархаридон маблағ дод, аз қадом ҳисоб буд? Худ маълум, ки ҷиҳб бозичаи дасти Эрон буд.

Агар ин ҳел намебуд, чаро онҳо тавассути ҷиҳбӣ таъсисдодашон-ҷиҳбӣ наҳзати Ислом дар байни мардуми мо тухми низоуи нифоқ ва бадбинӣ, беэҳтиромӣ нисбат ба таъриху анъанаҳо ва арзишҳои миллӣ мекоштад? Бо амали Назарзода мехостанд заифии ин давлати миллатро нишон диҳанд, бигӯянд, ки оромиву осудагии мардумро ин ҳукумат қафолат дода наметавонад, аммо тирашон хок хӯрд, як идда аз ин ваҳшиёни ташнаи хун ҷони худро аз даст доданд, қисми дигар мисли шағолони тарсӯ ва нобакор ба лонаи худ - Эрон фирор карданд ва баъди ин амалҳои ноҷавонмардонаи худ оромӯ осуда ва бо қару фар нафас мекашанд.

Мардуми тоҷик ин гуна амалу қирдорҳои зиддинсонӣ онҳоро фаромӯш нахоҳад кард. Аз ҷазои мардум то имрӯз касе раҳо наёфтааст. Гарчанде, қотилону саркардагонашон муддатҳо аз ҷазои қонун фирор мекарданд, оқибат гирифтҳо шуданд, онҳоро ҷазои аз ҳама вазнин - нафрату лаънати мардум интизор аст.

**ИТТИҲОДИ
АВРУПО ВА ҶАҲОН**

Иттиҳоди Аврупо яке аз созмонҳои минтақавӣ буда, соли 1957 таъсис ёфтааст. Дар айни замон ба ин созмон 27 мамлакат тааллуқ дорад: Австралия, Балгия, Ирландия, Испания, Италия, Люксембург, Нидерландҳо, Олмон, Португалия, Фаронса, Финляндия, Шветсия, Юнон, Эстония, Монако, Венгрия, Чехия, Кипр, Малта, Словакия, Словения, Полша, Латвия, Литвия, Руминия ва Дания.

Ҷадафи Иттиҳоди Аврупо таққими сулҳу субот ва иқтисодиёт дар кишварҳои Аврупо маҳсуб меёбад. Қароргоҳаш дар шаҳри Брюссел (Белгия) воқеъ аст. Майдони умумии давлатҳои Иттиҳоди Аврупо (ИА) 0,84%-и масоҳати кураи арзро дар бар мегирад.

Аз ҷиҳати сохти давлатӣ ИА гуногун аст. Аз ҷумла, 14 давлати унитарӣ ва 2 давлати федеративӣ мавҷуданд. Ба давлатҳои унитарӣ Эстония, Латвия, Литва, Ирландия, Норвегия, Португалия ва амсоли инҳо дохиланд. Мамлакатҳои федеративии ИА Олмон ва Белгия ба ҳисоб мераванд.

Шақли идоракунии давлатҳои ИА низ гуногунанд. Дар ин ҷо 8 давлати монархӣ (Британияи Кабир, Белгия, Нидерландҳо, Монако, Дания...) ва боқимонда кишварҳои ҷумҳуриявианд.

Теъдоди аҳолии ИА ба 114,3 миллион нафар (соли 2015) мерасад. Мамлакатҳои сараҳолии ИА: Олмон (81,3 млн.), Фронса (66,2 млн.), Италия (61,6 млн.). Ба мамлакатҳои камаҳолии ИА кишварҳои зерин мансубанд: Люксембург (53 ҳазор), Малта (413 ҳазор), Латвия (2,1 млн.), Монако (30 ҳазор), Эстония (1,2 млн.), Словения (1,9 млн.).

Таркиби динии аҳолии ИА-ро асосан масеҳиён ташкил медиҳанд. Бояд гуфт, ки 19 давлати ИА дини расмиашон католикӣ мебошад. Теъдоди католикҳо 139 млн. нафарро ташкил медиҳанд ва ин 33,6 % -и тамоми аҳолии ИА-ро дар бар мегирад. Католикҳо бештар дар Италия (99%), Фронса (90%), Австрия (78%), Венгрия (67%), Белгия (75%), Олмон (32,4%), Ирландия (95%), Нидерландҳо (38%), Полша (95%), Португалия (94%) ва Малта (91%) умр ба сар мебаранд.

Пайравони дини протестантӣ 4,1 млн. нафарро ташкил медиҳанд. Онҳо 10,1%-и аҳолии Иттиҳоди Аврупо-ро ташкил медиҳанд. Протестантҳо асосан дар Британияи Кабир, Венгрия ва дигар давлатҳо зиндагӣ мекунанд. Наомандагони дини лютерантӣ 72,8 млн. нафарро дар бар мегирад, ки ба ҳиссаи он 17,6%-и тамоми аҳолии Иттиҳоди Аврупо рост меояд. Пайравони ин дин дар Дания, Латвия, Португалия, Словакия, Финляндия (88%) ва амсоли инҳо сукунаат доранд.

Дар сохтори синну соли аҳолии ИА калонсолон ва пиронсолон бештар мебошанд.

Барои аҳолии ИА пиршавии аҳоли хусусияти ба худ хос дорад. Бояд гуфт, ки аҳолии калонсоли ИА 68%, пиронсолон 18% ва кӯдакон ҳамагӣ 14%-ро ташкил медиҳанд. Сабаби зиёд будани калонсолон ва пиронсолон паст будани афзоиши табиии аҳоли ба ҳисоб меравад.

Беш аз 75%-и аҳолии давлатҳои ИА дар шаҳрҳо умр ба сар мебаранд. Дар айни замон дар ИА зиёда аз 100 шаҳрҳои бузург мавҷуданд. Ба монанди Париж, Рим, Мюнхен, Гамбург, Мадрид, Варшава, Брюссел, Коопенгаген, Парага, Братислава, Хелсинкӣ, Бухарест ва амсоли инҳо.

Ҳамин тариқ, ИА яке аз созмонҳои муҳими минтақавӣ буда, дар инкишофи иқтисодиёт ва таққими сулҳу дар ҷаҳон нақши муҳим дорад.

Раҳим УЛУФОВ,
доншиҷӯи соли 2-юми факултати химия,
биология ва география

МОДАР ФАРИШТА АСТ!

*Модар модаро давлати дунёи манӣ,
Дар ҳарду ҷаҳон нуқрау тиллои манӣ.*

Модар бузург аст. Бузургии модар дар он аст, ки бузургтарин неъматҳои дунё - фарзандро ба дунё меорад. Шабу рӯз дар фикри он аст, ки фарзандаш бузург, донишманд ва ҳунарманд шуда, барои ҷомеаи инсонӣ саҳмгузор гардад. Вақте фарзанд 1-2 сола мешавад, модар ба вай аввалин калимаҳоро ёд медиҳад. Пайғамбари ислом ҳазрати Муҳаммад (дуруд ба ӯ) дар яке аз ҳадисҳои худ мефармояд: "Ҷаҳон чиз саодати шахс аст: ҳамсари шоиста, фарзандони хайрхоҳ, рафиқони хуб ва рӯзи дар Ватан".

Модар ин шахси аз ҷама наздику меҳрубони мо мебошад. Модар худ бузург аст ва бузургони ҷаҳонро офаридааст. Бояд ҳар як шахс ба қадри падару модари худ бирасад. Хурмати онҳоро ба ҷо орад ва дуои онҳоро бигирад. Модар сутуни дили мост.

Садбарг САФАРОВА,
доншиҷӯи соли 2-юми факултати омӯзгорӣ

МИНБАРИ ДОНИШҶӮ

**ОБ: РУШДИ УСТУВОР ВА
АМНИЯТИ САЁРА**

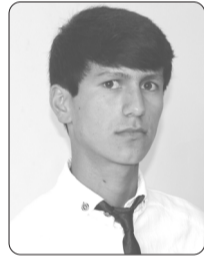
*Таърихи нави давлатдорӣ мустақил нишон медиҳад,
ки Тоҷикистон яке аз ташаббускорони оқилонаи
истифодабарии захираҳои об ва истифодаи яққоли он
дар сатҳи глобалӣ ҳаст ва хоҳад монд.*

Эмомалӣ РАҲМОН

Об ҳастии одаму олам аст. Об захираи бузургест, ки он ҷаҳону зиндагиро дурахшон ва сарсабзию зебӣ мебахшад. Зиндагӣ осоишта, ҳаёти пурбаракат, ҳастии гулу гиёҳ, набототу ҳайвонот ва сарсабзии растаниҳо ба об вобастагӣ дорад.

Боиси ифтихор ва сарфарозии халқи тоҷик аст, ки Худованд ин неъматҳои бебаҳоро дар диёри мо арзонӣ доштааст.

Чунон ки ба ҷамагон маълум аст, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва мардуми Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо ҷомеаи ҷаҳонӣ ташаббускор буда, дар иҷрои барномаҳои сиёсати дохилӣ хориҷӣ кишвар саҳми худро гузошта ва дар оянда ҳам давомдиҳандаи ин амали нек хоҳанд монд. Халқи баруманди тоҷик ҷиҳати амали шудани пешниҳоди Тоҷикистон дар бораи эълон шудани "Даҳсолаи байналмилалӣ амал: "Об барои рушди устувор 2018-2028" камари ғиммат бастаанд. Ин масъалаи ҷомеаи ҷаҳониро Тоҷикистон давоми ду даҳсола аст, ки пешниҳод мекунанд ва ҳамчун ташаббускор дар ин масъалаи муҳими рӯз пешниҳодкунанда хоҳад монд. Давлатҳои ҳастанд, ки аз норасоии об танқисӣ мекунанд. Ин танқисӣ ва норасоӣ боиси яққанд мушкилиҳои глобалӣ низ шуда метавонад. Маҳз ҳаминро ба назар гирифта, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар конференсия байналмилалӣ суҳанронӣ намуда, иброз доштанд: "Интизор меравад, ки бар асари таъсири тағйирёбии иқлим дар давраи зикршуда, аллакай зиёда аз 50 фоизи аҳолии ҷаҳон бо мушкили норасоии об рӯ ба рӯ мегардад. Чунин вазъ аз мо ҷаҳду талоши ҳарчи бештар муттаҳидона ва андешидани ҳам тадбирҳои очил ва ҳам чораҳои дарозмуҳлатро тақозо мекунанд".

Курбоналӣ ДАВЛАТМУРОДОВ,
доншиҷӯи соли 2-юми факултати таърих, ҳуқуқ
ва муносибатҳои байналмилалӣ

ОБ ВА ҲАЁТ

*Арзиши об аз нафту газу ангишт ва дигар анвои
сузишвории захираҳои энергетикӣ ҷиҳати
устувории мамлакат ва минтақа кам нест.*

Эмомалӣ РАҲМОН

Химиявӣ: Об моддаест, ки аз ду газу химиявӣ гидроген (H) ва оксиген (O₂) ҳосил мешавад. Яъне дар натиҷаи таҷзияи шудани газу гидроген ва оксиген ҳосил мешавад.

Биологӣ: Об мӯъҷизаи ҳаёт аст. Бе об ягон мавҷудоти зинда вучуд дошта наметавонад. Муайян шудааст, ки то 70% бадани одам ва қисми зиёди таркиби меваву сабзавот низ аз об иборат мебошанд. Мувофиқи тадқиқотҳо 95% бодиринг, 90% помидор, 85% себу нок ва 80% картошка аз об таркибӣ ёфтааст. Дар сурати аз 10 то 20 фоиз гум қардани об организм ба ҳалокат дучор меояд.

Географӣ: Об манбаи ҳаёт буда, барои дар сатҳи баланд қарор додани иқтисодиёт, таъмини аҳоли ба обҳои нушоқ тоза ва таъмини энергетикӣ ҳар як мамлакат муҳим ва зарур мебошад.

Дар айни замон талабот ба оби нушоқ дар ҷама соҳаҳои саноату кишоварзӣ ва ҳаёти ҳаррӯзаи инсон дар ҳоли афзоиш аст. Дар замонҳои қадим истеъмоли шабонарӯзии об аз тарафи инсон ҳамагӣ 12-18 литрро ташкил медод ва ин нишондиҳанда дар асри XIX аз 40 то 60 литр дар давлатҳои мутараққӣ ҳамакунун масрафи об ба ҳар сари аҳоли ба 300-400 литр расидааст.

Дар айни ҳол 2,5 миллиард аҳолии саёраи замин аз норасоии оби нушоқ танқисӣ мекунанд. Бисёр давлатҳои соҳаст, ки ба хариду фурӯши оби нушоқ сару кор доранд. Масалан, ИМА аз Канада, Олмон аз Шветсия, Норвегия аз Нидерландия ва Арабистони Саудӣ аз Малайзия оби нушоқӣ меҳаранд.

Хушбахтона, кишвари мо - Тоҷикистон аз чунин мушкили замон дар канор аст.

Рамазон ЗАБИРОВ,
доншиҷӯи соли 2-юми факултати химия,
биология ва география

Ба шахсоне, ки ба давлати Сурия рафтанду
пушаймон баргаштанд

ГУРБАТДИДА

*Ох, ёрон ман, ки гурбатдидаам,
Байни нори ваҳшигӣ афтидаам.
Дар замин дар зерӣ пои нокасон,
Ашқи чағми хешро барҷидаам.
Дар гарибӣ мисли як сарғаштае,
Бо алам бар ҳоли худ хандидаам.
Аз кучо донам, ки чун бифрефта,
Дил ба ҳарфи нокасе бахшидаам.
Ман надидам ҷуз Ватан ҷои хуше,
Дӯстони беҳ зи нури дидаам.
Ғайри Қўлобам нахоҳам мулки ғайр,
Дар гарибӣ ҷумларо санҷидаам.*

ШЕЪРИ МАН

*Шеъри ман болотар аз симу зар аст,
Моли ту як тўдаи хокистар аст.
Шеъри ман дармони раңчу гуссаҳо,
Моли ту дар зиндагӣ дарди сар аст.
Шеъри ман дар васфи ин Модар-Ватан,
Моли ту захре ба коми аждадар аст.
Давлати дунё, ки бошад бевафо,
Шеъри ман бар коми ёрон шакар аст.
Моли ту бар ошқе ояд писанд,
Ошиқи шеърӣ ҳазорон дилбар аст.
Ғар ба зар моли ҷаҳонро меҳарӣ,
Шеъри ман аз симу зар болотар аст.*

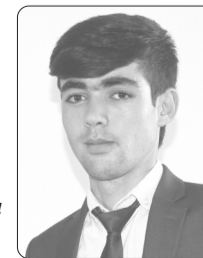
Бехрӯз САЙДУЛЛОЕВ,
доншиҷӯи соли 4-уми факултати филологияи
тоҷикӣ ва журналистика

**ОМУЪЗГОР - БЕҲТАРИН
ШАҲС ДАР ҶОМЕА**

Омуъзгор калимаи зебо ва дилнишинест. Ҷар вақте ӯро ба забон меорӣ, дар ҳаёлат як шахси оқилу фарзона, софдилу хушсухан пеши назар меояд. Бале, омуъзгорон беҳтарин шахс дар ҷомеа шинохта шудааст, зеро он ҳар як шахсро ба мартабаи баланд мерасонад. Маҳз он ҷама заҳмату меҳнати омуъзгор аст, ки мо ба ин мартабаҳо расидаем. Аз ин рӯ, ба мо зарур меояд, ки омуъзгоронро ҳурмату эҳтиром намуда, ба қадри ҷамаи заҳмату меҳнати шабонарӯзии онҳо бирасем. Бояд қайд кард, ки агар омуъзгор набошад, мо ба мартабаи пасти инсонӣ рафта мерасем. Имрӯз дар ҷомеаи мо ҳастанд нафароне, ки нисбат ба омуъзгор суҳанони қабеху ноҷо ба забон меоранд, лекин ҳар суҳане, ки онҳо нисбат ба омуъзгор ба забон меоранд, он куллан хато аст. Шахсоне, ки ин гуна суҳанонро ба забон меоранд, онҳо гумроҳу бемаданият ва аз ҳислатҳои неки инсонӣ дур мебошанд. Ҳеҷ вақт набояд, ки нисбат ба омуъзгор гапҳои қабеху ноҷоро раво бинем, чунки омуъзгор ин шахсест, ки миллату давлатро месозад. Он ҷама шахсоне, ки дар ҷомеаи мо дар мақоми баланд ҷой доранд, аз тарбияи дурусти омуъзгор ба ин мартаба расонидааст. Пас, набояд нисбат ба омуъзгор ҳар гуна суҳани ноҷоро раво бинем.

Дар охир ман аз номи хеш тамоми омуъзгорони донишгоҳ ва тамоми омуъзгорони муассисаҳои таълимӣ бахшида ба Рӯзи омуъзгор ва Рӯзи забон табрик гуфта, ба онҳо хушиҳои зиндагиро тамано дорам ва дар корҳои илмиву омуъзгорӣ комгорӣ тамано дорам. Баҳри устодон шеъри навқаламонаи худро бо номи "Муаллим" мебахшам.

*Муаллим чағмаи оби сафой,
Муаллим росқавлу раҳкушой,
Дуоғуи ту бошем, мо ҳамеша,
Муаллим ҳадае ту аз Худой.
Шабӣ торикро равшан намой,
Дили гамгирро хурсанд намой.
Муаллим моҳтобе дар шаби тор,
Кунат дастгирӣ шогирдро ба ҳар кор.*

Исмоил ФАЙЗИЗОДА,
доншиҷӯи соли 1-уми факултати химия,
биология ва география

ХУШҲАБАР

Рӯзи 30.09.2017 саромӯзгори кафедраи биологияи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ **ИСУФОВ ДИЛШОД** рисолаи номзадиашро дар мавзӯи "Продуктивное долготелетия коров разных генотипов в условиях Кулябской зоны Таджикистана" дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур аз рӯи ихтисоси 06.02.10 "Частная за-техния, технология производство" бомуваффақият дифоъ намуд.

Маъмурияти донишгоҳ ва ҳайати эҷодии рӯзнома Исуюфов Дилшодро барои ин муваффақияти илмиаш табрик гуфта, дар қорҳои минбаъдаш комгорӣ таманно доранд.

ҚАҶВА БАРОИ ҶАВОН НИГОҲ
ДОШТАНИ ПЎСТИ РҶЙ МУФИД АСТ

Қаҳва барои ҷавон нигоҳ доштани пӯсти рӯй хеле муфид аст ва барои ин дар як рӯз танҳо ду пиёлача нӯшидан кифоя мебошад.

Ин назарияро профессори донишгоҳи Скрентони ИМА Ҷо Винсон исбот намудааст. Ӯ дар тадқиқотҳои худ антиоксидантҳои таркиби қаҳваро омӯхтааст. Антиоксидантҳо қобилияти дар организм пешгирӣ намудани таъсири бади оксигенҳои озодро доранд. Оксигенҳои озод метавонанд, ки баъзе намудҳои ҳуҷайраҳоро осеб дода, ба пиршавӣ мусоидат менамоянд ва ба вучуд омадани варамҳоро мебарангезанд. Аз ин бештар пӯст осеб мебинад, ки ба он бевосита офтоб ва ҳаво таъсир мерасонанд. Яке аз равияҳои маъмули тибби ҳозиразамон ин омӯзиши антиоксидантҳо ва таъсири онҳо ба ҷараёни пиршавӣ мебошад.

Ҷо Винсон изҳор медорад, ки дар як рӯз 1-2 пиёла қаҳва кифоя аст, то ҷараёни пиршавиро суст карда шавад. Инчунин, мувофиқи изҳороти ӯ қаҳва барои мустаҳкамӣ хотира, диққатнокӣ мусоидат намуда, эҳтимоли инкишофи диабет ва сиррози чигарро паст менамояд.

Ҳамчунин, ҳатто бӯи қаҳва метавонад, ки дар организм антиоксидантҳоро ҳосил намояд, ки он ба бардамиро ба вучуд оварда, стрессро бартараф менамояд.

САБАБҲОИ ПАЙДОИШИ ОЖАНҶО
ДАР АТРОФИ ЧАШМ

Натиҷаҳои мутолиаи ахири донишмандон мушаххас мекунад, ки чаро ожанҷо (оринҷакҳо) дар атрофи чашмҳо бештар дида мешавад.

Ба гузориши сомонаи "Мехр" муҳаққиқони ҷопонӣ дар ин таҳқиқ нишон додаанд, ки ин падида таҳти таъсири ғадудҳои себосаи пӯстӣ аст. Ғадудҳои кӯчаке, ки модае ба номи себум (sebum)-ро тарашшӯх мекунад.

Себум моддае мумӣ аст, ки пӯстро чарбӣ (равғанӣ) мекунад ва ин чарбӣ аз пӯст дар муқобили об муҳофизат менамояд. Муҳаққиқон мегӯянд, ки ожанҷоҳои пӯстӣ дар маҳалҳое, ки ғадудҳои себосии камтаре дорад, амиқтар аст ва худро бештар нишон медиҳад ва атрофи чашм чунин хусусияте дорад.

Дар ин баррасӣ муҳаққиқон умқи ожанҷоҳои пӯстӣ ва теъдоди ғадудҳои себосиро дар қисмати пешонӣ ва атрофи чашми 58 шахси фавтшудаи 20 то 90 сола баррасӣ карданд. Мушоҳидаҳои нишон дод, ки дар қисмати пешонӣ, ки ожанҷоҳои пӯстӣ дар маҳалҳое, ки ғадудҳои себосии камтаре дорад, теъдоди ғадудҳои себосӣ бештар буд. Албатта, ин баррасӣ рӯи ашхоси бо наҷоди ҷопонӣ анҷом шуда ва ҳанӯз дар хусуси мардуми манотиқи дигари дунё собит нашудааст.

Ба гуфтаи муҳаққиқон ин баррасиҳо феълан дар марҳалаи назарӣ аст, вале пешниҳоди амали барои касоне, ки мехоҳанд ожанҷоҳои камтаре дар рӯи худ дошта бошанд ин аст, ки оби бештаре бинӯшанд, камтар дар зер нури офтоб қарор бигиранд, ғизо солим бихӯранд, зиёд варзиш кунанд ва хуб бихобанд.

АҶОИБОТ!

1. Дар Олмон ҳамаи шахсон бехона бо худ сағ доранд. Ин ба он хотир нест, ки онҳо ин ҳайвонро дӯст медоранд, балки барои он аст, ки давлат барои нигоҳубини ҳайвон пули иловагӣ медиҳад.

2. Дар Ҷопон соли таҳсил аз 1-уми апрел оғоз мешавад.

3. Ҷопон ягона давлатест, ки то ҳол кӯчаҳояш номгузориаш нашудааст.

4. Токио аз ҳама бехатартарин шаҳри дунё ба ҳисоб меравад. Дар ин ҷо ҳатто кӯдаки 6-сола метавонад бемалол аз нақлиёти ҷамъиятӣ истифода барад.

5. Дар Ҷопон мевачот хеле қимат аст, масалан нархи 1-дона себ ба 2 доллар баробар аст.

6. Ҷопон ягона кишварест, ки 99,9%-и онро ҷопониҳо ташкил медиҳанд.

7. Ватани асосии шароб ба ақидаи гурҷиҳо Гурҷистон аст. 700 сол қабл дар ин сарзамин шароб истеҳсол карда мешуд.

8. Дар Индонезия зиёда аз 13000 ҳазор қазира мавҷуд аст.

9. Дар Аморти Муттаҳидаи Араб ҳар як сокини маҳалӣ ҳуқуқ дорад, ки 4 нафар коргари хориҷиро барои кори кироя бигирад.

10. Дар Афғонистон танҳо 1 нафар яҳудӣ зиндагӣ мекунад.

11. То ҳол дар Афғонистон ягон нафар ба бемории СПИД гирифта нашудааст.

12. Бузургтарин шаҳри Эрон, ки пойтахти он Теҳрон мебошад, ҳавои атмосфераи он дар дунё аз ҳама ифлостар аст. Ба ҳисоби миёна ҳар рӯз аз касалиҳое, ки ба ифлосии атмосфера алоқаманданд, дар ин шаҳр 27 нафар мефавтанд.

13. Шаҳрҳои Белгия ба дараҷае чарогон шудааст, ки ҳатто онро шабона аз кайҳон мебинанд.

14. 80%-и тӯби футболро дар дунё Покистон истеҳсол мекунад.

Таҳияи
Гулафзои ДАВЛАТ

МАВЛУД МУБОРАК!

Маъмурият, ҳайати профессору устодон, кормандон ва донишҷӯёни Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, инчунин ҳайати эҷодии рӯзномаи "Анвори дониш" омӯзгорон ва кормандони зерини донишгоҳро, ки аз 16-уми октябр то 31-уми октябри солиёни гуногун таваллуд шудаанд, табрику таҳният гуфта, аз даргоҳи Яздони пок барояшон тансиҳатӣ, умри бардавом, сари баланд, тани неруманд ва дар қору фаъолиятшон комёбиҳои беназирро таманно доранд. Бигузур ҳамеша чун кӯҳҳои Помир сарбаланд, чун Рӯдакӣ хушбаён, чун Саъдӣ дарозумр, чун Ҳофиз шухратманд ва чун Ҷомӣ хоксор бошед! Ҳеч гоҳ БАХТ ва ХИЗР қонона шуморо тарк насозанд! Мисли гулҳои баҳорӣ, ки ҳама саросар зебо ҳастанд, зебо бимонед. Хушиву хурсандӣ, ки беҳтарин ҳамсафари инсонанд, доим ҳамсафаратон бод!

Бигузур дар умратон баракат ва дар касбатон ҳалолқорӣ пайваста амалӣ гардад.

1. **НАБИЕВА САВЛАТ**, 16.10.1962, лаборанти кафедраи педагогика, ш. Кӯлоб, маҳ. Х. Назаров 3/29;

2. **САИДОВА ИЗАТМО**, 18.10.1964, лаборанти калони кафедраи адабиёти рус ва хориҷ бо МТЗАР, ш. Кӯлоб, кӯч. Ҷ. Алӣ 44;

3. **ШОИМАРДОНОВ ХАЙРУЛЛО**, 18.10.1987, ассистенти кафедраи тарбияи ҷисмонӣ, ш. Кӯлоб;

4. **ДАВЛАТОВА РАЪНОХОН**, 19.10.1957, ҷонишини декан оид ба таълими факултаи филологияи рус, ш. Кӯлоб;

5. **САБЗААЛИИ РАҶАБ**, 19.10.1978, муаллими калони кафедраи забонҳои хориҷии умумидонишгоҳӣ, ш. Кӯлоб;

6. **ҚАРАБОЕВА ЛУТФИЯ**, 19.10.1986, ассистенти кафедраи забонҳои хориҷии умумидонишгоҳӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Фирдавсӣ, хонаи 169;

7. **МУРОДОВ ТЕМУР**, 19.10.1958, муаллими калони кафедраи адабиёти рус, ш. Кӯлоб, маҳ. Ш. Шохин. 25/54;

8. **САФАРЗОДА МАНУЧЕХРИ НАҶОТ**, 19.10.1979, ассистенти кафедраи журналистика, ш. Кӯлоб, кучаи Абдушукурова Р №56;

9. **ГАДОЕВА ҲИЛОЛБӢ**, 20.10.1960, ассистенти кафедраи математикаи олий, н. Ҷамадонӣ;

10. **АФИЗОВ СҶҶУРОБ**, 21.10.1988, ассистенти кафедраи информатика, ш. Кӯлоб, ҷ/деҳ Зарбдор;

11. **САТТОРОВ ҚОБИҶОН**, 21.10.1992, мутахассиси раёсати таълим, ассистент, н. Восеъ, деҳ. Кафтархона;

12. **ТОИРОВ ФАЙЗАЛӢ**, 23.10.1990, ассистенти кафедраи сиёсатшиносӣ, н. Ш. Шохин, деҳ. Даштиҷум;

13. **КОМИЛОВ НИЗОМИДДИН**, 23.10.1984, ассистенти кафедраи молия ва бонқдорӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Ш. Шохин;

14. **САЙДАЛИЕВА ЗУҶРО**, 23.10.1988, ассистенти кафедраи англисӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Сино 157;

15. **САЙДАЛИЕВА ФОТИМА**, 23.10.1988, ассистенти кафедраи англисӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Сино 157;

16. **ДАМИНОВА ХАТИЧА**, 24.10.1966, ассистенти кафедраи таҳсилоти ибтидоӣ, ш. Кӯлоб, кӯч. 1-май;

17. **ЧУМАЕВА Д.Ҷ.**, 24.10.1985, ассистенти кафедраи забони русии умумидонишгоҳӣ, ш. Кӯлоб, кӯч. А. Сафар 13;

18. **САЙДАЛИЕВА МАЪРИФАТ**, 25.10.1990, ассистенти кафедраи забонҳои хориҷии умумидонишгоҳӣ, ш. Кӯлоб, кӯч. С. Сангов ут 1/5;

19. **БОЯҶМАДОВ ШАРИФХОН**, 27.10.1971, ассистенти кафедраи таҳсилоти томақабӣ, н. Кӯлоб, деҳ. Зиракӣ;

20. **ОДИНАЕВА ГАДОЙБӢ**, 28.10.1964, танзимгари кафедраи физикаи умумӣ ва назариявӣ, ш. Кӯлоб, кӯч. Абдушукурова 47;

21. **ПИРНАЗАРОВ ЭМОМНАЗАР**, 28.10.1969, мудир кафедраи назарияи иқтисодӣ, номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, ш. Кӯлоб, кӯч. Суғдиён 101/1;

22. **БОЗОРОВА МАВЗУНА**, 28.10.1985, фаррош, н. Кӯлоб, деҳ. Саричашма;

23. **ҶАМОЛБӢИ ҲАБИБУЛЛО**, 29.10.1989, ассистенти кафедраи забонҳои хориҷии умумидонишгоҳӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Вализода;

24. **БАЖОВА МАЛИКА**, 29.10.1972, муаллими калони кафедраи методикаи таълими математика, ш. Кӯлоб;

25. **НОСИРОВА ШАМСИЯ**, 29.10.1989, ассистенти кафедраи тарбияи томақабӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Ш. Шохин;

26. **ЮЛДОШЕВА ҶАМИЛА**, 30.10.1973, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи тарбияи томақабӣ, ш. Кӯлоб, маҳ. Ш. Шохин, хонаи 16, ут. 5;

27. **МУРОДОВА САОДАТ**, 31.10.1960, ассистенти кафедраи физикаи умумӣ ва назариявӣ, ш. Кӯлоб;

28. **МУРОДОВА ХОСИЯТ**, 31.10.1968, фаррош, н. Кӯлоб, деҳ. Чорбоғ

29. **ШАРИФОВА МАЙСАРА**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

30. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

31. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

32. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

33. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

34. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

35. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

36. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

37. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

38. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

39. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

40. **МУБОРАК**, 31.10.1963, фаррош, ш. Кӯлоб, маҳ. Абдушукурова 55.

АНВОРИ
ДОНИШ

МУАССИС:
ДОНИШГОҶИ ДАВЛАТИИ
КҶЛОБ БА НОМИ
АБҶАБДУЛЛОҶИ РҶДАКӢ

САРМУҶАРРИР:
Ҷаҳонгир РУСТАМ

КОТИБИ МАСЪҶҶЛ:
Эрач ДАВЛАТОВ

МУШОВИРОН:

АБДУЛЛО ҶАБИБУЛЛО (профессор), С. КАРИМОВ (академик), М.О. ИБОДОВ (профессор), ҶУМЪАХОН АЛИМӢ (профессор), С. ХОЛИҚОВ (н.и.к.), Ш. ХУДОЙДОДОВА (н.и.ф.), Д. САЙДАҶМАДОВА (н.и.п), М. АБДУЛЛОЕВ (профессор), С. МИРЗОЕВ (профессор), Б. ҶҶРАЕВ (м.к)

Нашрия дар Вазорати
фарҳанги Ҷумҳурии
Тоҷикистон таҳти рақами 0011/
рз 23.04.2014 аз нав ба кайд

РҶЗНОМА
БО ЗАБОНҶОИ ТОҶИҚӢ,
РУСӢ ВА АНГЛИСӢ

ТЕЛЕФОН:
Идора: (83322) 3- 31- 15
Мобилӣ: 918-13-99-68; 985 87 80 60

Рӯзнома дар ҶДЛМ
"Мега-принт" бо теъдоди
2200 нусха ҷоп карда шуд.

Рӯзнома тариқи обуна
дастрас мегардад.

НИШОНИИ МО:
735360. ш. Кӯлоб, кӯчаи
С. Сафаров, 16
E-mail: anvor.donish@kgu.tj

САҶИФАБАНД:
Баҳриддин САҶГИМАДОВ